מעריב מוסף שבועי ★ י"ח באייר תשל"ד ★ 10 במאי 1974

עכשיו 1000 ל"י מענק חינם בתכנית 'מטמון 4000+'

מה-1.4.74 תוכל להפקיד עד 10,000 ל"י ולהנות ממענק מידי של 1000 ל"י.
גם אם כבר הפקדת בעבר סכום כלשהוא אתה רשאי להוסיף ולהפקיד את מלוא 10,000 הל"י. אם הפקדת לפני ה-31.12.73 שמורה לך זכות נוספת להפקיד סכום זהה לסכום שהפקדת.
פרטים בכל סניפי בנק הפועלים ובנק יפת.

10% מסכום ההפקדה - מענק חינם
אפשרות הפקדה בתשלומים חודשיים
הקרן והמענק נושאים ריבית וצמודים למדד

בנק הפועלים בע"מ

המהפכה השקטה

הפגישה בקפריסין

מה מלמדת הפגישה שנערכה השבוע בקפריסין בין הנרי קיסינג'ר ואנדריי גרומיקו, שרי החוץ של ארה"ב וברית-המועצות?

כיצד מיטלטלים היחסים המזרח תיכוניים בין שתי המעצמות בין הסכם לעימות?

האם ייתכן הסכם מזרח-תיכוני בין שתי מעצמות-העל?

הנרי קיסינג'ר וגרומיקו לוחצים ידיים — על רקע ניקוסיה, בירת קפריסין.

מאת גדעון צור

ד"ר הנרי קיסינג'ר, שר החוץ האמריקני, סיפר השבוע לשרים של ממשלת ישראל בדיחה ששמע על רוסי ויהודי בימי מלחמת ששת הימים. מעשה ברוסי שהובא לדין באשמת הכאתו של יהודי במוסקווה. הצטדק הרוסי ואמר: בצהרים שמעתי בחדשות, כי היהודים כבשו את ירושלים. אחר הצהרים שמעתי כי היהודים הגיעו עד הסואץ. כשיצאתי בערב לרחוב ופגשתי את היהודי, חשבתי שעלי להגן על המולדת, אולי הם הגיעו עד הנה.

בדיחה זו מימי מלחמת ששת הימים אינה כה חדשה, וייתכן שד"ר קיסינג'ר העלה אותה לא רק כדי לבדח את השרים הישראלים, אלא גם כדי להזכיר להם את הרגישות הרוסית למה שמתרחש כאן באיזור.

הפרדת כוחות - בין ארה"ב לבריה"מ

כי אכן, הפגישה שערך השבוע הנרי קיסינג'ר, תוך כדי המו"מ עם ישראל ועם סוריה על הפרדת הכוחות בגולן, עם עמיתו הסובייטי, אנדריי גרומיקו, היא תזכורת בולטת שלמרות כל הדיבורים על דחיקתם של הסובייטים מן המזרח התיכון על ידי סיוע כלכלי ומדיני אמריקני לערבים, מודע שר החוץ האמריקני למסגרת שבה הוא פועל ולהשפעה הסובייטית הגדולה במזרח התיכון, שהקסמים של שר החוץ המעופף אינם יכולים לבטל אותה.

מלחמת יום הכיפורים נסתיימה ב„הסכם מוסקווה", שבו ארה"ב ובריה"מ הגיעו לכלל הסכם על שיתוף פעולה ביניהם לחיפוש הפתרון לסבכים המדיניים במזרח התיכון, כדי למנוע עימות צבאי ביניהם, שהרי במלחמת יום הכיפורים היה עימות-מת בין שתי רכבות האויר, זו שממוסקווה למזרח התיכון, וזו שמוואשינגטון למזרח התיכון.

זו היתה הפרדת הכוחות הראשונה. היא לא היתה בין ישראל לארצות ערב, אלא בין שתי מעצמות-העל; בין ארה"ב לבין בריה"מ. והיא שימשה את היסוד ואת המסגרת להחלטה 338 של מועצת הבטחון. זו ההחלטה שקראה להפסקת אש ולפתיחת משא ומתן לכינון שלום במזרח התיכון.

הסכם זה לא מנע ימים אחדים לאחר מכן, משחק על-הסף בין ארה"ב לבריה"מ, כאשר ישראל צרה על העיר סואץ וניתקה את הארמיה השלישית. אז הוכרזו כוננות בצבא הסובייטי ומולה הכריזו ארצות הברית על כוננות של הפיקוד האסטרטגי האמריקני. גם ישראל וגם ארצות ערב קיבלו אז את התחושה שכל התנגשות נוספת ביניהם תגרור אחריה עימות צבאי בין שתי המעצמות הגרעיניות. ואז בא התהליך של הפשרה במזרח התיכון: הסדרים לאספקת מזון לארמיה השלישית הנצורה, פתיחתה של וועידת ז'נווה, הסכם הפרדת הכוחות בין ישראל ומצרים ולבסוף המו"מ להפרדת הכוחות בין ישראל לבין סוריה.

בכל התהליכים האלה היה ד"ר הנרי קיסינג'ר הפעיל ביותר. הוא אשר טס ממקום למקום, הוא אשר לחץ, שידל, הציע נוסחאות, תיווך. אך הסובייטים ליוו את כל השלבים האלה בעירנות רבה, ועשו הכל כדי להבטיח שד"ר קיסינג'ר לא יוכל להגשים את החלום שלו בדבר הוצאת הסובייטים מהמזרח התיכון, כפי שהתבטא פעם במסיבת עתונאים בסאן קלמנטה.

הפגישה בניקוסיה וההכרזה בדמשק

כיוון שכך נאלץ קיסינג'ר לשמור היטב את מהלכיו, ולאחר כל צעד במזרח התיכון הוא נאלץ לדווח לסובייטים על מהלכים אלה.

משום כך נערכו מאז פתיחת וועידת ז'נווה פגישות לא מועטות בין קיסינג'ר לבין גרומיקו. היתה אחת — בוואשינגטון; היתה שנית — במוסקווה; היתה שלישית — בז'נווה ועתה רביעית — בקפריסין. כי הוא יודע שבידי גרומיקו וברז'נייב היכולת לחטוף את קערת הצלחותיו על פיה.

באמצעות הפגישה בקפריסין, אולי יותר מהפגישות האחרות, מפגינה בריה"מ את הנוכחות שלה במזרח התיכון, את האינטרס שיש לה בכל הסדר ולוא רק בהסדר של הפרדת כוחות. וגם אם קיסינג'ר מסתיר את מה שאמר לו גרומיקו, והוא מנסה להציג את הפגישה כמועילה וקונסטרוקטיבית, הרי ידוע לו כשם שידוע לכל, כי למעשה קבע גרומיקו את עמדתו ביחס למו"מ על הסכם ההפרדה לא בהגיעו לקפריסין אלא בהכרזתו הפומבית בדמשק, כאשר עודד את הסורים להתנגד לכל פשרה ולעמוד על נסיגה מלאה של ישראל מרמת הגולן.

קיסינג'ר אינו רוצה בעימות מדיני עם ברית המועצות, והוא איננו רוצה גם בעימות צבאי. משום כך הוא מעדיף למשוך את החוטים מאחורי הקלעים ולהצר את צעדיה של ברית המועצות במזרח התיכון, אך באופן פומבי הוא מעניק לסובייטים את מלוא הכבוד, את מלוא ההערכה, מחמיא להם על התפקיד המרסן שהם ממלאים ועל ההבטחות שהוא קיבל מגרומיקו, כביכול, לסייע לו במאמציו להגיע להסכם הפרדה.

האמריקנים אומרים „לא" לשפילוב

הפגישה בקפריסין היתה, איפוא, ציון דרך לתהפוכות המדיניות האמריקנית במזרח התיכון במשך עשרים השנים האחרונות.

לפני כעשרים שנה, כאשר ריצ'ארד ניכסון היה סגן הנשיא של ארצות הברית, ניסתה ארצות הברית לארגן את המזרח התיכון על מנת לבלום התפשטות סובייטית. היא ניסתה להקים מערכת-הגנה באיזור זה כדי למנוע כל אפשרות של חדירה סובייטית לאיזור. כדי להגשים תוכנית זו של פיקוד מזרח תיכוני, לחצה אז ארה"ב על בריטניה לסגת מאיזור תעלת סואץ. הפינוי הבריטי לא סייע לאמריקנים וברית המועצות חדרה למצרים באמצעות הנשק. לאחר מערכת סואץ וסיני שבה הצטלבו פעולותיהן של ארה"ב ובריה"מ במזרח התיכון, קיבלה ארה"ב את דוקטרינת אייזנהואר, שמטרתה המוצהרת היתה להגן על ארצות המזרח התיכון מחדירה קומוניסטית והתפשטות סובייטית.

קודם לכן, ערב מלחמת סואץ, ביקשו הסובייטים לשתפם בהכרעות במזרח התיכון, יחד עם שלוש מעצמות המערב. אולם ארה"ב התנגדה לכך. היא התנגדה לכך כאשר דמיטרי שפילוב, שר החוץ הסובייטי, הציע זאת בוועידת לונדון למשתמשי תעלת סואץ, והיא התנגדה לכך עוד קודם לכן בוועידת הפיסגה בז'נווה, כאשר לטרקלינה של וועידה זו הביאה ישראל את עיסקת הנשק הצ'כית-מצרית המפורסמת. האמריקנים אמרו לאו לבקשות הסובייטיות להכיר בנוכחותם במזרח התיכון.

כאשר האמריקנים הנחיתו נחתים בחוף לבנון ביולי 1958, חששו הסובייטים מהתנגשות חזיתית עם ארה"ב במזרח התיכון, חששו מאובדן המאחזים שהם כבר הספיקו להתבסס בהם במצרים ובעיראק. הסובייטים הציעו וועידת פיסגה על המזרח התיכון. צרפת ובריטניה הסכימו, אך ארה"ב של אייזנהואר, ניכסון ודאלאס — סירבה, והציעה שהדיון יהיה רק במועצת הבטחון. כלומר סירוב עקשני להכיר בנוכחותה המדינית והצבאית של ברית המועצות במזרח התיכון.

האניות הפליגו מזרחית לקפריסין

כאשר עלה קנדי לשלטון, באה הפשרה בנקודה זו. למרות המשברים שהיו לקנדי עם ברית המועצות בקובה ובברלין, הוא אשר החל בשיחות עם הסובייטים על הגבלת מירוץ החימוש במזרח התיכון, על קביעת תקרה לסוגי נשק מסויימים. בקו זה המשיך למעשה יורשו, לינדון ג'ונסון אשר שר החוץ שלו, דין ראסק, המשיך בשיחות עם בריה"מ בעניין המזרח התיכון. ג'ונסון לא הגיע לכלל הידברות כשם שלא הגיע לכלל מימוש הביקור במוסקווה, שתוכנן בקפידה רבה: ביום שעמד להתפרסם דבר ביקורו של ג'ונסון במוסקווה, פלשו הסובייטים לצ'כוסלובקיה והתוכנית התבטלה.

ז'נבה 1955: דאלס אומר „נייט" לשר החוץ הסובייטי מולוטוב.

ערב משבר קובה 1962: גרומיקו מבקר אצל הנשיא קנדי

פיסגה מזרח-תיכונית בגלאסבורו, 1967: הנשיא ג'ונסון וראש ממשלה קוסיגין

אך ג'ונסון דיבר הרבה עם הסובייטים בענייני המזרח התיכון. הפגישה העיקרית שלו עם הסובייטים היתה דווקא בערב מלחמת ששת הימים, כאשר הוא ניסה להשפיע באמצעות הסובייטים על מצרים שהיא תסיר את ההסגר במיצרי טיראן, וכאשר נכשל דו-שיח זה החל הדו-שיח ב„קו האדום" מבוקר ה-5 ביוני עד ה-10 בו. ואף אז היתה „פגישה" באיזור קפריסין, כאשר ג'ונסון נתן תשובה תקיפה לקוסיגין: הוא הורה לאוניות המלחמה האמריקניות של הצי השישי ונושאות המטוסים להפליג מזרחית לקפריסין, והסובייטים הבינו את הרמז. ואז בא ההסכם הבלתי-כתוב בין שתי המעצמות לאי-התערבות במלחמת ששת הימים שקויים עד לשבת ה-10 ביוני, כאשר נדמה היה לסובייטים כי צה"ל עולה על דמשק. אז איימה ברית המועצות בהתערבות והמעצמות הגיעו לכלל הסכם על הפסקת האש שכלל גם את חזית רמת הגולן.

הפיסגה בגלאסבורו

לאחר מכן החלו המאמצים המדיניים המשותפים. נתקיימה הפיסגה בגלאסבורו בין ג'ונסון לקוסיגין, שבה הביע ראש ממשלת בריה"מ את תמיהתו למה כדאי לה, לארה"ב, לתמוך בשלושה מיליון ישראלים ולא במאה מיליון ערבים. פיסגה זו בגלאסבורו הניעה את הגלגלים למו"מ בין גולדברג לדוברינין, בין ראסק לגרומיקו, שבסופו של דבר הוליד את החלטת מועצת הבטחון 242, שבה עמדו האמריקנים בתוקף על כך שההחלטה לא תכלול את הצו לפנות את כל השטחים, אלא רק שטחים. היתה בענין זה התכתבות מפורשת בין ג'ונסון לקוסיגין, וכאשר המתווך של האו"ם, שהיה גם השגריר השוודי במוסקווה, ניסה לקבל את הפירוש הסובייטי-מצרי, הפנו האמריקנים את תשומת-לבו שזה לא הפירוש שלהם לאותו הסכם אמריקני-סובייטי, הקרוי החלטת 242.

קנדי וג'ונסון „שברו את הקרח" לגבי שיחות עם הסובייטים על המזרח התיכון, וכאשר עלה ניכסון לשלטון, היתה ההכרזה הראשונה שלו בענין המזרח התיכון על קיום שיחות עם הסובייטים ועם שאר המעצמות בענין מציאת פתרון לסכסוך המזרח תיכוני.

השיחות התנהלו סביב השאלה איך לפרש את ההסכם של נובמבר 1967. ובענין זה קויימו שיחות בין רוג'רס לדוברינין, בין סיסקו לגרומיקו ובסופו של דבר אף נסע ג'וזף סיסקו, עוזר שר החוץ האמריקני לענייני המזרח התיכון, למוסקווה, כדי להגיע לידי הסכם עם בריה"מ על הפתרון של הסכסוך הישראלי ערבי.

המו"מ במוסקווה נכשל

חודשים על חודשים התנהלו הדיונים סביב השאלה אם השינויים בגבולות צריכים להיות משמעותיים

(סוף בעמוד 45)

תמונת השער

ל"ג בעומר הוא על פי המסורת יום גבורה ועמידה בשער. בעוד רבים עולים למירון להילולא המסורתית על קברו של רבי שמעון בר יוחאי, העלו אמש ילדי ישראל ברחבי הארץ מדורות וערכו „הילולות" לזכר בר-כוכבא ולוחמיו.

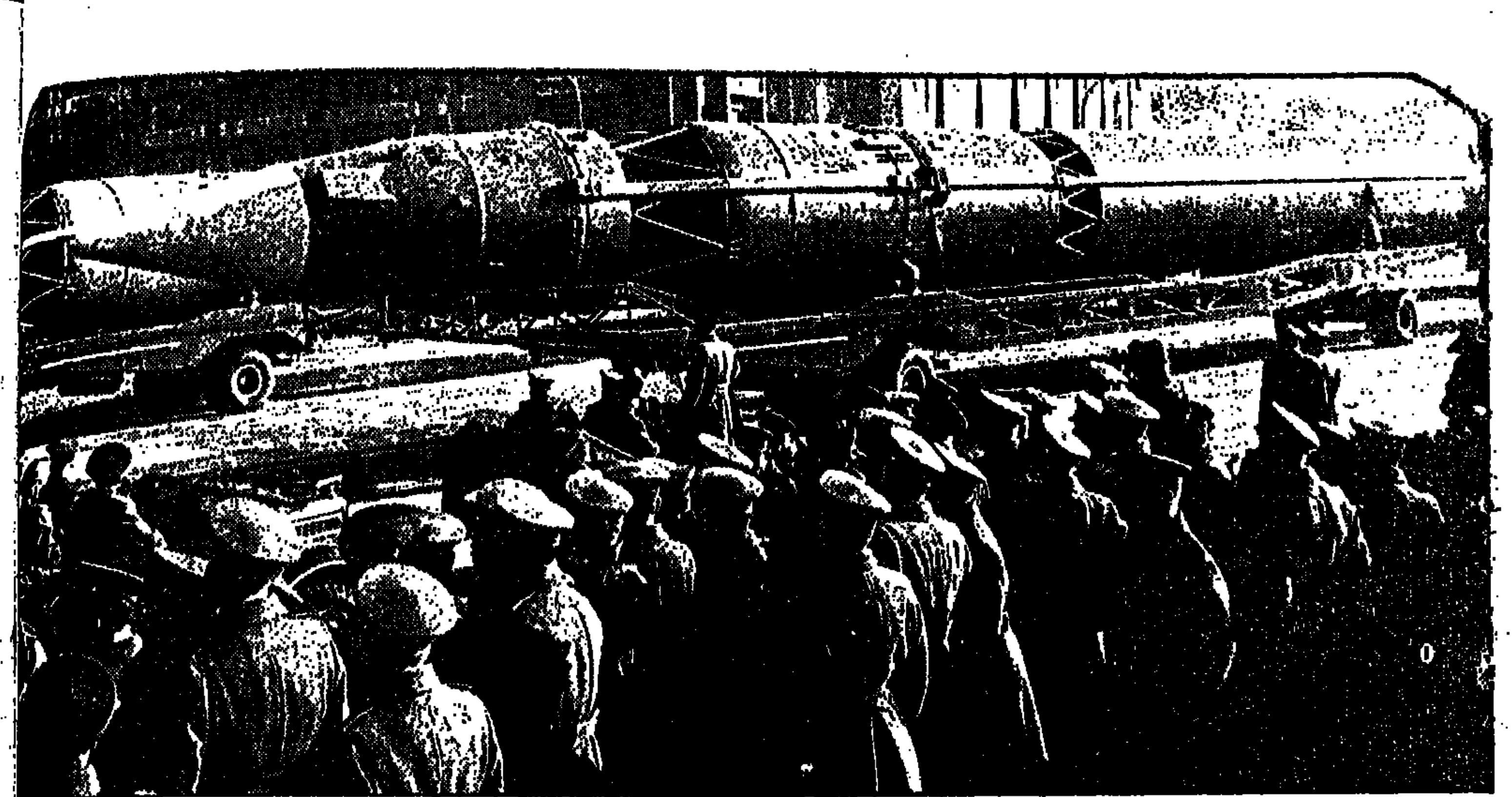

טילים, טילים, טילים: הפגנת כוח סובייטית במיצעד „יום הצבא האדום" במוסקווה

הגנראלים הסובייטיים: ההפשרה וההפרדה

מאת יהושע א. גלבוע

בארצות-הברית במערב כולו (וכן בישראל) נשמעים קולות אופוזיציוניים או ספקניים מרובים ביחס למדיניות-הדטאנט של ניכסון-קיסינג'ר. מן הטענות השכיחות; בעוד שאמריקה שואפת באמת-ובתמים להרפיית-מתיחות, מתכוונת ברית-המועצות מלכתחילה להונאת המערב; ה„דטאנט" (וכמוהו ה„אוסט-פוליטיק" של בראנדט) מטפח אשליות במערב, מרפה עירנותו, מחליש כוננותו; במעטת הויכוח ובסיסמות דו-קיום מבקשת מוסקווה רק להשיג יתרונות לעצמה, בלי לוותר כהוא-זה על אינטרסים שלה ובלי לזנוח יעדיה התוקפניים.

חילוקי-הדעות על ה„דטאנט" גלויים הם במערב. כלי-התקשורת גדושים בהם. לעומת זאת מדברת מוסקווה כמו בקול אחד. בעתונות ובשידורים הסובייטיים לא חסרות האשמות נגד ארצות-הברית וגורמים מערביים אחרים, אך אתה צריך לחפש בנרות איזו-שהיא נעימה של ספק ביחס למדיניות-החוץ הסובייטית. האומנם פירושו של דבר, כי בקרמלין שוררת אחדות-דעים גמורה בדבר הקו הסובייטי בזירה הבינלאומית? לאו דווקא.

גם בקרמלין מערערים על ה„דטאנט"

יתר על כן, אפשר אפילו לשער כי בוויכוחים בין גדולי הקרמלין נשמעות על ה„דטאנט" טענות מקבילות לאלו השכיחות במערב: הדו-קיום אינו אלא סם מרדים לברית-המועצות; המדיניות הפייסנית (אותה מקובל לזהות עם ברז'נייב) כבר הנחילה לנו כשלונות לא מעטים; בהסוואת ההפשרה פועלת ארצות-הברית לדחיקת רגלינו; האימפריאליזם האמריקני הערים עלינו בצילה; ועל הכל, קיסינג'ר, המעופף עם דגל-הדטאנט בידו, מערער את העמדות הסובייטיות במזרח התיכון...

פרופ' ליאונארד שפירא — מומחה נודע לרוסיה — הזהיר בימים אלה את אירופה ואמריקה גם יחד מפני פתיון-הדטאנט והמליץ בפניהן לנהוג בהתאם למשלי-עצתו של מאו טסה-טונג: אם השועל מגלה ידידות, ראוי להכפיל את הבריחים על דלתות הלול. אולם אפשר לשער כי אזהרות ועצות דומות נשמעות גם בקרמלין בקשר לידידות של השועל האמריקני: הבה נגדיל ונבצר כוחותינו.

אמרתי: אפשר לשער... אולם למרות האופי המונוליטי החיצוני של הבטאונים הסובייטיים השונים מבצבצים לפעמים גם בהם ניגודי-השקפות ביחס ל„דטאנט". זאת ועוד: ניתן להצביע על חוגים מוגדרים למדי שדעתם אינה נוחה מהרדיפה אחרי „הפוגה". ובדרך סובייטית ספציפית מביאים חוגים אלה את ערעורם על המדיניות הפייסנית לא רק בפני המוסדות המוסמכים המצומצמים אלא גם בפני דעת-הקהל הרחבה. בין הכופרים הסובייטיים בדטאנט מתבלטים בעיקר אנשי הצמרת הצבאית.

מן הדין להבהיר: הסמכות המרכזית והמכרעת בברית-המועצות היתה ועודנה המפלגה הקומוניסטית — ופירושו של דבר, למעשה, הפוליטביורו. מראשיתו של המשטר הסובייטי ועד ימינו רואה הצבא את עצמו רק כמנגנון נאמן של מדיניות המפלגה. אולם אף-על-פי שכפיפות הצבא להנהגה המפלגתית לא הועמדה מעולם בספק, ברור שבשנים האחרונות עלה משקלם של המארשאלים והגנראלים בין מוקדי הכוח הסובייטיים הפנימיים.

עלייתו של מארשאל גרצ'קו

לעליית-משקל זאת ניתן לפני למעלה משנה גם ביטוי פוליטי-מוסדי מובהק, כאשר במליאת הוועד המרכזי של המפלגה הקומוניסטית, באפריל 1973, נבחר בין היתר המארשאל אנדריי גרצ'קו — הוא שר ההגנה — כחבר מלא לפוליטביורו. חברותו של מפקד-צבא בפועל בגוף זה היא תופעה נדירה בתולדותיו. רק חודשים אחדים ב-1957 נכלל בו המארשאל ז'וקוב (חרושצ'וב גמל לו אז טובה על סיועו למיגור „הקבוצה האנטי-מפלגתית" — מאלנקוב, מולוטוב, קאגאנוביץ' ו„גרוריהם"; לא ארכו הימים וחרושצ'וב הדיח גם את ז'וקוב). המארשאל בולגאנין, שבתקופה מסויימת אף שימש ראש-ממשלה, היה תמיד למעשה עסקן-מפלגה ולא מפקד-צבא. גם המארשאל וורושילוב, כנראה, לא הירבה לעסוק בפיקוד צבאי בזמן היותו חבר הפוליטביורו. כניסתו לפוליטביורו של המארשאל גרצ'קו, האיש החולש בפועל ממש על הכוחות המזויינים של המדינה, איננה איפוא דבר של מה-בכך.

עימות בים התיכון: מפציץ סובייטי עוקב אחר אנית המלחמה „ג'ון פ. קנדי"

חיבוק בפיסגת וואשינגטון, יוני 1973: הנשיא ניכסון ואורחו המזכ"ל לאוניד ברז'נייב

אבל גם בלי הגושפנקה המוסדית הזאת אפשר היה להבחין בחיזוק מעמדה של הצמרת הצבאית בקרמלין. בחלקו נובע הדבר מסיבות אובייקטיביות, שכמותן פועלות גם במערב. בימינו קיימים קשרי-גומלין רגישים מאוד בין בעיות צבאיות „מקצועיות" (מאסטראטגיה ועד ציוד ואספקה) לבין הכר-לשער, כי תפקידם של ראשי-צבא במעצמת-על יצטמצם בתחום פרופסיונאלי צר. בפאראפראזה לאמירה נודעת יכולים כיום גנראלים לטעון: בעידן שלנו המלחמה היא מסובכת מכדי שאפשר יהיה להשאיר את העניינים המדיניים הכרוכים בה בידי פוליטיקאים...

עוד כמה וכמה סיבות לגידול חשיבותה של הצמרת הצבאית הסובייטית בזירה הפנימית. למרות ההכרה המלאה בעליונות המפלגה (וממילא — הנהגתה המרכזית) קשה כיום להעלות על הדעת שליט סובייטי בלי הסכמתו ותמיכתו של הצבא. עובדה היא: כשם שחרושצ'וב נזקק לסיועה של הצמרת הצבאית למען מיגור יריביו, כן הודה הוא עצמו בעזרתם — ולא מעט גם בהשראתם — של גנראלים ומארשאלים. הווה אומר: על אף התבלטותו של ברז'נייב כמנהיג-מספר-אחד, אין ספק ששלטונו תלוי בהרבה בראשי-הצבא. לא על-נקלה יסתכן איפוא המזכיר הכללי לעורר חמתם.

השאלה חוזרת למקומה: האם מייצגים הגנראלים והמארשאלים הסובייטיים איזה קו פוליטי מיוחד? בכלל, הבריות נוטות למחשבה כי בכל מקום מושכים ראשי-הצבא את המדיניות לכיוון הנוקשות והקיצוניות. לא אחת מטפחת המציאות על פני דעה נפוצה זו — וממש בימים האחרונים אפשר היה לראות איך היא מופרכת בפורטוגאל. וכך ייאמר: אין גם הכרח גזור-מראש שהצבא הסובייטי דווקא יהיה נושא-הדגל של מיליטאריזם תוקפני. אולם אם מדובר בזמן הנוכחי ובסיטואציה קונקרטית, מצויים סימנים שונים המעידים כי הגנראלים והמרשאלים הסובייטיים מהווים קבוצת-לחץ להאטת תהליכי-הפוגה או לבלימתם.

אימפריאליזם יבשתי ואימפריאליזם ימי

אולי מוטב להעמיד את הדברים על סדרם הנכון. ניתן לומר, כי בעשרים השנים האחרונות, בערך, היו ראשי-הצבא הקיטור המניע — בסוף-מעשה אם לא במחשבה-תחילה — לתחלפת הכיוון של ההתפשטות הרוסית המסורתית. במשך דורות היה הקולוניאליזם הרוסי מבוסס על התפשטות יבשתית רצופה. כך, למשל, הוזכר הבדל בין האימפריאליזם הרוסי המסורתי לבין האימפריאליזם הבריטי והצרפתי, בעוד שהראשון מצא ביטוי, בעיקר, במסילות-ברזל ודרכים, כרוך היה האחרון באיים, ערי-נמל, פיקוח על חופים ונתיבי-ים. במשך עשרות שנים לא פעלה גם ההתפשטות הסובייטית אלא בהמשך לגבולותיה של ברית-המועצות. וראה: דווקא אחרי מות סטאלין (מן הפאראדוקסים שכדאי לחזור ולהזכירם: דווקא השליט האימתני הזה נהג זהירות מירבית בזירה הבינלאומית ולא נתפתה בנקל להרפתקות-חוץ) חרג האימפריאליזם הרוסי-הסובייטי — בתעוזה ובתנופה — ממסלולו היבשתי ההיסטורי. וטבעי למדי החשש המיוחד של ראשי הצבא לריסונן של התעוזה והתנופה הללו.

אכן, הגנראלים והמארשאלים הסובייטיים נראים לפעמים כתוקעי מקלות בגלגלי הדטאנט. יש שמאחורי הקלעים הם ממלאים תפקיד של כלב-שמירה על המדינאים, שלא ירחיקו לכת בוויתורים למערב — ויש שהם משמיעים בפומבי רמזים ברורים על גישתם שאינה עולה בקנה אחד עם הקו המומלץ או הנקוט על-ידי מנהיגים אחרים.

רצה הגורל ואחד המיבחנים הקריטיים לדטאנט האמריקני-הסובייטי מתחולל באזורנו. אולי גם אפשר לומר, כי מה שקרוי „הפשרה" בקנה-מידה גלובאלי — מתורגם על גבולותינו במלה „הפרדה"... ודומה, בהפשרת-הפרדה הזאת שאנו מעורבים בה יכולים. אנו להרגיש עצמנו קרובים מאוד להתרוצצות בין מגמות שונות, או בין גוני-דעות, בקרמלין.

מרשל גרצ'קו, שר המלחמה הסובייטי

אתה נזכר: בראשיתה של מלחמת יום הכיפורים נזדרז המרשאל גרצ'קו, במאמר שלו ב„פראבדה", לא רק להטעים את אופיה הריאקציוני-תוקפני של ישראל, אלא גם לרמוז כי מלחמה בין ברית-המועצות לבין ארצות-הברית אפשרית. הוא סיכם וטען: „הכוחות הריאקציוניים של האימפריאליזם עדיין רואים במלחמה אמצעי להשגת מטרותיהם התוקפניות".

דברים ברוח דומה באו לאחרונה מגרצ'קו בשני מאמרים לרגל יום-השנה ה-56 לייסוד הצבא האדום. מאמר אחד פורסם ב-23 בפברואר 1974 ב„פראבדה". גרצ'קו ציטט בו את לנין, שדיבר על הצורך בצבא אדום רב-עוצמה כדי להגן על שלטון האכרים והפועלים מפני בעלי-האחוזות והקאפיטאליסטים שונאי-המהפכה. יחסית היה מאמר זה מאופק — ולא מן הנמנע כי על מיתונו השפיעה העובדה שהוא נועד לבטאון היומי של המפלגה (ואולי אף נערך בקפידה יתירה).

אולם מאמר נוסף, כמעט בעת ובעונה אחת, של גרצ'קו ב„קומוניסט", כתב-העת התיאורטי של המפלגה, השמיע „מוסיקה" לגמרי אחרת, חריפה מאוד, על חשבון האימפריאליזם העולמי. כאן ההסתמכות על לנין היא נרחבת ביותר, כפי שמתחייב גם מכותרת המאמר: „לנין והכוחות המזויינים של ברית-המועצות". מטיעונו של גרצ'קו מסתבר, כי לנין ראה בהקמת הכוחות המזויינים לאו דווקא מכשיר-הגנה מפני אויבים-מבפנים אלא מסקנה מתורתו על האימפריאליזם ואופיו. אמנם, עם מהפכת-אוקטובר נפרץ פרץ באימפריאליזם העולמי, אולם הוא לא שינה עורו. אדרבה, הגשמת הסוציאליזם בארץ אחת — או בכמה ארצות — מוסיפה ומגרה את שאיפת הבורגנות להשמיד את הפרולטריון המנצח. לנין ידע כי המדינות הקאפיטאליסטיות הן תוקפניות לפי עצם מהותן, וכדי לרסן את כוונותיהן הבוגדניות ובמקרה מלחמה להביסן זקוקה המדינה הסוציאליסטית לכוחות צבאיים מתאימים.

ברור שגרצ'קו לא התכוון לסקירה היסטורית, אף לא לעיון מופשט בהלכות לנין. לדבריו נועד תפקיד אקטואלי מפורש. הוא בא ללמד, כי קיום-יחדיו של שני העולמות — הסוציאליסטי והקאפיטאליסטי — הוא מיקסם-שווא. במלים אחרות: הוא שוב ראה צורך לצנן את התלהבות-הדטאנט שאולי אוחזת במנהיגים סובייטיים אחרים.

ואם הרדיפה אחרי ההפשרה, הגלובאלית אינה מקבלת ברכתו של שר-ההגנה הסובייטי — גם הפרדת-כוחות בגבולותינו מעוררת בו מורת-רוח והוא מבקש למנוע או להכשיל אותה.

هكذا من الأمل

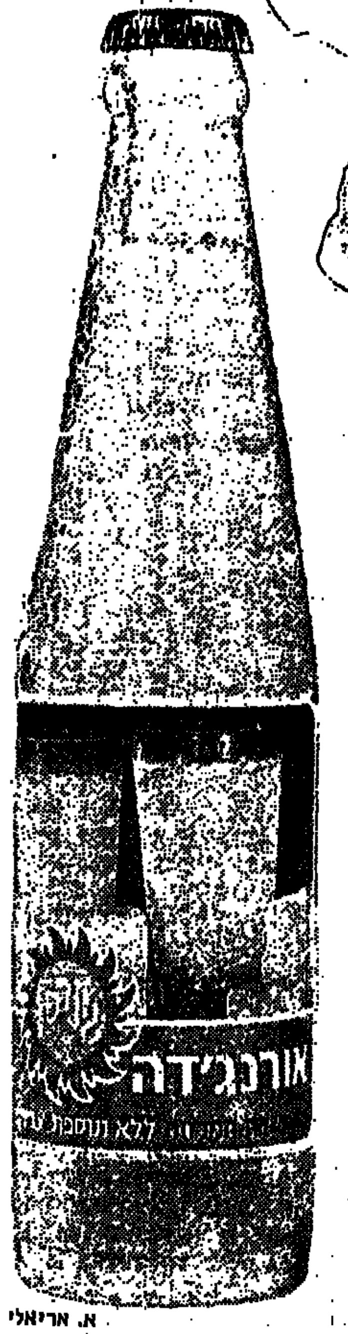

התוססים של גולדסן

מלאי—חיים, טבעיים, שופעי—רעננות, אוהבי—שמש,
מתאימים בכל זמן ולכל מקום...
כאלה הם התוססים של "גולדסן".

גולדסן אורנג'דה • גולדסן לימונדה • גולדסן קולה • גולדסן לימון • גולדסן סודה

א. אריאלי

הסוד של ה„סוד"

73 כח סוס לבלימה.

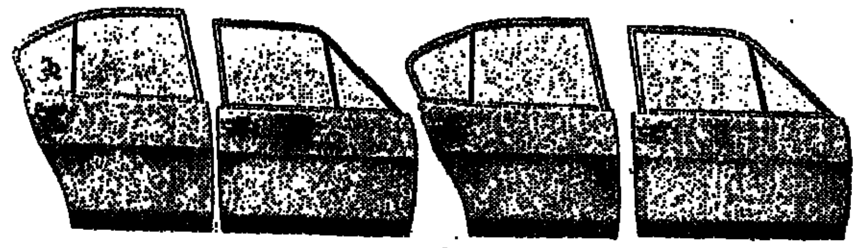

4 דלתות

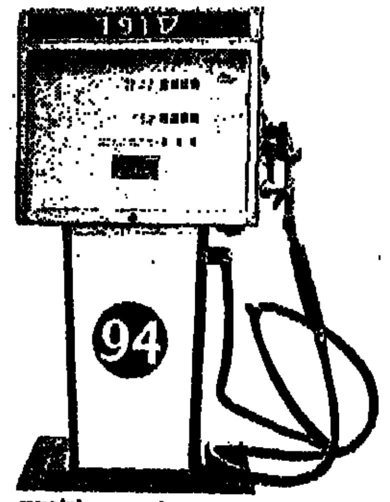

16.34 קילומטר לליטר

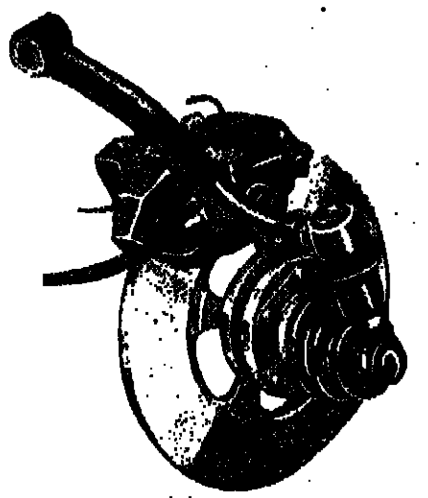

4 מעצורי דיסק לעצירה בטוחה

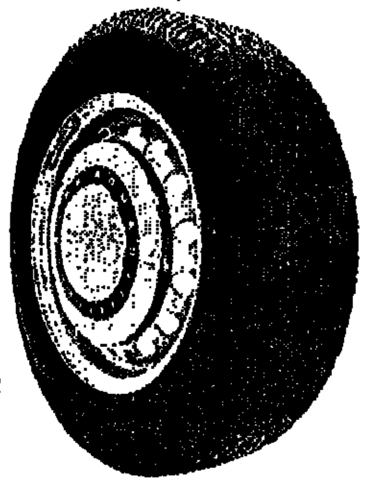

צמיגים רדיילים

ממשפחה טובה: אלפא רומאו איטליה.

30.900 ל"י

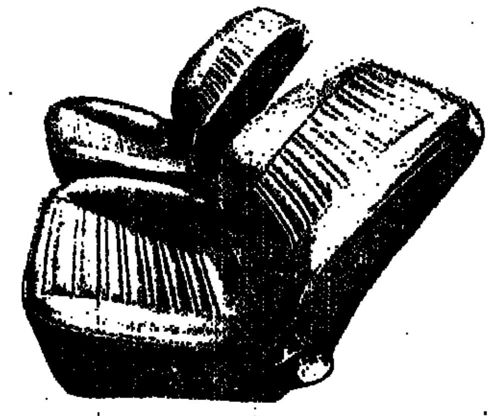

נוחות מירבית

Alfasud

Alfa Romeo

הכנס לאחד מאולמי התצוגה ותוכח בעצמך: אלפא סוד רחבה במימדים, מרשימה בביצועים, עשירה בהישגים.

משרדי קפריש בע"מ: תל־אביב, דרך פ"ת 19, טלפון 623441 • חיפה, דרך העצמאות 98, טלפון 526553.
המפיצים: ירושלים, טיפ טופ, רחוב שמעא 3, טלפון 222381 • באר־שבע, ש.א. לחשכרה ושווק בע"מ, רח' החלוץ 113 • נתניה, המכונית נתניה בע"מ, רח' הרצל 52, טל. 053-23353 • רמת־גן, „אוטורום", רח' ז'בוטינסקי 38, טל. 723345 • חולון, יוסף בן יוסף, רח' המעפילים 102, מול משרד הרישוי, טל. 840328 • חיפה, רכב גוה, רח' יפו 108, טל. 521333.
מוסכים מורשים: תל־אביב, א. אילין תעשיות בע"מ, מוסך מרכזי רח' הובל 8, טל. 35325 • חיפה, א. אילין תעשיות בע"מ, צור 3 דרך נצרת, טל. 231127 • ירושלים, מוסך מושיקו, רח' יוליאנוס קיסר, מרכז מסחרי, טל. 221394 • באר־שבע מוסכי חשרות, אזור התעשיה, טל. 057-75777 • יפו, מוסך הצווה, דרך בן־צבי 17 ליד מגרש בלומפילד, טל. 825653.

هكذا من الأمل

מאת מנחם תלמי

צילם אסף קוטין

מה פתאום עכו! סתם ככה, בדרך לגליל, ביום אביבי מופז שמש טו־בה, השופכת נהרה על מגדלים וחומות, המלטפת את רציפי נמל עתיק. מה פתאום עכו? אולי בגלל „הפועל" עכו, שעשה לה קצת חג לעיר־הים הזו.

עכו ביום של חול. אתנחתה בדרך למרומי הגליל. שעה של שוטטות ב־סימטאותיה, על גבי רציפי האבן ה־קשה והחלקה, באפלוליות של אגדות ורזין. ישיבה בטלה קלה על מזח ה־דייגים, חוויות נוף מול המפרץ הגדול. ואולי אפשר יהיה לטפוח על גבו של מישהו מהנבחרת המהוללת ולהגיד לו: „מברוק וכל הכבוד!" ולשמוע: „להתראות בליגה הלאומית". ומישהו יגיד אז בודאי: „מהפה שלך לאוזני אלוהים".

קצת בעיר העתיקה, תחת משק כנפי ההיסטוריה. וקצת בעיר החדשה, המלבינה. לשבת שם כמה דקות בקפה של השחקנים, לשמוע רשמים ותח־זיות, איך מובילים בראש טבלת ליגה אלף צפון בהפרש של חמש נקודות. לתת כבוד לשלום וציון אסיאג ויצחק מינץ ולהגיד שנביל מנצור הוא ב־אמת גדול. ולהסכים שמי שנתן את הבטחון לקבוצה הוא ללא ספק ה־שוער דהאן, שעבר להפועל־עכו מ־הפועל באר־שבע. לשוב ולשמוע תאור מדוייק איך נביל מנצור תקע את הגול שלו לשמשונים והעמיד את התוצאה על אחד אפס ואיך שבוע לאחר מכן, במשחק נגד הפועל רמת־גן, עשו אסיאג ומינץ שהתוצאה תהיה שנים אפס. לטובת עכו, כמובן. כך שהדרך לליגה הלאומית פתוחה. צריך עוד קצת מאמץ, עוד קצת מזל ועכו כולה תפרוץ בתרועה רבתי.

כדורגל זה „פונקציה" בעכו. ו־„הפועל" נותן לה כבוד.

עמוד התלייה בככר

העיקר „מברוק". ושתמשיכו ככה הלאה.

וגם אתה יכול להמשיך הלאה, ל־מקום שהרגלים ישאוך. ומן הסתם תמצא שהן מוליכות אותך אל עבר העיר העתיקה, אל עכו ה„גזעית", ה־ציורית, אל מבוכי הסוד וסימטאות הרז, אל נתיבי השוק, שהיה בו פעם משהו שכבר איננו עוד.

בככר אחת קולטת מונית מרצדס נוסעים לכפר הגלילי תמרה, ואולי דווקא לכפר יסיף. בדיוק במקום בו רוטן המנוע ניצב פעם, לפני שבעים שנה, ואולי פחות, עמוד התלייה של העיר. מכל מקום, בימי השלטון העו־תומני המהולל. במקום זה היו מבצעים ברוב פאר וברוב עם פסקי־דין שחרצו שופטים ומושלים כל־יכולים. את ה־אסירים היו מביאים לכאן מבית כלא טמון, ששכן במרתפים שבחאן־שווארדה, או ליתר דיוק: מתחת ל־בורג' אל סולטאן. היום מצויה שם מסעדה מהודרת. הכלא הנורא של עכו

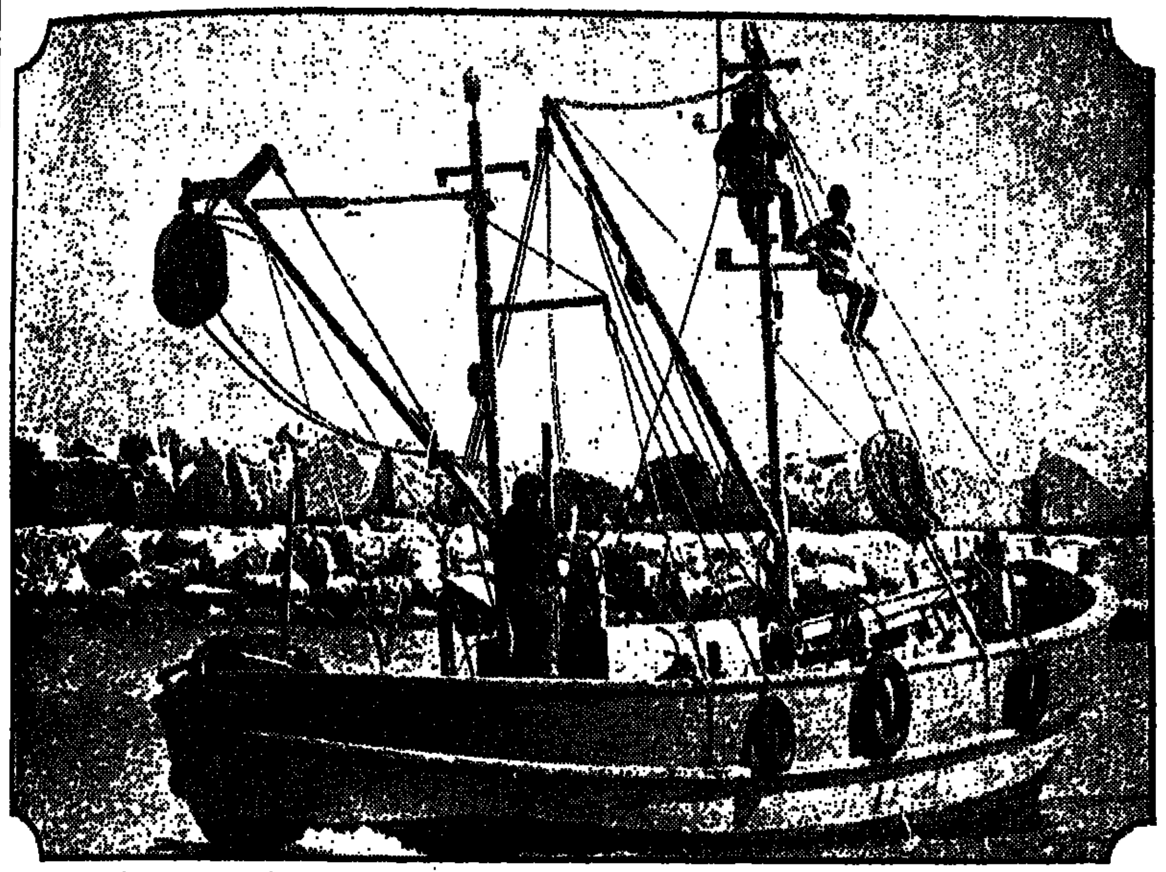

דייגים ובני דייגים בנמל העתיק, שהפך לנמל דייגים נוח הודות למשרד החקלאות

עכו: בין החומות־ ועל מגרש הכדורגל

קפה קטן, תחת קרני השמש הטובה, מול מגדל הזבובים, אצל „פטולומיאוס".

היה מתחת לרצפותיה, מרתף גדול ו־עמוק, שרק מעט אור ואויר חדרו אליו באמצעות ארובות אבן. ממעל, בשטח הבורג' היו בתי הדין. כך שה־דרך מן הדין אל מיצויו היתה קצרה ביותר.

בכתלי המרתף, — מספרים זקני ה־עיר העתיקה — היו קבועות טבעות עבות, אליהן היו מחוברות שרשרות, אשר רותקו לרגלי האסירים. אורך כל שרשרת היה מחושב כך שאף אסיר לא יוכל ליקרב ולגעת בחברו. את השרשרות הללו היו פותחים רק פעם אחת: כדי להוציא את האסיר מכלאו — חי או מת. והיו שם אסירים, שלמן כניסתם אל הכלא הזה ועד יום מותם לא הוסרה השרשרת מרגליהם. דייג קשיש אחד סיפר לנו, כי סבו מצד אמו בילה באותו מרתף כלא את שליש חייו האחרון. וכשנטל הכל־יכול את נשמתו, מקץ עשרים וחמש שנות כלא, לא יכלו להוציאו משם, עד שהזעיקו את הנפח. שכן השר־שרת והבשר היו לגוף אחד.

במרתף הזה היו מחזיקים גם את הנידונים למוות עד ליום בו הוצאו אל הככר הסמוכה — אל במת העץ המוגבהת, שמעליה הזדקר עץ ה־תלייה. וכל כך כדי שהעם ייטיב לראות.

בבוקר ביצוע פסק הדין היתה כִכר זו מלאה אדם נרגש ואחוז ציפייה. ולאחר שניתלה הנידון — שלושת ימים היתה גופתו נותרת על החבל. וכולם רואים ויראים.

עוד מקום אחד לכפר־יסיף! מי נוסע?

איפה הערביה היפה?

שני צעדים משם — השוק. לפני עשרים וחמש שנים, אפילו לפני חמש עשרה שנים, הוא היה „גזעי" יותר. חיוניותו, תסיסותו וצבעוניותו כהו ו־נצטמקו. כמו לשוק הכרמל בתל־אביב גם לכאן פלשו דורות חדשים של דו־כנאים שלא השכילו להיטמע בו ו־קילקלו את שורתו. ערימות של נעלים משומשות, גלנטריה עלובה, רהיטי פורמאייקה סוג ב' תפשו פה ושם מ־קומם של דוכני ירק ופרי צוהלים, של משטחי שיש עליהם היתה נפרשת תערוכה מרהיבה של דגה טרייה.

כדי לחוש מאווירתו האכסוטית, לספוג משהו מצבעוניותו המזרחית התוססת של שוק זה, אתה חייב להעמיק בו. אל המקומות בהם תלוי עדיין כבש שלם על אונקלו ופרח צי־פורן בעכוזו, אל המקומות שבהם ע־דיין שרד קומץ חנויות דגה, אל קר־נות הקהווה הזעירות והאפלוליות.

המזללות הזעירות והמטונפות, עם החומוס „הכי־אמיתי" מפנות שם מ־קומן למזללות פורמאייקה שטופות אורות ניאון, עם חומוס בטעם רחוב דיזנגוף. לשווא תחפש את המזללה ההיא, עם המראות הגדולות והפאלפל האמיתי ואותה ערביה יפה, שהיתה מנהלת את המקום ביד רמה, בעוד בעלה מצטנף בפינתו, עבד נרצע ל־מבטיה השתלטניים. עכשיו, כמדומה, מוכרים שם ספלי חרסינה מטאיוואן ושעונים מצועצעים שהולכים לאט ומצלצלים מהר.

חנות הממתקים של אבו־אנואר ו־בניו עדיין קיימת. ועדיין היא מאכ־לסת הרים של בקלאווה ומישורים של עוגות סולת ותירוש. המון דבש ו־שומן מושך הדבורים שדעתן נטרפת

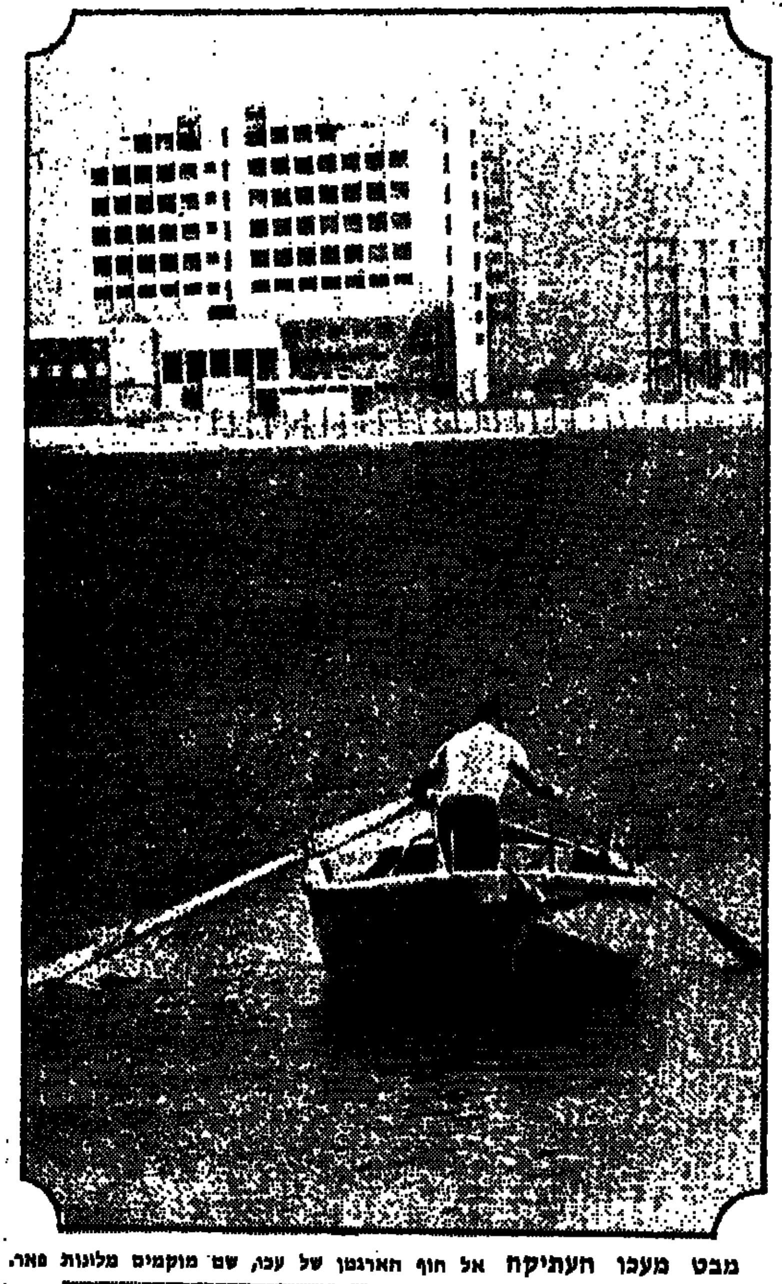

מבט מעכו העתיקה אל חוף הארגמן של עכו, שם מוקמים מלונות פאר.

גבריאל מסיקה רוקע נחושת ולבו מר על מדריכי התיירים, המקפחים את פרנסתו

עליהן נשפע המתק הזה. גם חנות הדגים של האחים עודה קיימת. אלא שמחנות־דגים־ישר־מן־הים־אל־הלקוח הפכה למסעדה ענקית, של האחים עודה, שכבר אינם דייגים שרירניים מפיצי ניחוח מלח וקשקשים, אלא מסעדנים מהוקצעים, המחייכים יפה אל קבוצות של תיירים, הבאים לכאן לנסות לשונם במטעמי המזרח האכ־סוטיים.

ב„סחת־אל־קרקקון" — אותה ככר מאובקת ועייפה, המנקזת את סימ־טאות השוק והנמל — עדיין אפשר לפגוש את גבריאל מסיקה, רוקע ב־נחושת מוטיבים מן התנ"ך ומנוף ה־קדומים של הארץ הקדושה. עשרים וארבע שנים הוא כבר כאן, בככר הזו, בחנות הזו, שהיא גם סדנתו. ריקועיו שלווים, אך לבו מר. על מדריכי ה־תיירים.

„מחרימים אותי אלה, — רושף טי־נה גבריאל מסיקה כבד הגוף — רו־צים שלושים אחוז קומיסיון על כל קנייה של תייר. לא נותן להם. לא באים. בטח שלא נותן להם. זה פריצים. עשרה אחוז, בסדר. כך נות־נים בכל העולם. אבל שלושים אחוז?"

אם אתה מראה סימני פיקפוק, מיד יגרור אותך לשכנו שרפיאן בניהו. מפרס. חנות ששמה „הולילנד". שם מבטיח לחנות דהויה, עם שטיחים, וכלים עתיקים, או כאלה המסווגים כעתיקים בלוח הקניות של התייר ה־מצוי. גם אותו מחרימים מדריכי ה־תיירים. מבקשים קומיסיון עתק. לא יכול ולא רוצה לעמוד בזה. ובכלל, אין פה עכשיו תיירות. לא באים. אולי ביוני יבואו יותר.

קפה קטן ושיר יווני

ברציף הנמל העתיק של עכו, ש־הפך למעגן דייגים משוכלל בחסדי משרד החקלאות הישראלי, אתה נושם קצת מפיריאוס הרחוקה והרבה מעכו חבוקת החומה ולא מעט מהודו של הכרמל. שחפים צורחים מעל תרני דוגיות. חובבי דיג סבלניים משליכים חכה מעל חומת־המשברים. מפרץ מכ־חיל, החורם את מירבי להרמוניה ה־שוקטת של חומות אבן, של התנש־אות מגדלים, גגות אודם דהויים ו־כיפות מלבינות. דו־תרנית משייטת בפעימות מנוע, כמו ברווזה קשישה, שמילאה כרסה כל טוב. ונער בן שבע, או שמונה, שחום עור וצרוב שיער פרוע, משיט בעצמו סירה גדולה. ב־הדיפת משוטים אמונה, מחמיק אותה כדבר של מה־בכך אל המירווח הצר שבין הסירות האחרות. תיירים אפורי שמש, שלא הורגלו בה, מצלמים ב־שקיקה. אחר כך ילכו לסעוד אולי אצל אבו־כריסטו. המזון שיוגש להם שם לא יירשם בפנקס זכרונותיהם כשיא ביקורם בארץ־הקודש, אבל את הנוף הבלתי רגיל, הנשקף ממרפסתה של מסעדת־ענקים זו, ישמרו תמיד כחוויה רבתי.

ואם כבר ברציף, מול שרידי נמלם של כנענים, צידונים, רומאים, צלבנים וערבים — מדוע לא ספלון אחד קטן וחריף אצל „פטולומיאוס", עם שמש אביבית ומוסיקה יוונית, עם עין אחת על ביצבוצי מגדל־הזבובים השקוע במים ועין אחת על סילואטת הכרמל

(סוף בעמוד 41)

[illegible]

אלוף (מיל.) אליהו בן־חור — עובר לגור בקרית־שמונה

„הקונסול" של קרית שמונה

מאת לוי יצחק הירושלמי

שוב הוא עושה מעשה יוצא־דופן. כך דרכו של האיש. מעולם לא הלך בתלם. הוא אי־נו איש מסגרות. הוא יוצר ל־עצמו מסגרות. נון־קונפורמיסט מובהק — לא בדיבור בלבד, אלא גם במעשיו, בנוהגיו. כל חייו — יש להם אופי מיוחד, אולי קצת משונה, אך מקורי. בכל אופן, הוא הולך בדרכיו שלו, דרכים לא־סלולות.

יוצא־דופן הוא אליהו בן־חור, ה־בודק עתה ברצינות אפשרות לעקור משיכון צהלה לקרית־שמונה כדי לח־יות יחד עם האנשים הנפלאים שם. אליהו בן־חור — מראשי הפיקוד הבכיר הראשון של צה"ל — מכבד ב„מקלחת קרח" מי שבא לראיין או־תו. „זה לא בשבילי", הוא אומר, לא בלי רוגזה. צריך לשוחח אתו פעם ופעמיים — ולא בקצרה — עד ש־משכנעים אותו להיענות, וזאת „מ־שום תועלת הציבור". „מדוע זה נחוץ?" — הוא שואל מאה פעמים ואחת. כשהוא מתרצה כבר — אין הוא מתראיין, אלא משוחח ואומר דב־ריו בצורה לא־סדורה.

אליהו בן־חור, בן ה־63, שנולד בחארקוב והגיע ארצה בהיותו בן 11, גדל בבית פרוליטארי מובהק — ו־יוצא־דופן. אביו — אבא כהן, איבד את כל רכושו ברוסיה הסובייטית, עלה ארצה עם משפחתו בחוסר־כל ועבד כל ימיו כפועל ונמנה עם מפק־די מכבי־אש בתל־אביב. אף כי בקו־שי רב עלה בידו לקיים את משפחתו — ועבד הרבה שעות בכל יום — הקדיש לא־מעט מזמנו לשירות הכלל, בהתנדבות כמובן.

הבן, אליהו, עמל ויגע לא פחות מאביו. כבר בגיל 13 יצא לעבודה. הילד, שלא סיים בית־ספר עממי, עבד כשוליה אצל אופה. אחר־כך עבד בפרדסים, בייבוש ביצות וכנהג טקסי. רק בגיל 38 — לאחר שירותו בצה"ל כאלוף — גמר „יסודי" („עשיתי זאת בשלושה חודשים") ו־„עשה בגרות" (במשך שנה) — כדי ללמוד הנדסת־ייצור בארה"ב. יוצא־דופן, לא כן?

„כיבוי שריפות" ערב מלחמת 6 הימים

הליכתו לקרית־שמונה — ואם כי טרם החליט, אם להקים שם את ביתו, הריהו עוסק כבר למעשה בענייני ה־כלל של עיר־הפיתוח הצפונית ומשמש כ„קונסול" שלה כלפי המוסדות — איננה מעשה־ההתנדבות הראשון שלו למען ישובי־הספר. בימים שקדמו ל־מלחמת ששת הימים הגיע אלוף (מיל.) אליהו בן־חור ליישובי הספר תוך שקידתו על מיבצע ארצי למניעת שריפות. בשנת 1967 היה מפקח כללי להנדסת בטיחות באיגוד הישראלי של חברות הביטוח („תואר מפוצץ, אבל בלוף גדול", הוא מעיר בכנות האופ־יינית לו). „באו ימי הכוננות. אז הת־ברר לצה"ל ולמשרד הבטחון שיישו־בי־הספר אינם מוכנים מבחינה זו. פנו אלי מהמטכ"ל ושאלו אותי, אם אפשר להקים יחידת מתנדבים שתכין את היישובים מבחינת ציוד וכוח־אדם ללוחמה בשריפות. באתי בדברים עם ועדת־הבטחון של המרכז החק־לאי. אמרתי: אני מוכן לתת להם עזרה בשטחים שונים — ולא רק בענייני שריפות. גייסתי אנשים מ־גון ותיקי ‚ההגנה', איגוד החיילים המשוחררים ממלחמת־העולם השנייה ומאיגוד השוטרים המשוחררים. מש־עית — שלא יהיו בלופים. גם גייסתי נשים כנהגות — עם רכב פרטי. זה דפק באופן יוצא מן הכלל. כל הא־נשים המתנדבים האלה קיבלו אות מל־חמת ששת־הימים".

מיבצע „לוחמי המדינה לספר"

שנה לאחר־מכן שוב עשה אליהו בן־חור מעשה „מטורף" — אשר ע־ליו הוא מעיד „עלה לי בכסף וב־בריאות". היתה זו התקופה שהיישו־בים לאורך גבול הלבנון סבלו התקפות ופגיעות רבות. „באותו זמן קרא בעל רפסטור את הציבור להתנדבות. הענ־ההתנדבותית הזאת היתה כולה לקי־בוצים — ולא למושבים ולמושבות והרי רוב הישובים באותה גיזרה הם ישובי עולים. ארגנתי יחידה שנקראה בשם: למ"ס — לוחמי המדינה לספר. ביחידה זו השתתפו יוצאי ה„הגנה", אצ"ל ולח"י. כל אחד יצא לשמונה ימים. משמר־הגבול היה ממונה עלי־נו. כל אחד יצא על־חשבונו. בסופו של דבר, התפוצץ העניין משום שה־צבא ומשרד הבטחון סירבו לתת אי־שור לו ביטוח למתנדבים. דיברתי אז עם גולדה מאיר בעניין זה. היא אמרה העניין שייך למשה דיין. הגעתי ל־דיין. הוא אמר לי: ‚אליהו, אני לא אתערב בזה. זה שייך לצירה' (צבי צור). הוא, צירה, התחיל להבהיל או־תנו, שקר בחורף ודברים דומים. בק־יצור, לא נתנו. האנשים שהתנדבו היו כולם נפלאים ועשו דברים מצוי־נים. העניין הסתיים כמו שהסתיים, לא באשמתם".

„הפרת פקודה" בימי התקפת רומל

אליהו בן־חור לא רק שירת שנים לא־מעטות ב„הגנה" ונמנה עם מפק־דיה (בין השאר היה מפקד מחוז ירושלים אחרי יעקב פת המנוח ולפני נחום שדמי יבל"א), אלא הוא איש־„הגנה" בנשמתו. הוא כולו „בוער" בענייני בטחון. לגביו — המושג „בטחון" איננו רק כוח־אדם ונשק אלא גם — ואולי בעיקר — התיש־בות. חיזוק היישובים הוא, לדידו, חיזוק הבטחון. בכך רואה הוא את יסוד החלוציות. ואם בחלוציות מדובר — מחייבת היא התנדבות. והוא, אלי־הו, לא דורש מאחרים, אלא מעצמו.

ואמנם, ההתנדבות טבועה בדמו ב־שורה ארוכה של מעשיו. במלחמת העולם השניה התנדב לצבא הבריטי. כאן מילא שני תפקידים בעת ובעונה אחת — תפקיד המלחמה בנאצים ו־תפקיד הסיוע הישיר והעקיף ל„הגנה", אם בפעולות־רכש ואם במעשים למען העליה. בעת מיתקפת־רומל באל־על־מיין, ניתנה פקודה לחיילים הבריטיים ולחיילים הארצישראליים בתוכם, לה־יות מוכנים לסגת להודו. בניגוד ל־פקודה הבריטית, הורתה ה„הגנה" ל־חיילים העבריים לחזור לארץ. „איר־גנו אז הכל כדי לחזור הביתה", מספר אליהו בן־חור. „עשינו גם הכנות ל־בניית גשר־סירות מעל תעלת סואץ. לאנגלים נודע כל העניין אחרי ש־סכנת־רומל חלפה. השלטונות הבריטיים הזמינו אז את משה שרת ואמרו לו, שצריך להעמיד אותנו למשפט. הוא השיב להם: ‚אינני יודע דבר'. הוא באמת לא ידע. המשפט לא התקיים".

לאחר רגע של שתיקה מוסיף אליהו בן־חור: „זה היה צוות רציני. כל מה שעשינו — נעשה בעבודת צוות. ב־שום פנים ואופן אל תבליט אותי. אני הייתי רק רב־סמל בצבא הבריטי. ה„הגנה' הטילה עלי להיות ממונה על היחידות במדבר המערבי, ואחר־כך באיטליה. כל אחד עשה מה שהטילו עליו בצורה הטובה ביותר. שום דבר לא נעשה על־ידי יחיד. שום יחיד אינו רשאי ליטול לעצמו את כל ה־זכות".

הדברים נשמעים פשוטים. במציאות של אותם ימים — העניינים היו מסו־בכים ומורכבים מאוד. צריך היה לע־מול הרבה כדי לשלוח בימים ההם לחופי ארץ־ישראל אנייה עם 35 עו־לים „בלתי ליגאליים", שתביא אחר־כך את הקבוצה הראשונה של אנשי פלי"ם לאירופה. אליהו בן־חור וחב־ריו עשו זאת. הם רכשו אנייה, ואף שיפצו וציידו אותה. אנייה זו — ש־היתה הראשונה לאחר מלחמת־העולם השניה — נקראת בשם „דלין".

צינור המים לנגב

לאחר מלחמת־העולם השניה היה אליהו בן־חור חבר הקואופראטיב „דרום־יהודה". ישב ליד ההגה לצורך פרנסה — ושירת ב„הגנה" לצורך בטחון. בשנתיים האחרונות לשלטון המאנדאטורי בארץ, ניהל אחד המיב־צעים החיוניים־החלוציים של „המדי־נה־בדרך" — מיבצע הנחת צינור המים ליישובי הנגב. האחראים הרא־שיים על כך היו מנהלי „מקורות" באותם ימים — לוי שקולניק (אש־כול) ופנחס קוזלובסקי (ספיר). אליהו בן־חור ניהל את המיבצע בשטח. ה־מרכז היה במשק ניר־עם.

ויכוחים עם בן־גוריון

כאשר החלו בארגון הצבא — לק־ראת הקמת המדינה — נקרא אליהו בן־חור לבוא ולהתייצב לפני יעקב דוסטרובסקי (דורי) במטה הכללי של ה„הגנה". יעקב דורי שאל אותו: „מה אתה מציע?" אליהו בן־חור השיב: „שלח אותי לירושלים, או תחזיר אותי לנגב כמפקד. בשנתיים שעשיתי שם הכרתי את היישובים, את הערבים ואת השטח — שלושה נתונים העשו־יים להועיל". אחר מי"מ אמר לו יעקב דורי: „בן־גוריון רוצה שתהיה הממונה על אגף ההדרכה" (מה"ד). חיים לסקוב היה סגנו.

מאותה תקופה שמורים עמו זכרו־נות נעימים ומרים גם יחד. „כשהקים בן־גוריון את „מטה הצללים" שלו — והוא היה מורכב מיוצאי הצבא ה־בריטי — אמרו לו: ‚תזמין את אליהו כהן. הוא איש־„הגנה' וגם יוצא הצבא הבריטי. עכשיו הוא מניח את הצינור בנגב'. קיבלתי פיתקה מבן־גוריון לבוא אליו. הוא שלח אותי לחיפה — להיפגש שם עם חיים לסקוב ודן אבן, שהיו חברי הוועדה. אחר־כך נתברר לי, כי גם אני חבר הוועדה. השאלה שעמדה לבירור היתה: צפויה לנו סכנה, שהמלחמה תפרוץ בטרם גוייסו הכוחות שלנו. מי יעמוד בפרץ עד שיארגנו ויקימו צבא? חיים לסקוב ודן אבן התווכחו ארוכות. חיים לס־קוב אמר, שצריך לגייס את אנשי הבריגאדה. ביקשתי רשות הדיבור ו־אמרתי: אני לא מבין. יש ארגון ה־„הגנה'. השעה היא 12, או קצת לפני, ואולי קצת אחרי. קיים פלמ"ח, שהוא מגוייס. קיים חי"ש — ואפשר לגייסו אחת־שתיים. קיים חי"ם — להגנת היישובים. אני מציע להשתמש בכו־חות האלה. הפלמ"ח יעמוד בפרץ מיד. אם יש קצת זמן — בבקשה, בואו נצייד אותו בנשק מתאים. נבטל את ההסדר של שבועיים אימונים ושבו־עיים עבודה והפלמ"ח יעסוק רק ב־אימונים, נוסיף אנשים וגמרנו את העניין. לסקוב ואבן דחו את הרעיון. אחרי שישבתי כמה שעות אמרתי: ‚אנחנו לא משדרים על אותו גל. הרעיונות שלכם לא יצליחו, כי אינם ניתנים לביצוע ויש בהם גם סכנה'. זה לא עזר לי. מהוועדה חזרתי לנגב עד שקראו לי".

החזיר דרגות האלוף והמשיך כטוראי

אליהו בן־חור איננו ותרן. הוא עומד על דעתו — עד הסוף, יהיו התוצאות אשר יהיו. הוא לוחם על שלו עם כל אחד, יהיה גדול כאשר יהיה. כך עמד לא־אחת בוויכוחים קשים עם דוד בן־גוריון. אחד מהם התנהל לאחר הקרב המר והאכזרי ב־לטרון. האלוף בן־חור התייצב אז בפני שר הבטחון ואמר לו: ‚אדוני, אני חניכו של אליהו גולומב: בהתאם לרוחו, אני שותף — לא פקיד. יש לי דעות. יש לי הצעות. אני רגיל ששומעים אותי. אפשר לא לקבל את דעתי. אפשר לדחות את הצעותי. אבל צריך לשמוע'. לאחר אותה שיחה פרש ממה"ד וחיים לסקוב הועמד בראשו.

בתקופת מלחמת־השיחרור לקח א־ליהו בן־חור חלק פעיל במערכות פנ־מיות שונות שהתנהלו בין הפיקוד הבכיר של צה"ל לבין שר הבטחון. הוא היה אחת הדמויות הבולטות בפי־קוד הבכיר — לצדו של יגאל ידין, אז ראש אג"ם במטכ"ל. בן־חור נמנה עם המתנגדים לסילוקו של ישראל גלילי ולמדיניות בן־גוריון כלפי ה־פלמ"ח וה„הגנה". הגיעו דברים לידי כך, שאליהו בן־חור החזיר לשר ה־בטחון את דרגת האלוף. הוא ויתר על הדרגה, אך לא על השירות. הוא המשיך בצה"ל — כטוראי. „החזרתי לו את הדרגות לא רק בגלל הפלמ"ח. גם בגלל זה. התקוממתי נגד הפולי־טיזאציה בצה"ל שהתחילה בימי בן־גוריון, אם כי אחר־כך יצא בן־גוריון נגד פוליטיזאציה שהוא עצמו יצר".

בימים ההם — ימי הבראשית של צה"ל — הרגיז אותו מאוד מה שהוא מכנה „מטה הצללים" של בן־גוריון, שכלל את חיים לסקוב, דן אבן, יחז־קאל סהרוב (סהר), הרי יפה, שלמה שמיר ואחרים, אשר „תקופה מסויימת עבדה במקביל למטכ"ל". הוא לא השלים עם זאת — לא בקול דממה דקה, אלא בסערה גדולה, כדרכו.

כטוראי שירת אליהו בן־חור בחטי־בת גבעתי, גדוד 54. תפקידו — נהג זח"ל בכיתת של מתנדבי־חו"ל („הם היו עולים מרוסיה"). בין־השאר היה במשלט מול חוליקאת, השתתף ב־התקפה של יצחק שדה על עיראק סוידן ולקח חלק בכיבוש באר־שבע בפיקודו של נחום שריג.

ראשי ה„הגנה" עם דוד בן־גוריון לאחר טכס השבעתם של אלופי צה"ל ב־1948. המסומן בעיגול: האלוף אליהו בן־חור.

כאשר השתחרר לאחר מלחמת העצמאות משירותו הצבאי — חזר ל„דרום יהודה" ועבד על „קו ג'בּ־לייה" (יפו). אחר־כך חנך את הקו היהודי לבאר־שבע. אולם הוא נשא עיניו לעתיד שונה. עתה ביקש לע־שות מה שלא הספיק ב־38 שנות חייו. הכשיר עצמו לבגרות ויצא לל־מוד בארה"ב. נסיעה זו — גם היא סיפור יוצא־דופן.

משה שרת נתן לי הלוואה

הנסיעה היתה, כמובן, על־חשבונו. שום מוסד לא שלח אותו. „באותו זמן הייתי מוחרם. היה חרם מוטל עלי", מספר אליהו בן־חור בנימה של עצב. „אנשים חשובים שראו אותי בצד אחד — עברו לצד האחר. וזאת — בגלל חילוקי הדעות שלי עם בן־גוריון. מי העז אז לדבר נגדו? אבל משה שרת עזר לי בנסיעה לחו"ל. קודם נסעתי לבד. אחר־כך הבאתי את משפחתי. משה שרת נתן ללאה, אש־תי, תפקיד בקונסוליה בלוס־אנג'לס. הוא נתן לי 5000 דולר. לא כמילגה, חלילה. כשנתן לי את הכסף אמרתי לו: ‚אני לא מקבל זאת אלא כהלוואה וקח ממני קבלה'. כשהתחלתי לעבוד באמריקה — החזרתי את הכסף עד הפרוטה האחרונה. שרת שלח לי קב־לות. כשמת שרת — קיבלתי מכתב ממשרד החוץ, ובו נאמר שמצאו מי־סמך שלפיו אני חייב כסף ולא הח־זרתי. מצאתי את הקבלות ששלח לי משה שרת — והודעתי על כך למשרד החוץ. במשרד החוץ התנצלו. עזרה זו של שרת — עזרה מעשית ומורא־לית — היתה חשובה מאד".

בארה"ב למד הנדסת־ייצור ובשובו ארצה נתמנה למהנדס ראשי ב„כור". לאחר־מכן ניהל במכון וייצמן מה ש־קוראים היום „תעשיות עתירות מדע". שימש כמהנדס באיגוד התעשיה ה־קיבוצי והיה מבקר עיריית הרצליה. עכשיו הוא גימלאי. אבל לא איש כ־אליהו בן־חור יישב באפס מעשה. כשלא מציעים לו תפקיד — הוא מעמיד עצמו לשירות הכלל.

במלחמת יום כיפור נהג מכונית אשפה

כך בימי מלחמה וכך בימי רגיעה. במלחמת יום הכיפורים לא קראו לו. הוא לא הופתע מכך. „ידעתי, כי אלה שמסתובבים בין הרגליים ב־מטכ"ל רק מרגיזים את הלוחמים. אבל גם לשבת בבית לא היה טעם. לכן, כששמעתי שאין נהגים בעורף — הלכתי לעיריית תל־אביב והצעתי את שירותי כנהג". העמידו לרשותו מכונית־אשפה. חודש ימים נהג ב־מכונית זו.

אליהו בן־חור — אשר במרוצת השנים קיבל שוב את דרגת האלוף — לא הופתע גם מהמחדלים של מל־חמת יום־הכיפורים. הוא מבקש לדי־ייק: „המחדלים לא הפתיעו אותי במידה מסויימת. למה? במלחמת תש"ח היו בצבא שתי השקפות. אני הייתי נציג ההשקפה ה‚הגניסטית'. הייתי בוועדת נוהל ומישטר של צה"ל. חברי הוועדה האחרים היו אלוף (מיל.) שלמה שמיר וסגן־אלוף (מיל.) זאב מליון. אני דגלתי בדעה, שבצה"ל לא צריכים להיות חדרי־אוכל נפרדים ומטבחים נפרדים לקצי־נים. מאכסימום צריכים להיות שולח־נות נפרדים — אולי בגלל הנימוס, שלפעמים קצינים מנהלים שיחות ב־עניני עבודה שלא כל חייל צריך לשמוע אותן. המדים צריכים להיות שווים ומאותו בד לכל החיילים; וה־מבדיל בין קצינים וחיילים — רק סימני הדרגה. בצבא אסור שיהיו שר־תים, או נהגים פרטיים. בזמן קרב צריך להיות קשר־מגן לקצין בשדה. אבל כל זה נפל בנופלים. ולא זו בלבד, אלא מאז גבהו חומות בין מפקדים וחיילים. בינתיים קרה משהו ביישוב. רמת־החיים משתוללת. וכל זה נותן תוצאות. האמירה ש‚כל אלוף המכבד את עצמו יש לו מיליונר פר־טי, עתונאי פרטי ואמן פרטי' — איננה סתם אמירה. עובדה, שפוגשים קצינים בכירים במסעדות היוקרה, ב־מסיבות הסאר וב‚חברה הגבוהה' ב־מרכאות. לוא הייתי ועדת־אגרנט — מה הייתי בודק? הייתי מזמין כל קצין, מסמח"ט ומעלה, ושואל: תן

(המשך בעמוד 39)

ישי: צריך להחליט מה זו מנוחה ונחלה; דירה ומכונית, או איכות אחרת!

דורית: אני לא רוצה לחיות מאוויר ולחלק את האוויר עם עוד כמה חבר"ה

רענן: לפעמים אתה יושב על הספרים ומישהו אומר: עזוב, ממילא הולכים לצבא

חנה: עד סוף השמינית אנחנו ילדים ופתאום מתגייסים ושומרים על ההורים..

ועל: אני מאמינה שנמצא גם דרך משלנו, חדשה.

עוזי: אחרי הצבא אני רוצה לקחת חופש שנתיים. זה יתן לי הרבה.

תמורה הרצלינה: המבוכה בעקבות המלחמה היא בעיקר מבוכה של מבוגרים

יצחק: גבר לא יכול לעשות הפסקה במירוץ הקריירה שלו.

שמיניות על הקרקע

מאת יגאל לב

צילם: חנניה הרמן

אותן פנים מחויבות שראינו אי־אז בספרי הפלמ"ח. אותו שיער מתולתל, שיניים לבנות, עיניים תמות וגדולות המבקשות לבלוע את כל העולם. אותו חיוך עליז ושובב של הנערים שבגרו ולחמו ביום הכיפור. אותו חיתוך קול צברי מחוספס, המבקש לגשת ישר לעניין. הדור החדש. בני השמיניות העומדים על סף גיוסם לצבא.

ביקשנו את שמעבר לפנים הצעירות, מעבר לצחוק, מעבר לעליזות המרקידה את הרגליים ומניעה את הגוף בחן של סנחר ביער, ביקשנו את ייחודו של הנוער שבגר היום ועומד להתגייס, לאחר שחות בסיומה של הקשה במלחמות ישראל, ומאז, לאורך כל לימודיהם בשמינית, מלווים אותם הדי התנפצויות הפגזים בצפון, ההודעות על אבידותינו במלחמה.

ושמא תמיד פני הנוער דומות זו לזו, בכל התקופות, בכל הזמנים, ורק גישתם של המבוגרים משתנה מתקופה לתקופה, ורק ההשלכות של בעיותיהם מטילות צלן על הנוער בכל תקופה.

ישבנו יחד בגימנסיה תיכון עירוני ה' בתל־אביב. התכנסו שם כ־70 „שמיניסטים" במגמה ריאלית ובמגמה חברתית, על מוריהם ומחנכיהם. כאשר הפליגה כבר השיחה הרחק, אמרה הרצלינה, המורה (בוגרת אותה גימנסיה): „המבוכה בעקבות המלחמה היא יותר מבוכה של מבוגרים התוהים על מה שחושב הנוער ולא מבוכת הנוער עצמו. מאז המלחמה אני נכנסת כל בוקר לכיתה ורוצה לראות מה עשתה המלחמה לצעירים האלה, ופתאום אני מבינה כי בעצם אני מביאה לכיתה את הבעיות שלי, כלומר: מה המלחמה עשתה לי ואינני מוצאת השתקפות בעיות אלה בכיתה".

לטייל בעולם

השיחה נסבה על השאלה אם כבר היום עובדת הליכתם לצבא בסיום השמינית משנה את דרך חייהם או את השקפותיהם.

יצחק: תראה, אני אנסה עכשיו להפיק את המכסימום מעצמי. אני מתכוון לצאת אחרי הלימודים לטייל בעולם. אינני חושב שבתנאים נורמליים הייתי מנסה לעשות את זה. אחר כך אני כבר אכנס למסגרות. אז לפני זה...

רוני: גם אני חושב ככה. בולטת מאוד עכשיו המגמה לבלות כמה שיותר לפני שניכנס למסגרת, לפני שנלך לצבא. אני שומע הרבה חבר"ה מדברים על זה בהפסקות או כשאנחנו יושבים על המדרגות בשמש.

דורית: ביקרנו, כמה בנות, את התנהגותו של אחד הבנים. אמרנו לו: תראה, אתה כבר בשמינית ואיך אתה מתנהג בצורה פרועה כזאת. והוא השיב: בממילא אני הולך לצבא. מותר לי הכל. הבעיה היא שהחברה שלנו היום רואה כך את הצעירים שהולכים לצבא, וגם ההורים אומרים: נכון, צריך לתת לו לעשות מה שהוא רוצה כי אחר כך הוא בממילא יהיה במסגרת.

עמיר: אצלי לא חל שינוי מבחינת הראיה שלי את הליכתי לצבא. זאת חובה. ברור שרוב הבנים לא מדברים על תכניות אחר הצבא. נגמור את הצבא ואחר כך נראה. אני לא שמעתי את הביטוי של „אכול ושתה כי מחר נמות". להיפך, יש עכשיו יותר בנים שרוצים ללכת לחיל קרבי. המלחמה האחרונה נתנה לי הכרה של נחיצות, שצריך אותי יותר. לפני המלחמה חשבתי, שבסך הכל אצטרך להעביר בצבא שלוש שנים ובכלל לא כל כך צריכים אותי. כולנו חשבנו על שלום, ומה זה חיילים של שלום? עכשיו אני מתנדב לחיל קרבי משום שאני יודע שעכשיו אני נחוץ, וזאת הרגשה טובה.

„הבנים פחות רומנטיים"

הגיוס הקרוב מטיל צילו על השיחה בכיתה. הגיוס יותר מאשר המלחמה, יותר מאשר ההתרחשויות הדרמטיות המרחפות עתה בחלל עולמנו.

אומר משה: תראה, לפני ההליכה לצבא, אקח חברה קבועה, שיהיה לי אל מי לחזור כשאקבל חופשות. יש דברים שלא מספרים עליהם להורים אלא רק לחברה, ולפעמים רק לחברה קרובה. אני כמו הרבה חבר"ה אומר: אחר כך בצבא, אני אצטרך לתת. עכשיו אני רוצה לקבל.

אחת הבנות אמרה כי צל הגיוס וצל המלחמה מתבטא בכך שהבנים הם כיום „פחות רומנטיים", יותר תכליתיים, יותר חושבים על עצמם. יותר עוסקים בעולם הפנימי שלהם, הפרטי שלהם. סגורים יותר. רואים את עצמם כמי שעתיד בקרוב להעלות מס ולכן הוא לא חייב לאף אחד כלום, היום. וזה בא לביטוי אפילו בדברים הקטנים של רוך, של אהבה, של רצון להעניק.

רענן: לפעמים כשאנחנו יורדים במדרגות בהפסקה, מתחילים לעשות צחוק מדברים, לא תמיד זה בא באמת מהלב, לפעמים זה מהשפה לחוץ, אבל דברים נאמרים. אתה יושב על הספרים והמחברות ומישהו אומר: עזוב את הבגרות. בממילא אנחנו הולכים...

חנה: לפעמים נוצר מצב מוזר. עד סוף השמינית אנחנו ילדים וההורים רואים אותנו בתור שכאלה, ופתאום אנחנו מתגייסים ואנחנו שומרים עליהם. אנחנו הופכים בעיניהם לגיבורים. הפער הזה הוא מוזר. הכל נעשה פתאום.

רחל: כל מיני דברים מתגמדים והולכים אחרי המלחמה. גם לגבי היו רגעים שהסתכלתי על ציון ה־4 שקיבלתי במבחן ואמרתי: אבל מה זה חשוב בעצם...

סמדר: להערכתי מה שהחבר"ה אומרים כאן זה רק תירוץ. הם הופכים את ההליכה לצבא לתירוץ כדי שלא לקבל על עצמם אחריות.

ומה אחרי הצבא

רבים מטרידה גם השאלה מה יעשו אחרי הצבא.

יגאל: אני רוצה להמשיך בלימודים אחרי הצבא. אבל צריך לזכור שיש לי שלוש שנים לשרת ואף אחד לא יודע מה יהיה במדינה בעוד שלוש שנים.

עוזי: אחרי הצבא אני רוצה לקחת לי חופש של שנתיים. חסר מה לעשות? אני יכול ללכת לעבוד בשגרירויות בחוץ לארץ או לנסוע לטייל בעולם. ברור לי שלא אכנס אחרי הצבא ישר למסגרת, כי מה שקורה הוא שאנחנו תמיד חיים במסגרת, אין לנו תקופה שאנחנו עם עצמנו. קודם עממי, תיכון, הבית של ההורים, אחר כך אוניברסיטה, אחרי זה אתה מגדל שני ילדים שמנמנים. אני בטוח שהחופשה אחרי הצבא תיתן לי המון לכל החיים.

יצחק: אני לא אוכל להרשות לעצמי לקחת שנתיים חופש כאלה.

קולות: למה, מה בוער לך? האשה מחכה לך? הילדים?

יצחק מדבר בשקט ובבטחון: במירוץ לקריירה שלו, גבר אינו יכול לעשות הפסקה לשנתיים. אם אעשה זאת, אשאר מאחור. אפילו החבר"ה שמדברים כאן על להיות עם עצמם, על חופש. כשיבוא הזמן יכנסו חיש למסגרת.

קולות: אבל מה אתה מאחר? למה אתה רץ כמו השפן של עליסה מארץ הפלאות וצועק: אין לי זמן, אין לי זמן.

מול מירוץ החמרנות

יצחק: אני רוצה ללמוד הנדסה. אני רואה את חיי בנויים באופן ברור ומוגדר. אני רוצה להתחתן. אני לא יכול, שההורים יתנו לי הכל. בסופו של דבר אני מוכרח להיכנס למירוץ. דירה עולה כסף. אני מכיר בזה שצוחקים כשאני מדבר בגילי על דירה, ומכונית ומשפחה, אבל אני רוצה מכונית ולא רוצה להגיע למכונית בגיל 50. לכן אני צריך לעבוד כי אני כמו כל החבר"ה נמצא במירוץ מתמיד.

מיכל: אני חושבת שזה תלוי בסדר העדיפויות. אני לא חושבת שנוער בגילנו צריך כבר לראות עצמו כמי שנכנס כבר למירוץ החמרנות של החברה הישראלית. אני לא מאמינה שאדם מפסיד שנתיים מהחיים שלו אם הוא נוטל לעצמו את אותו פרק זמן כדי להסתכל סביב, כדי לחשוב, כדי להיות עם עצמו. אני חושבת שיש ערכים אחרים. חוץ מהמכונית ומהדירה.

ברונו: אי אפשר להתעלם מן העובדה שיש מירוץ. להערכתי ככל שאתה מתחיל את המירוץ מוקדם יותר, אתה מגיע מוקדם יותר למנוחה ולנחלה. כסף או עושר הם לא מטרה בפני עצמה. אבל אני לא רוצה לסיים את החיים שלי כשאני צריך לדאוג למשכורת בכל חודש. המטרה שלי היא ליהנות מן החיים.

ישי: צריך להחליט מה זו מנוחה ונחלה. האם זה מכונית, דירה או איכות אחרת. אני מזלזל באנשים שמכורים למכונית ולדירה. אותי חינכו לא לרוץ אחרי דברים כאלה. אני אישית מקנא באנשים שחיו לפני 30 שנה ויצרו עולם חדש. אני הייתי רוצה לצאת לאדמה חדשה, למקום חדש, בלי מותרות, בלי אותו לוכסוס. לגבי זה ערך. לגבי זו דרך חיים.

ההזדמנות הגדולה

השיחה גלשה לנושא ההזדמנות הגדולה הניתנת לנוער היום. דומה שזו הפעם הראשונה מאז הקמת המדינה

(סוף בעמוד 37)

מאה ושתים־עשרה שנות נסיון ...זה משהו!

פפאף היא מכונת תפירה מיוחדת במינה. יש בארץ מכונות תפירה פפאף בנות 60 ו־80 שנה שעדיין תופרות והנשים אומרות שלא היו מוכנות להחליף אותן בשום מכונת תפירה אחרת, אפילו פפאף מודל 1974... אבל הן עדיין לא ראו את פפאף 1974:

פפאף מכונת התפירה היחידה בעולם בעלת 1000 דוגמאות ריקמה אוטומטיות ובעצם מספר בלתי מוגבל של דוגמאות כאלה וכל זאת על־ידי הזזת כפתור.

פפאף המכונה היחידה בעולם עם משחיל חוט אוטומטי. המכונה משחילה את החוט בעצמה וכל אשה תופרת במכונות תדע להעריך זאת. יתרה מכך, החוט לא נתפס בתופסן (גרייפר). החלפת המחט והרגלית נעשים ביד (אין צורך במברג) וכן ויסות המתיחה בבית הסליל.

פפאף תופרת במהירות כפולה מהרגיל הודות לתופסן (גרייפר) המהיר עם הסיבוב המלא.

פפאף תופרת ישר, קדימה ואחורה, תופרת מונוגרמים, זיג זג, לולאות, כפתורים, תפר נסתר, רוכסנים, תופרת ומקפלת את קצות הבד ושוליו, תופרת עם מחט זוגית. יש לה שלושה מצבי מחט, ימין, אמצע ושמאל, מתקנת גרביים.

פפאף תופרת על כל סוגי הבד, מן הדק עד העבה ביותר, תופרת על עור, ריפוד, ספוג, ברזנטים ומה לא.

פפאף נמכרת ב־140 ארצות ב־5 יבשות תבל.

פפאף נמכרת בישראל בחמישה דגמים שונים.

פפאף מכונות התפירה המובילות בתעשיית ההלבשה.

פפאף...והשמלה גמורה!

סוכנים ויבואנים בלעדיים ל. טאובה בע"מ, רחוב ליליינבלום 15, תל־אביב, טל. 54231

רשימת המפיצים: **תל־אביב — יפו:** מהנדס נח הירשזון, רזיאל 12, יפו • דב אלגביש, שינקין 16, ת"א • צבי ברגמן, בן־יהודה 10, ת"א • ישראל קרני, פלורנטין 12, ת"א • כרמל, הרצל 81, ת"א • מרכז מכונות תפירה, בית לחם 8, ת"א • צבי ניסנבוים, נחלת בנימין 23, בחצר, ת"א • פרילן, פלורנטין 12, ת"א • צפלסקי, בית לחם 2, ת"א • דב הירשזון, עולי ציון 3, יפו • קסטרו, יפו—תל־אביב 17, ת"א • מרדכי בירנבוים, רזיאל 11, יפו • **חיפה:** טרויב, החלוץ 55 • ששת חלוי, שפירא 10 • **ראשון־לציון:** קרניצנו, בנין תחנת „אגד" • **נתניה:** חנריך, שטמפר 4 • **באר־שבע:** קמנמן, פסג' אוניקו • **רחובות:** א. פולק, הרצל 115.

הדרכה פרטית חינם, שירות מעולה, אחריות.

בזמן האחרון

לאריק איינשטיין

1

בִּזְמַן הָאַחֲרוֹן
אֲנִי חוֹשֵׁב עַל הַמּוֹלֶדֶת
וְשֶׁהָיְתָה לָךְ יוֹם הֻלֶּדֶת
בְּיוֹם רִאשׁוֹן.
בִּזְמַן הָאַחֲרוֹן
הַיְלָדִים גְּדֵלִים מַהֵר;
הַמִּזְוָדוֹת שֶׁל אַבָּא
עוֹד שׁוֹכְבוֹת עַל הָאָרוֹן.
בִּזְמַן הָאַחֲרוֹן.
מָה אֲנִי אַגִּיד לָךְ אִמָּא.
אֲנִי חוֹשֵׁב עָלַיִךְ הַרְבֵּה בִּזְמַן הָאַחֲרוֹן.

2

בִּזְמַן הָאַחֲרוֹן
אֲנִי חוֹשֵׁב שֶׁאַתְּ דּוֹאֶגֶת.
אֲנִי חוֹשֵׁב שֶׁאַתְּ צוֹדֶקֶת.
וְיֵשׁ לִי חֲלוֹם
בִּזְמַן הָאַחֲרוֹן.
מִתְחַשֵּׁק לָגוּר בִּכְפָר
וְלִחְיוֹת בַּטֶּבַע
שֶׁבַּזִּכָּרוֹן.
אֲנִי גָּר בְּעִיר גְּדוֹלָה.
מָה אֲנִי אַגִּיד לָךְ אִמָּא.
אֲנִי חוֹשֵׁב עָלַיִךְ הַרְבֵּה בִּזְמַן הָאַחֲרוֹן.

3

בִּזְמַן הָאַחֲרוֹן
הָיוּ לִי קְצָת צָרוֹת
אֲבָל יָצָאתִי מִזֶּה מַהֵר.
בִּזְמַן הָאַחֲרוֹן.
מָה אֲנִי אַגִּיד לָךְ אִמָּא,
הַרְבֵּה דְּבָרִים מַתְחִילִים לְהִסְתַּדֵּר.
בִּזְמַן הָאַחֲרוֹן.
זֶה הַכֹּל לְהַפַּעַם
אֲנִי מְכַרְסֵם אֶת קְצֵה הָעִפָּרוֹן,
הַלַּיְלָה נִכְנָס לַחַלּוֹן הַפָּתוּחַ
רוּחַ חַמָּה מְנִיעָה אֶת הַוִּילוֹן,
בִּזְמַן הָאַחֲרוֹן.
מָה אֲנִי אַגִּיד לָךְ אִמָּא,
אֲנִי חוֹשֵׁב עָלַיִךְ הַרְבֵּה בִּזְמַן הָאַחֲרוֹן.

4

בִּזְמַן הָאַחֲרוֹן.
הָאָבִיב לֹא הִגִּיעַ
אֲבָל הַשֶּׁמֶשׁ כְּבָר מְחַמֶּמֶת
וְיָפֶה בַּחוּץ.
בִּזְמַן הָאַחֲרוֹן
הִתְחַלְתִּי לַעֲבֹד
וַאֲנִי מַרְגִּישׁ בְּסֵדֶר
הִפְסַקְתִּי לָרוּץ.
בִּזְמַן הָאַחֲרוֹן.
מָה אֲנִי אַגִּיד לָךְ אִמָּא.
אֲנִי חוֹשֵׁב עַל דְּבָרִים וְעוֹשֶׂה חֶשְׁבּוֹן.

בִּזְמַן הָאַחֲרוֹן אֲנִי חוֹשֵׁב, אִמָּא.
בִּזְמַן הָאַחֲרוֹן אֲנִי חוֹשֵׁב עָלַיִךְ הָמוֹן.

קונייטרה

ולי יוציאו את קונייטרה מהמפה שלנו, אבל לעולם לא יוציאו אותה מרפרטואר הסיוטים שלי, חלומות בהן הופכת עיר לקיר, בית לבית קברות. חלום בלהות על לילות רחוקים ואחרים.

שנאתי אותה מהרגע הראשון שראיתי אותה. הדממה המעיקה אחרי הבריחה ההמונית של עובדי הצבא הסורי והצ'רקסים שגרו מסביב. נעירות חמורים אבודים ויללת חתול מסכן. חנויות שמסכי הברזל שלהן קרועים ופעורים אל עבר הרחוב, פיתות יבשות נערמות על הכביש. יתושים חגים במעגל מעל סוכריות דביקות כעורבים מעל המת. בתים מטים לנפול. עיר ללא רחמים. במלחמה הראשונה שלי, כשקמתי בבוקר וראיתי שאני איש זקן שחי בעיירת רפאים. זו היתה שנאה ממבט ראשון, קונייטרה.

אני מתאר לי שלכל אדם יש תמונה בזיכרון, תמונה המסמלת את הרע והמכוער שבעולמנו, את חוסר הישע ואת הרצון לברוח למקום אחר. במלחמת יום כיפור היתה לי תמונה אחרת:

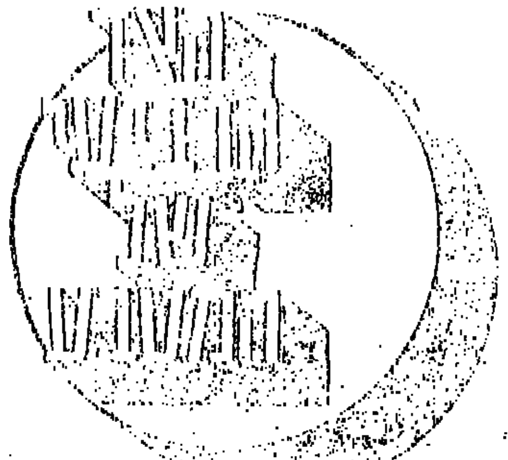

תעלות מים מתוקים, ברבורים שטים, עצים ירוקים, מסכה של גן עדן מעל פרצוף של גיהנום מבחיל. אבל במלחמת ששת הימים, הכל היה פרוש לפני — כיעורה של המלחמה, החלום והדיכאון אחרי מה שהאסטרטגים מכנים בטעות כניצחון מרשים, כל זה התבטא באותם בתים הרוסים שבפרוורי עיר הרפאים. וכשלהקת הנח"ל באה סוף סוף להצחיק אותנו, אף אחד לא צחק. הייתי בצבא חובה ורציתי הביתה. וחיפשתי בית אחד שלא נופל, קיר אחד חזק בשביל להשען עליו ולהחליט אם להיות או לא להיות.

לעולם לא אשכח את הלילה הראשון בקונייטרה. ישנתי עם אחיקם במיטה זוגית של קצין סורי ואשתו. המזרונים היו רכים כמו נוצה, וריח כבד של בושם מזרחי עמד באויר. מרחוק נשמעו יריות, ואם היית פותח את החלון היתה צחנת הגוויות נכנסת לחדר ומהלת בריח הבושם. ואף פעם לא חיכיתי כל כך לבוקר, לסוף הסיוט, ליציאה לדרך.

אחר כך בא החורף והבוץ, הלך הסירחון והבושם, ונשארו רק אנחנו. חיילים עצובים רחוק מהבית, בתוך העיר הכי מכוערת בעולם, עיר ללא רחמים, שאולי יחזירו אותה, אבל לא אותנו.

דף מפנקסה של בנסי קיסינג'ר

יום ראשון
ירושלים. כותל. יד ושם. טדי. גלויה לאנואר. סוזי.
יום שני
קיבוץ. רחל ומשה. הנרי בהליקופטר. ארוחת ערב. סוזי.

יום שלישי
סוזי.
יום רביעי
מתנה למונה של חוסין. מוזיאון השעוות. ארוחת צהריים. סוזי.
יום חמישי
טיסה לקהיר. פירמידות. הספינקס סוזי.
יום ששי
קיבוץ. קבלת שבת. סיור בפלחה. רפת. סוזי!
יום שבת
סוזי?
יום ראשון
ניו יורק. המגבית. ארוחת ערב. פתחתי את המזוודה. סגרתי את המזוודה והלכנו לאכול עם אבא אבן. סוזי...!

פגישה בפאריס

— שלום.
— שלום.
— ואלרי ז'יסקאר ד'אסטן, אני רוצה שתכיר את ז'אק שאבאן דלמאס.
— נעים מאוד ואלרי ז'יסקאר ד'אסטן.
— נעים מאוד, ז'אק שאבאן דלמאס.
(דפיקות בדלת)
— יבוא!
— הו פרנסוא מיטראן!
— פרנסוא מיטראן אני רוצה שתכיר את ואלרי ז'יסקאר ד'אסטן ואת ז'אק שאבאן דלמאס.
— שלום מיטראן, ואלרי ז'יסקאן ד'אסטן...
— שלום, ז'אק שאבאן דלמאס.
— אני לא ז'אק שאבאן דלמאס, אני ואלרי ז'יסקאר ד'אסטן...
— אני ואלרי ז'יסקאר ד'אסטן, הוא בסך הכל ז'אק שאבאן דלמאס.

* * *

עכשיו אתם מבינים למה אני אוהב שמות ארוכים? כי יש תמיד על מה לדבר. אין רגעים מתים. אם לנשיא שלנו היו קוראים אפרים ז'יסקאר קציר ולראש הממשלה — גולדה שבאן מאיר, היה להם הרבה יותר לדבר. אני מתאר לי כבר כיצד הכרוז מכריז במסיבה ממשלתית, על האורח הבא:
— ישראל ז'יסקאר שבאן ישעיהו! יושב ראש הכנסת!
פשוט נפלא.

יהונתן גפן

هكذا من الأجمل

למזוג מושלם במכוניתך סע עם
"אלכס אוריגינל"
אלכס
Alex Auto Air Conditioning

מבחר של למעלה מ-50 *
מזגני "אלכס אוריגינל"
בהתאם לסוגי המכוניות

• פתוח, תכנון, ייצור, התקנה ושרות - תחת גג אחד.
• "אלכס אוריגינל" הוא המזגן המקורי היחיד למכונית, שעבורה תוכנן ונבנה.
• מתקן אוריגינלי נוסף של חב' אלכס משחרר את המנוע מעומס המזגן בשניות החיוניות של זינוק, עקיפה וכיו"ב.
• רק אחד מכל שלושה מזגני "אלכס אוריגינל" מיועד לך - השניים האחרים הם ליצוא.
*דגמים נוספים נמצאים בפתוח.

חב' אלכס בע"מ - מזגנים לרכב
רח' היצירה 18, רמת־גן, טל. 723625
באיזור הדרום להשיג אצל: "קירור בני" באר־שבע.
איזור התעשיה, דרך הנגרים, טל. 057-6812

מרי סוריאנו: הקהל אוהב אותה וכל הצגה — הצלחה

צחוק ודמע ומרי המתוקה

מאת
טלילה בן זכאי

כבר כשהיא עוברת דרך האולם מקבלים אותה במחיאות כפיים סוערות; כשהיא עולה על הבמה, מלווים אותה בהערות־ביניים: כמה היא יפה; כמה היא מתוקה; כשהיא בוכה — בוכים עמה; וכשהיא צוחקת — מתגלגלים מצחוק.

זוהי מרי סוריאנו (מערי סאריאנו) כוכבת תיאטרון האופרטה באידיש, המעלה בימים אלה את „תזכור אותי" („זאלסט מיך געדענקען"), מחזה מוסיקלי מאת מ. כהן, מעובד בידי הבמאי מיכאל גרינשטיין.

שחקנית צעירה ונאה, עם טמפרמנט סוער, וכשרון מוסיקלי וקומי בלתי מבוטל. היא הגיעה ארצה בשנת 1967, כשהיא דוברת רומנית וצרפתית בלבד. מאז נקלטה ב...תיאטרון אידיש, והיא דוברת שפה זו כפולנית מבטן ומלידה...

רומניה ייצאה שחקנים רבים לישראל. מיעוטם נקלט בתיאטרון העברי. ביניהם — ליאת קעניג. אגב, אביה — יצחק הביס (איסאק כאוויס), מופיע לצדה של מרי סוריאנו בהצגה זו.

אחרים, ניסו כוחם ונפלטו, כמו יהודית קרונגברג, המופיעה אף היא בהצגה זו, אשר לפני 8 שנים שיחקה ב„הבימה", אך לא שבעה נחת. ועתה היא מסתפקת בהצגות פחות מרתקות, אך באווירה חמה ואוהדת.

● מרי לומדת אידיש

מרי סוריאנו עצמה התבלטה כאן על הבמה הרומנית, ונחטפה משם על־ידי התיאטרון האידי; הם לימדו אותה את השפה; עד היום היא כותבת את הטקסט באותיות לטיניות, כי אינה קוראת אידיש (לכן היא נשמעת כיוצאת פולין, ולא כבת רומניה) והעמידו אותה במרכז הצגותיהם המוסיקליות. והיא מרחיבה את קהל מעריציה, והופכת ל„כוכבת" ממש. שמה בלבד מוכר הצגות מראש והאולמות מלאים.

בתחילה האמינה שכל זה אינו אלא שלב מעבר אל העברית.

היתה בטוחה שיגיעו אליה. שמפיקים־במאים־מלחינים יבואו לראות אותה בהצגות. יכירו בכשרונה. יציעו לה משהו ההולם אותה. אך דבר לא קרה.

„עברתי מגיטו אחד לגיטו שני" — היא אומרת. „לשחק ברומנית לא המשכתי יותר. יש הרבה יותר קהל דובר אידיש, ואני הפכתי להיות בת טיפוחיהם". הגיעו דברים לידי כך שפעם נתפרסמה ידיעה כאילו היא מתעתדת לעבור לשחק בעברית, ואז בוקר אחד נתדפקה על דלת ביתה אשה סימפטית מרמת־גן, וממש דרשה ממנה להכחיש זאת. „את שלנו" — היא קראה בהיסטריה, „לא ניתן לך ללכת"! „מאז — מוסיפה מרי לספר — האשה הפכה לבת־בית. כל שבוע היא מביאה לנו עוגה לשבת. היא הרבה יותר מסתם ידידה. אבל אז זה היה מזור, אם כי מאד מרגש. לחוש שאתה כל כך שייך לקהל שלך — מה עוד יכול אמן לצפות?"

מרי חוזרת ומדגישה את יחס הקהל. קשה לעזוב קהל כזה — היא אומרת. הוא נותן לך בטחון. הוא גם מבטיח לה פרנסה, בעוד התיאטרון הישראלי על כל שלוחותיו נשאר חתום וסגור בפניה. כולל הופעות ברדיו ובטלוויזיה. היא לא מ„החבר'ה". לא יוצאת להקת צבאית. לא מתיידדת עם האנשים הקובעים. היא לא מן הצד הנכון של המיתרס.

„בזמן המלחמה — היא מספרת — כשחיו תכניות 'מפגש אמנים' חשבתי לעצמי, יום אחד יגיעו גם אלי. אני יכולה לשיר בעברית. באידיש. בצרפתית. בספרדית. אך לא. גם כאן לא נוצר מגע. ואני נותרתי בחוץ.

„פעמיים, בשנתיים הקודמות, לקחתי חלק בפסטיבל שירי אידיש. פעמיים קיבלתי את הפרס הראשון. אך גם זה נשאר, בסופו של דבר, בתוך מעגל סגור. לאותו קהל.

„היום — אומרת מרי סוריאנו — אני מקבלת עלי את הדין. אני מבינה שזה מקומי. כאן אוהבים ומעריכים אותי. אין כוח כל החיים להלחם. אני עדיין מוכנה לנסיונות, להרפתקאות, אך לא להתחיל הכל מהתחלה. אין שום סיבה שאחזור על פתחי התיאטרונים ואסכים להתקבל כסטטיסטית. זה פשוט לא הגיוני. ומכיוון שקשה גם לצפות שהם יציעו לי תפקיד ההולם את נסיוני ומעמדי בתיאטרון האידי — לא נוצרים התנאים".

מרי סוריאנו לא מדברת במרירות. אולי העובדה שהיא נשואה ואם לילד נותנים לה סיפוק בחיים הפרטיים, ומהווים משקל נגד התסכול המסוים בדרך התפתחות הקאריירה שלה. ואולי העובדה שבעלה ריימונד אריאל, הוא ממנהלי התיאטרון, ולמעשה היא עובדת בשבילו — בשבילה, מהווה נקודת כובד בשיקוליה.

וההרגשה שהקהל באמת אוהב אותה, וכל הצגה שלה היא הצלחה — משלימה את התמונה.

● למה דווקא „תזכור אותי"?

הצגתה האחרונה היא „תזכור אותי". מחזה שהובא ארצה על־ידי שחקנית רומנית, ונרכש על־ידי הבמאי מיכאל גרינשטיין. הוא קיצר אותו, עיבד אותו. הוסיף לו קצב. מיעט בדמויות. הזמין תפאורה הולמת, מתוך הפריטים הקיימים בתיאטרון; מוסיקה חדשה. והכל היה מוכן להצגה.

למה דווקא „תזכור אותי"?

אומר הבמאי: „אחרי המלחמה עמדנו בפני דילמה מה להציג, כמו התיאטרון הישראלי. הלכתי למפגש ב'צוותא', ונוכחתי שגם הם במבוכה. לי היה ברור שעכשיו לא הזמן לעסוק בחומר אקטואלי. הקהל רוצה לשכוח את עצמו, ולמצוא בתיאטרון מורקן מה מהמתח בו הוא חי.

„אחרי מלחמת ששת הימים העלינו הצגה הירואית. עם חיילים. ומרשים צבאיים. אז — זה פעל. הפעם היה ברור לי שזו תהא טעות גמורה. אז — היינו שכורי נצחון. עתה — חדורי חרדה. לכן הצעתי להתרפק על נוסטאלגיה. הבאתי את המחזה שנכתב אולי לפני 50 שנה. על שתי משפחות שחיו בשכנות בעיירה קטנה בגליציה, ובין ילדיהם נתפתחו רגשות רעות ואהבה. אחת המשפחות נאלצה לברוח לארה"ב, והצעירים נפרדים בשיר אהבה 'תזכור אותי...'

שנים רבות לאחר מכן, ביום התחתנה של הבן באמריקה; מגיעות בנות המשפחה שנותרה בגליציה: אלמנה עם בתה היתומה. מכאן ואילך מתרחשים דברים שונים ומשונים הגוררים את העלילה — ואת הקהל מצחוק לבכי עד לסוף — המצופה — הטוב, כמובן! כאשר מלכהילה הנערה הכפרית הפשוטה והנאיבית, זוכה במעמד של רעייה כבודה ומכובדת לסידני — הוא שמחה — בן הידיד, אהבת ילדותה".

● מה רוצה הקהל

כן, גם היום אפשר לחייך, ולמחות דמעה נוכח גורלם הטרגי־קומי של גבורי העלילה, אם הקצב הוא נכון, המשחק כנה. ובעיקר — חלב פתוח.

„עשינו פעם נסיון לחדש — נזכרת מרי סוריאנו — הזמנו במאי ישראלי. הוספנו להקת רקדניות. הקהל בא. ראה. והתאכזב. אל התיאטרון האידי הם באים לקבל שוב ושוב אותה גברת בשינוי קל של האדרת, וזה הכל. אין שום רצון למחזה אוואנגארדי. ליצירת מופת — או למחזמר נוסח אמריקה. גם את 'פיגמליון' הלא הוא 'גברתי הנאווה', הגשנו בצורה מקוצרת ומשופצת לטעם הקהל".

כמה קהל יש בארץ להצגות באידיש? אומר מר גרינשטיין: 'אין לי מספרים בדוקים. אני מניח שבערך 40—50 אלף. אצלנו נהוג להכין הצגה בשלושה שבועות, ולתכנן אותה ל־6 שבועות של הצגה. אם היא „שלאגר", היא רצה עוד חודש. ובסך־הכל לא יותר משלושה חודשים רצופים. הקהל מורכב ברובו מאנשי גיל־העמידה. זקנים לא באים. הם לא יוצאים מן הבית. צעירים באים בעיקר בשנים הראשונות לבואם ארצה מרומניה, פולניה, או דרום־אמריקה. כן באים תיירים רבים.

וכמובן — העולים החדשים מברית המועצות! אלה מהווים את העתודה המבורכת ביותר. קהל רב. חם. המחונך על ברכי התיאטרון. הם באים בקבוצות גדולות, ואתה חש מיד בנוכחותם. הבמאי — בהחלט במתכוון — „הגניב" לטקסט מלה ברוסית. ולפי התגובה הוא מיד יודע מה כמות דוברי הרוסית באולם...

גם בערים קטנות יותר כמו: חדרה — עכו — קרית־גת — לוד הם מבוקשים מאוד.

התברר שהתיאטרון האידי מהווה גשר קליטה גם לקהל וגם לאמנים, שבגלל סיבות רבות אינם יכולים להקלט מיד בחיי התרבות שלנו. הדור הבא, הן של הקהל והן של האמנים, יהא כבר מעורה בארץ ובשפה. הבעיה היא יותר שלנו. חוסר יכולתנו לקלוט את הכשרונות־העולים פוגם ביכולתנו להתעשר בנסיונם וכשרונם, בעוד אנו נסגרים בד' אמות שלנו. ולא תמיד בהצלחה.

ספל קפה עם
ד"ר ע. קורין
מנהל המכון לאודיאולוגיה בתל השומר

מאת דב גולדשטיין

צילם אסף קוטין

ביאוגראף אחד של וינסטון צ'רצ'יל, סיפר: כחבר פרלמנט צעיר נכנס פעם צ'רצ'יל לאולם הישיבות של בית־הנבחרים הבריטי וראה חבר ותיק של הפרלמנט, קנה־שמיעה שפופרתי ארוך צמוד אל אוזנו ומתאמץ לקלוט תוכנו של נאום. רכן צ'רצ'יל אצל הקשיש, ששמיעתו לקתה ולאט לתוך השופר הנטוי: „מעלה גדולה יש לך, שאינך שומע מה שנאמר בבית הזה, ואתה מתאמץ לבטלה מן העולם!!"

תמיהתו של צ'רצ'יל — תמיהה, וחזקה עליו שעדותו על טיב הנאומים בפרלמנט היתה עדות־אמת. אף־על־פי־כן רוצים הכל לשמוע וטורחים הרבה לבטל את גזירתו של הגורל, כאשר הוא נוטל ממישהו אחד החושים, שבלעדיו נגזרת על האדם גזירה חמורה: ניתוק מן החברה, חרשות ואילמות, דממה נוראה, בדידות. אדם לעצמו. בלי שפה. בלי תקשורת.

בישראל נולדים כל שנה כמאתיים וחמישים ילדים לקויים בשמיעתם, בדרגות שונות של חר־שות. לגבי 95 אחוז מהם לא מיצה הגורל את הדין במלואו: הותיר להם שרידי שמיעה.

„אתם תהיו בני ערובה"

„מאתיים וחמישים ילדים כאלה! אתה יודע מה זה מאתיים וחמישים ילדים כאלה?! מאתיים וחמישים עולמות! מאתיים וחמישים יצורים קט־נים, שאתה מביא להם גאולה ואור ושמחה וחיים חדשים! מאתיים וחמישים משפחות, שאתה משקם את חייהן ונותן להן טעם חדש, לשאוף למשהו, להתמודד, לרצות. יש איזה דבר בעולם, שלא כדאי לעשות בשביל זה?!"

ד"ר ע. קורין, רופא מומחה לאף, אוזן וגרון — זו המומחיות וזהו התואר, מוכרים על־ידי אוניברסיטת בירות ומאושרים מתוקפן של עבודות מחקר. ד"ר ע. קורין — אדם שופע אהבת־הבריות, רגיש מאוד לסבל האנושי, שיש לו נשמה גדולה והיא מקרינה על פרצופו סבר של טוב־לב חייכני. אלה הם התארים האנושיים, הבלתי מקצועיים.

יליד בגדד. בוגר אוניברסיטת ביירות. השנה חגג ארבעים שנות עבודה במקצועו. מהן כיהן חמש עשרה שנים כמנהל מחלקת אף, אוזן וגרון בבית החולים הממשלתי בבגדד.

ברבנים היו השרים והשועים העיראקיים, ש־מעולם לא נזקקו לשרותיו של רופא ערבי ומסרו את עצמם בנפש חפצה לידיו האמונות של הרופא היהודי. ארבעה חדרי קבלה הועיד להם ד"ר קורין במרפאתו הבגדדית: אחד — לשרים. שני — לנשותיהם. שלישי — לילדיהם. רביעי — לאמידים, שפרוטתם מצוייה.

פעל וריפא והביא להם מזור. פעם שאל אחד משרי הממלכה: „ואם תפרוץ מלחמה בארץ־יש־ראל?" השיב לו על דרך־ההלצה: „אתם תהיו בני ערובה!"

אסף את כליו והיגר לצרפת. התיידד שם עם פרופסור נוצרי, שרעייתו יהודייה, בת דודתו של הברון רוטשילד. ערכו יחדיו עבודת־מחקר. המל־חמה הירבתה את תופעות השחפת. אצל ילדים גרמה השחפת לדלקת קרום המוח. אותה שעה התחיל שימושו של הסטרפטומיצין לרווח. הצילו באמצעותו את הילדים החולים — נתחרשו.

מכאן התקרב אל ילדים חרשים מלידה, בדר־גות שונות של ליקויים.

— דוקטור, מה קירב אותך בארץ אל המעל־תנות המסורה הזאת למען ילדים חרשים מלידה וכיצד התחלת בה?

הכרתי את הבעייה עוד בצרפת וכאשר באתי לארץ, ב־1952, התברר לי, כי גם כאן היא רווחת ומעיקה ואין אף משרד ממשלתי, הנוטל אותה תחת סמכותו המלאה. ראיתי את הילדים האלה באומללותם — חרשים ואלמים ומנותקים, נטל לעצמם ולמשפחתם, נטולי סיכוי להשתלב בחברה.

ב־1953 נסעתי לקונגרס רפואי של אף אוזן וגרון בהולנד ושם הוכיתי תדהמה: ילדים חרשים מלידה מדברים ושרים ורוקדים לקצב המוסיקה כמו ילדים אחרים, כמו ילדים מאושרים. נדלקתי לזה: אנחנו יכולים, אנחנו מוכרחים לעשות בארץ מה שההולנדים עושים ואין סיבה בעולם שאנחנו נצליח פחות! כאשר חזרתי התחלתי לפעול בנושא. אז עוד לא ידעתי שאקדיש לזה את חיי. אני מאושר שעשיתי זאת.

— לפני כן לא היה כל טיפול בילדים אלה בישראל?

היו נסיונות. התנאים היו קשים. לא היה די ידע מקצועי. במחסן־עצים של העירייה, בין קורות העץ, תחת דלף־התקרה בחורף, ניסתה אשה נפ־לאה אחת, גברת בטי מילר, לחולל נפלאות. היא הקדישה לזה את חייה. כולם התנכרו לה. היא מימנה הוצאות הכרחיות במשכורתה, אבל כוחה לא עמד לה: לא היו לה מכשירים. הם לא נפתחו, הם היו בלתי־משוכללים. היא לימדה אותם לקרוא מן השפתיים ולדבר.

— מי גאל את הילדים האלה מן ההזנחה הקשה?

מיח"א (מחנכי ילדים חרשים אלמים) — ארגון של נשים מתנדבות, שקשה לי לתאר לך את פעולן הגדול. באמת, במסירות בלתי רגילה, באהבה, ברגישות יוצאים מן הכלל הן לקחו על עצמן מה ששום משרד לא רצה לבצע. כולם משכו את ידיהם. כולם טענו, שזה לא בתחומם. משרד ממ־שלתי אחד שלח את הילדים למשרד שני. השני שלח לשלישי. העיריות טענו, שידן קצרה. תחילה התארגן קומץ קטן של נשים, שפשוט היה איכפת להן. הן התחילו לגייס אמצעים צנועים. שכרנו מרתף לביצוע הפעולות. הארגון הלך והתרחב, שכרנו עוד מרתף. הרחבנו מאוד את ממדי הפעולה, הכנסנו מכשירים חדישים. נתוספו עוד ועוד מתנדבות ברוכות. ביום שלישי הבא אנו חונכים את הבית החדש שלנו בתל־אביב, והלב מתרונן למראהו.

— מה הם הגורמים לחרשות מלידה, על דרגותיה השונות?

הגורמים ידועים, לאחר שנחקרו במשך שנים. התורשה, המעבירה את התופעה מדור לדור. ואף אין בתוך המשפחה. לכן אתה מוצא תופעה מדהי־מה, שבקרב השומרונים, הנישאים בינם לבין עצמם שנים רבות, כשמונים אחוז מן הילדים נולדים חרשים. במסגרת פעולות ההסברה שלנו של מיח"א אנו עוסקים הרבה בייעוץ משפחתי ואחת המטרות הראשיות היא למנוע נישואין בקרב בני אותה המשפחה. גורם אחר לחרשות מלידה הן מחלות של האם בזמן ההריון וכן תרופות שהאם משתמשת בהן בהריונה או שהילד מקבל בפרק חייו הראשון.

— האם ישנם אמצעים רפואיים לרפא חרשות מלידה?

זכות הדיבור וזכות השמיעה

לא. אין אמצעים כאלה. בחרשות מלידה הד־פגיעה היא בעצב השמיעה ולא במערכת האוזן ולכן אין אמצעי־ריפוי לליקוי והדרך האחת לעזור לילד — ולמשפחתו — היא מערכת השיקום.

מכשירים חדישים לגילוי הליקוי

— מהו הגיל הקריטי של הילד, שבו יש לגלות את הליקוי ולהתחיל בשיקום?

זוהי, אמנם, השאלה הראשית בכל מערכת הטיפול והעזרה. הטבע הועיד לכל שלב בהתפתחותו של הילד תפקיד בהתבגרותו. בזמנים מסויימים, אף כי שונים מילד לילד, הוא מתחיל להתהפך, לשבת, לזחול, לעמוד, ללכת, למלמל וכיוצא באלה שלבי התפתחות, שהמשפחה עוקבת אחריהם בשמ־חה. יש צורך מובהק לפתח אצל הילד החרש את השפה והדיבור, באותו שלב גילי, שהיה מפתח אותם ללא עזרתו ובלי התערבותו, אילו היה ילד רגיל ושומע. השלב הגילי הזה הוא בין שישה חודשים לשנה. ששת החודשים האלה הם בעלי משמעות רבה בנסיונותיו של הילד הבריא לשמוע קולות, ללמוד לזהות אותם, לחזור עליהם בתוך החיקוי. אלה הם חודשי הסימבוליזאציה התחושתית השמיעתית. הוא לומד לזהות את אמו על פי צורתה ועל פי קולה ולדעת את הקשר בין השניים. בגיל הזה, החל משישה חודשים, עלינו להצמיד לאוזנו של הילד החרש, שנשתיירו אצלו שרידים של כושר שמיעה, את מכשיר־השמיעה 24 שעות ביממה, כדי שיקלוט לפחות חלק מהצלילים, ילמד לקשר ביניהם לבין העצמים, המשמיעים אותם — האם, הכלב, המכונית, הטלפון, צלצול הפעמון בדלת, המולת הילדים המבוגרים בבית, הפריטה על הפסנתר, הרדיו והטלוויזיה וכיו"ב קולות וצלילים — כדי שילמד לחקותם ויתחיל לדבר בגיל שנה וחצי — שנתיים, כילדים אחרים.

— יש, אם כן, בעייה של גילוי מוקדם של הליקוי. איך עושים זאת?

הגילוי בזמן הוא בעייה חמורה. כרוכים כאן יחדיו עניינים פסיכולוגיים מסובכים ויש רצון מצד ההורים לדחוק את הבעייה, להתעלם ממנה, לסמוך על איזה נס, שישלים מה שהטבע החסיר. ההורים נוטים לפתח יחס של אשמה אל התופעה. הם מטיחים זה בזה אשמות. הם מתביישים במה שקרה. הם מנסים להסתיר את הילד החרש. היה לנו מקרה שזוג הורים הסתיר ילד כזה במקום־מחבוא, ש„חרפת" המשפחה לא תתגלה, חלילה, בחוץ. זו תופעה מדאיגה מאוד. יחס כזה יכול לחרוץ את גורלו של הילד לשבט. אם הוא יתגלה רק בגיל חמש או שש שנים, יהיו מעט מאוד דברים, שניכל לעשות למענו.

פה מתוסף עוד דבר: הבדיקה עצמה היא קשה, גם כאשר ישנו גילוי בזמן ומביאים אלינו את הילד לבדיקה. ולא תמיד זו בדיקה אמינה. יכול לקרות שהילד אינו מגיב בבדיקה מטעמים אחרים ולאו דווקא בגלל חרשות.

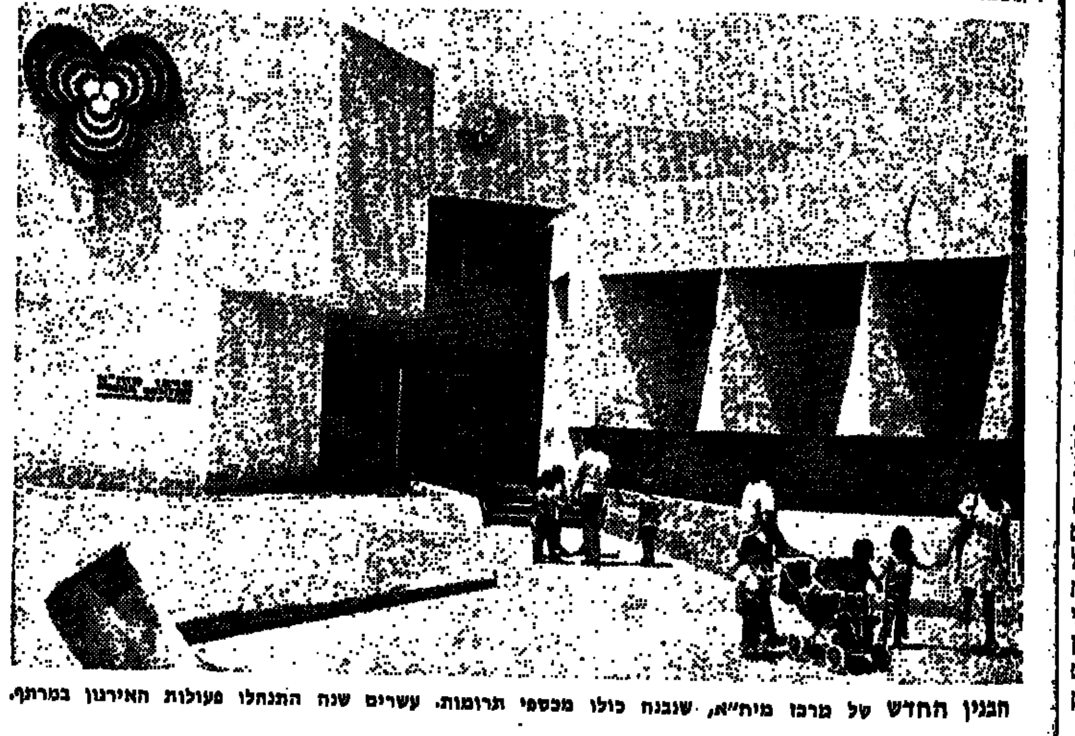

הבנין החדש של מרכז מיח"א, שנבנה כולו מכספי תרומות. עשרים שנה התנהלו פעולות הארגון במרתף.

סימני אזעקה

— האם הבדיקה מבוססת כולה על רפלקסים של הילד?

זה היה כך. אבל פיתחנו מכשיר הרבה יותר מדוייק, שאינו מבוסס כלל על הרפלקסים של הילד. אנו מגלים את ליקויי השמיעה על ידי השינויים במטען החשמלי של המוח. שעור האמי־נות של המכשיר הזה הוא כשמונים אחוז. כל הפעולה שלנו מוכרחה להשען על הבנת ההורים ועל שיתוף־הפעולה מצידם. בלעדיהם אין סיכוי לגלות את הליקוי בזמן ולטפל בו כמועד.

— במקרים שהנכונות הזאת קיימת, באופן בסיסי, או שניתן להשיג בפעולת הסברה מת־אימה, מהם הסימנים שהאם יכולה לגלות אצל הילד, שיזעיקו אותה לפנות אל המכון לבדיקה?

האם היהודייה מקדישה הרבה זמן לילד. לכן מקובל להניח, שהילד היהודי מקדים לדבר: הוא פשוט שומע הרבה את אמו, המדברת אליו ותהליך החיקוי בא אצלו קודם שבא אצל ילדים אחרים. האם יכולה להבחין בסימנים רבים: הילד אינו מפנה את ראשו אל כיוון כניסתה של האם, כאשר היא ערה או מדברת — אין תגובה מצידו. הטל־פון, טריקת הדלת, חריקת־בלמים, נביחת כלב, פתיחת הרדיו בקול רם — כל זה אינו זוכה לתגובה מצד הילד הלקוי בשמיעתו. יש בזה די סימני אזעקה. ויש עוד סימן אחד, שצריך להזעיק את האם: הילד הלקוי יחדל בגיל שישה־שבעה חודשים למלמל, כדרך שהתינוקות ממלמלים.

— מדוע? מפני שאין הוא שומע את קולו ומלמול־התינוקות אינו מסב לו הנאה?

בדיוק! המלמול גורם לתינוק הנאה, הנובעת מן הגילוי של קולו. הילד החרש אינו שומע את קולו־מלמולו ולכן הוא חדל למלמל ומשתתק. זהו סימן־אזעקה.

— מהן הפעולות שעשיתם כדי לקדם את התודעה המשפחתית ואת הערנות לגילוי הילד החרש?

הלכתי מטיפת חלב אחת לשנייה, לעודד שם ערנות לבעייה. גם רופאים אחרים נהגו כך. הנ־הגנו בדיקה שיגרתית של כל תינוק במכון מגיל שישה חודשים. הזעקנו את רופאי הילדים. לימדנו את אחיות טיפות־חלב לערוך בדיקות פשוטות, שאף כי אינן מדוייקות, יש בהן סיכוי לגלות את הילדים הלקויים ולהתחיל בטיפול. ההישג הגדול של מיח"א ושלנו הוא בכך, כי היום מגיעים לטיפול כמעט כל הילדים, הנולדים חרשים. זה מבטיח, כי הילדים מקבלים את הסיכוי הטוב ביותר לחיות עם הליקוי שלהם ולמצוא את מקומם בחברה, משוחררים מן האומללות, שהטבע גזר עליהם.

שתי קבוצות טיפול

— מהי דרך הטיפול שלכם במוסדות מיח"א?

במשך כחמש שנים אנחנו מטפלים בילדים בשתי קבוצות טיפול: האחת — בגיל שנה וחצי עד שלוש. השנייה — מגיל שלוש עד חמש, חמש וחצי. הילדים מגיעים למיח"א פעמיים בשבוע. כל ילד מקבל טיפול אינדיווידואלי, על ידי מורה־מומחה. בעזרת מכשירי־שמיעה מגבירי קול לומד הילד לשמוע. בד בבד אנו מפתחים את כושר־הדיבור. אחת הבעיות הקשות היא ללמד את הילד לכוון את רמת קולו. החרש נוהג לצעוק, כי אין הוא שומע את קולו. בעזרת מכשירים חזותיים מלמדים את הילד להבחין בעוצמות של קולו ולהשיג פיקוח עליהם. עשרות מתנדבות מסיעות את הילדים ממקומות שונים לבית מיח"א והביתה.

ביתר ארבעת ימי החול לומדים הילדים החר־שים בגני ילדים רגילים, בסביבתם הטבעית. בגנים הרגילים נוצרות באופן טבעי בעיות קשות, במגע שבין הילד הרגיל והחרש. לשם כך מקבלות הגננות הדרכה מיוחדת. את הגנים פוקדות מורות־מומחות ומטפלות שם בילדים החרשים. הן מבקרות גם בבתיהם של הילדים החרשים ומטפלות שם ביל־דים. אנו משקיעים מאמץ גדול בטיפול באמותיהם של הילדים החרשים. הרבה תלוי בהן, בהתנהגותן, בתרומתן לשיקומו של הילד. בלי עזרתה של האם מתמעט הסיכוי.

— מה הם ממדי ההצלחה שלכם מצד ה־תוצאות?

עשרים עד שלושים אחוז מהילדים נקלטים בבתי־הספר הרגילים, כילדים רגילים, המפתחים תקשורת נורמאלית עם סביבתם. שלושים עד אר־בעים אחוז נקלטים בבתי־ספר משולבים לילדים רגילים וחרשים, שנפתחו בכל הארץ. הילדים החרשים נמצאים בכתות מרוכזות. כשלושים־ארב־עים אחוז מתקבלים בבתי־ספר מיוחדים לחרשים.

זוהי הרגשה נפלאה של התרוממות־רוח גדולה, לראות את הילדים האלה, שיכלו להיות אומללים בחרשותם, ילדים רגועים, מתפתחים, שומעים, מדברים וחיים כאזרחים מאושרים. זהו המניע המדרבן את המתנדבות — ואותי — להתמיד בפעולתנו ולהציל ילדים נוספים מגורלם המר. בעצם, יכולנו למחוק מהשם מיח"א את האלף. החרשים שבטיפולנו כבר אינם אלמים. לימדנו אותם לדבר.

בעזרת מכשירים משוכללים מקבל כל ילד טיפול אינדיווידואלי, על־ידי מטפלות מומחיות.

هكذا من الأمل

האנשים הקשים של יוסף בר־יוסף

מאת משה דור

ב ימים אלה זכה יוסף בר־יוסף בפרס הנשיא — מיסודו של זלמן ש־זר — על מחזהו „אנ־שים קשים" שהועלה בשעתו ב־תיאטרון חיפה. המחזה נתקבל בפנים יפות על ידי הביקורת ש־לנו, אלא שבינתיים פרצה המל־חמה ושלא בטובתו נדחקו רג־ליו. קראתי עכשיו את המחזה — שיצא לאור — ושוב נתר־שמתי, כי יוסף בר־יוסף הוא אחד המוכשרים שבין הדראמ־טורגים היוצרים אצלנו. מחזה שיש לו ערך ס פ ר ו ת י סגולי איננו חזיון נפרץ.

כשנפגשתי איפוא עם י. בר־יוסף, אחרי שלא ראיתיו זמן רב — לפני שנים רבות נמנינו עם ראשוני מה שנהוג לכנות, בז'ארגון הספרותי, ה־דור שלאחר משמרת־הפלמ"ח — לא יכולתי שלא להיזכר, כי בימים ה־רחוקים ההם, כאשר לשנינו עדיין היתה בלורית יפה, כתב איש־שיחי פ־רוזה ולאו־דווקא מחזות. ואמנם, בר־יוסף הצעיר — הוא בנו של הסופר יהושע בר־יוסף ונולד בירושלים לפני 41 שנה — פירסם כמה קובצי סי־פורים קצרים ורומאנים בטרם פנה אל הבמה. מחזהו הראשון, „טורא", הוצג בתיאטרון הקאמרי ב־1963. ב־עצם השנה שבה הופיעה אסופת־סיפוריו האחרונה, „בורות המים", אחר־כך כתב את „הכיבשה", שהועל־תה בתיאטרון חיפה לפני מלחמת ש־שת הימים. את „אנשים קשים" חיבר, למעשה, לפני חמש שנים. מחזהו „הח־תונה" — שיוצג בקרוב בתיאטרון „הבימה" — נכתב בגירסתו הרא־שונה לפני שלוש שנים. ברשותו מ־צויים עוד שני מחזות קצרים, שהוא מתעתד להעלותם — יחדיו — בערב אחד, והוא שוקד על כתיבת שני מח־זות חדשים, שכל אחד מהם הוא ב־אורך מלא.

המגפיים של גורקי

הואיל וזכור לי טעמם הטוב של סיפורים שכתב יוסף בר־יוסף — ת־מהתי לא־פעם מדוע משך ידו מן הסיפורת ו„ערק" אל התיאטרון. הוא מושך במקטרתו, מהרהר בטרם ישיב, שוקל את דבריו: „התחלתי לכתוב מחזות לא משום שנמניתי וגמרתי לכתוב אותם, אלא מפני שהיה לי נו־שא מסויים, אשר החומר שהיה כרוך בו היה מראש חומר של דראמה ולא של סיפור. גם קודם־לכן עשיתי נס־יונות קלים בכיוון זה. טבעי הדבר, כי הרצון של האדם לכתוב דראמה — ובראש וראשונה רצון זה — עו־שה את החומר לדראמאטי, כלומר מ־רוכז יותר, פחות אינטימי־אישי, חומר שיש לו בת־בעת מגע עם עצמך ועם העולם החיצון, הייתי אומר אוניבר־סאלי יותר. מדוע היה לנסיון המשך עד שגלתה הפרוזה מפניו? מפני שכך התאים לי. אבל אולי יש גם סיבות אחרות, שגם הן שייכות לאישיותו של האדם. אדם חי בעולם מסויים ואיננו יכול להתנער ממנו. הפרוזה של ה־שנים האחרונות — גם בעולם וגם בארץ — היא במידה מרובה פרוזה ,פרטית', במובן זה שלא־פעם היא יפה מאוד, אך שייכת לעולמו האוטו־רי של הסופר ויש בה מן הווידוי, ו־פעמים הרבה היא מתפנקת ונארקי־סית. נכון, אני אוהב לא־מעט ממה שנכתב בז'אנר זה, אך הרבה יותר קרובה אלי הפרוזה הרוסית של ה־מאה ה־19 מפני שאין בה התפנקות, משום שהיא חותרת לאמת שאינה מצומצמת לזו של האיש־הסופר.

הסופר הרוסי של הדור ההוא ש־אל: ,האם זה נכון או לא־נכון? האם זו אמת או לא־אמת?' — והוא הת־כוון לאמת המקובלת על הרבים. זו־כר אתה את המעשה שמספר מכסים גורקי לטולסטוי על חלום־זוועה ש־פקד אותו? טולסטוי מקשיב לסיפור על המגפיים המפלצתיים ואומר לו: ,יכול להיות שזה נכון, אך זה לא אמיתי'. הרבה מן הפרוזה של ימינו נכנסת תחת ההגדרה הזאת, שייכת למגפיים של גורקי. מחזה הוא מסגרת מטמעתית מסויימת, המכבידה על אינטימיות של סופר עם עצמו ועול־מו ויש בה כדי להכריח את הסופר למצוא דרכים להעביר את יצריו וח־לומותיו הפרטיים לעולם פתוח ורחב יותר, שיש בו גם שליחות.

אם וילדה ליד בית המעצר

„מאי שליחות? אם הכוונה לאידי־אולוגיה כלשהי — אני משיב בשלי־לה. אם זו חובת האמירה שהעולם והאדם הם כאלה וכאלה — שוב אני עונה בשלילה. אבל כשאני חושב על מחזה ונושא, אני שואל את עצמי אם זה יעביר מה שאני חש כלפי דברים, נאמר, רחמים עליהם, זעם עליהם, גם התחושה של איזון שאיננו בהכרח הארמוני ואיננו בהכרח נעים, אבל עלי לתת לו ביטוי, בחינת ,לא המתים יהללו יה'.

„בשום פנים ואופן אינני מקבל, לגבי עצמי, את המושג של ,ספרות מגוייסת'. אינני פוסל מושג זה ואינני מחייב אותו, אלא שאני זה אני, ואילו אותו מושג — איננו אני. הוא באמת איננו מעסיק אותי. הנה, למשל, אמש נסעתי לוויעוד של אנשי־תיאטרון צ־עירים על־אודות הצורך לשנות ב־תיאטרון, ויעוד נסער ונרגש. בדרך משם עברתי על־פני בית־המעצר ב־אבו־כביר, שהיה — באותה שעה מ־אוחרת — כמובן סגור. ראיתי אם וילדה, לבושות יפה, עוברות ליד בית המעצר. נדמה היה לי, כי באו לפגוש את אב־המשפחה, העצור שם, ליד החלון, ומשום כך לבשו את מיטב בגדיהן, ועכשיו חזרו הביתה. והן היו קטנות כל־כך... והנה, המראה הזה נ ג ע ל י הרבה יותר ממצבו של התיאטרון והצורך בשינויים בו. אפשר שהמעמד הזה יצוץ אצלי ביום מן הימים, באיזה מקום, אולי במימד תיאטרוני"...

למה „מין קומדיה"

„אנשים קשים" יש בו ארבע נפ־שות — רווקה זקנה, שאחיה, גם הוא רווק זקן, מנסה להביא לה חתן. הם מתגוררים בלונדון. את החתן מביאים מירושלים, גרוש, שהיה חבוש זמן־מה בבית־משוגעים. ובעל־ביתה של ה־אשה, תמהוני, אנארכיסט. וכמובן, ה־שידוך איננו עולה יפה. המחזה קרוי „מין קומדיה" ויש בו הרבה עצב ו־מרי־נפש, וגיבוריו דומה שהם לקו־חים משולי החברה. גם „החתונה" מ־כונה „מין קומדיה", ובעיני בכתב־היד מצאתי אף בו תוגה רבה, המ־חלחלת עמוק בין השיטין. האנשים של יוסף בר־יוסף יש שהם בוכים באלם־קול. איזה מין קומדיה הוא זה?

„נדמה לי, כי זהו השינוי שחל בי. אני מתחבר והולך. לאט. אני כותב בטיוטות לא רק מפני שאני צריך לע־בוד על הלשון, אלא משום שבבחינה ראשונה לא ברור לי עצמי לאן אני חותר.

„ב,טורא' חיפשתי צורה נקיית, ד־מויות יצוקות, ברורות מאוד. חיפש־תי כמעט בכוח. בעצם, שנים מספר אחרי־כן המשכתי לחפש, ובמסגרת החיפושים הללו כתבתי את ה,כיבשה'. כתוצאה מן הפגישה עם הנושא וה־חומר של ,אנשים קשים' גיליתי ל־עצמי, כי היד שלי והמוח שלי והרגש שלי עובדים הרבה יותר טוב עם חו־מרים ומצבים מורכבים יותר, משהו שבין צחוק לבכי או לזעם ומרירות. זה היה בשבילי כמו גילוי עצמי. למה ,מין קומדיה'? כי לפתע אתה רואה שהחיים מורכבים מאותם צחוק ובכי. הסופר איננו צריך לשאול את עצמו מהם החיים, אלא מ ה ה ו א רואה בחיים, הנותנים מקום גם לטראגדיה טהורה וגם לקומדיה טהורה וגם ל־הרכבים. הסופר הוא מין כלי החייב לדעת מה הוא מיטיב לנגן וכיצד. דומה, מצא כי כ ך אני מנגן טוב יותר. לא משום ש ק ל יותר לכתוב כך — זאת לא זאת. אלא מפני ש־המיתרים שלי מכוונים ככה להישג אמנותי טוב יותר. אגב, מצב מצחיק במחזה, הבא אחרי מצב דראמאטי, הוא לא רק לשם הרפיית מתח בקהל אלא משמש גם ראי אחר, מנקודת־מבט אחרת, למה שהיה קודם לכן, ל־רציניות הקודמת, שבירה של צבע וצורה.

הדמות ה„נורמלית" וה„שוליים" שלה

„ואשר ל,אנשי השוליים' במחזות. סופר איננו בוחר את דמויותיו בחירה חופשית, הולך בבוקר לשוק־העבדים, ממשש שרירים וקונה את החזקים ביותר. לא תמיד אתה יודע ממה אתה מתחיל מחזה — מדמות או מעלילה. יש עלילות ויש מצבי־רוח, יש ,שלי חויות' טנימיות השייכות לאנשי־קו־ליים ויש כאלו השונות בתכלית. לי, למשל, — ואולי לסופרים אחרים — יש רצון, ולא ברור לי אם הוא נכון מבחינה אמנותית, להתמודד עם ה־דמות ,הנורמאלית' דווקא ולהתחק אחר ,השוליים' שלה. הסיפור חיפה כי יותר בעיני הוא ,מותו של איוואן איליץ'' של טולסטוי — אותו חלום רחוק המקנן בלב ואולי איננו בר־הישג, אך יש בו מכנה משותף עם הרבה אנשים. סבורני שאני אדם נור־מאלי, על כל הגרוזות שאולי קיימות בי, ובספרות לא מעניינים אותי משו־געים־מדעת או נבוכים מקצועיים. לא מעניינים אותי ואינם אהובים עלי. משוגע אמיתי א י נ נ ו רוצה להיות משוגע. הוא נאבק נגד שגעונו. ספ־רות המטורפים המקצועית איננה בש־בילי. ב,חתונה' ביקשתי, קצת מדעת, אנשים שהם כמעט האדם הממוצע, אף־על־פי שאינם יכולים להיות ר־גילים בתכלית. אין להם ברירה אלא להיות קצת בצד. יש לכך זיקה גם אל ,מין קומדיה' — אלה אנשים רגילים, אך קצת בצד. ב,אנשים ק־שים' חששתי שיתקבל מחזה אזוטרי, אך באו אלי אנשים, הן בעלי חוש־ביקורת חריף והן אוהבי־תיאטרון תמימים, ואמרו לי כי המחזה נגע ל־הם, כי חשו שותפות, משום שהבעיות היו ,נורמאליות' — בדידות, אהבה, עצב — והדובר עליהן במלים מפור־שות. זו היתה הפתעה בשבילי, כשם שהופתעתי באיזו מידה נתקבל המח־זה על דעתם של החיילים, בצבא, עד כדי כך שפלה אל שלישיית הלהיטים, יחד עם גד יגיל והגששים החיוורים, והציגוהו בלב החולות, על־גבי שול־חן. גם במחזה הבא שאני כותב אני הולך בכיוון של פחות ,אנשי שול־יים' — יש שם מנהל בית־ספר תי־כון, שמולו ניצב איזה לומפנפרולי־טאר, יש שם אשת־חברה. אבל ב־סופו של חשבון, כל אלה הם דיבו־רים. מה שיוצא טוב — יוצא טוב. מהר אני יכול להפוך את כל התפיסה הזאת על פיה".

על המחזאות המקורית

אנו עוברים להשיח במצבה של המחזאות המקורית. יוסף בן־יוסף איננו פסימי כל עיקר. „הדברים מש־תנאים מדי שנה. לפני זמן קצר קשה היה להעלות על הדעת שיבואו לעולם אותן יצירות־במה מקוריות שהקפיצו את התיאטרון שלנו קפיצה גדולה קדימה, ומקוריותן לא נפלה מזו של הרבה. יצירות הנכתבות בותבי העו־לם. מי יודע מה יתרחש בעוד שלוש שנים?

„אבל אם אפשר לעזור — צריך לעזור. כתיבת מחזה היא עניין קשה. זה איננו שיר — שגם הוא עניין ק־שה, משער אני — וזה לא פרוזה, שאפשר לשאוב ממנה קטעים. זהו רי־כוז בלתי פוסק, ממושך למדי, אף כי היו, בדרך הטבע, מחזאים שכתבו מחזה־מופת בזמן קצר מאוד — אמ־נם, באמצע היו להם כישלונות, כמו סטרינדברג. מחזה דורש לפחות עבו־דה של שנה וחצי ,ברוטו', לרבות התחלות של מחזות אחרים. לא־מוצ־לחים, בתוך אותה תקופה, מחזות שלא יהיה להם המשך. אחד מצידוקיו של התיאטרון הרפרטוארי שלנו, הנתמך על ידי המדינה והרשויות המקומיות, נתמך מאוד, הוא שהוא מעלה מחזות מקוריים. אך במקרה הטוב ,מטפטפים' לסופר הכותב את המחזה המקורי מילגה לחודשים אחדים. אני עובד ל־פרנסתי בעריכה ובהוצאה לאור קב־לנית של חוברת־מאזנים וחוברות־ייצוג של כמה חברות גדולות. אשתי (יוסף בר־יוסף נשוי למשוררת חמוטל בר־יוסף ואב לארבעה ילדים) עובדת, במישרה חלקית, בהוראת ספרות ב־בית ספר תיכון ובהכנת תכניות לי־מודים במשרד החינוך. עיקר הקיום מונח על כתפי. וכשאתה רוצה לכ־תוב, ויכול לכתוב, ואתה צריך לקום מאצל השולחן ולנסוע לדפוס ולצינ־קוגראפיה — אתה מקלל...

„יש לנו היום שלושה עד חמישה מחזאים מקוריים שכבר אינם מתחי־לים, שכבר עשו משהו, ושיש סיכויים ממשיים שיעשו גם להבא. מדוע לא תבטיח להם המדינה, או איזו קרן ציבורית, קיום בכבוד מעכשיו למשך חמש שנים? סך־הכל של ההשקעה לא יהיה אלא אחוז אפסי מן התק־ציב לתיאטראות ופחות מהשקעה ב־איזו הצגה בומבאסטית וגרועה — והרווח לתרבות התיאטרון לא ישוער. ואם ירוויח המחזאי גם משהו מהכ־נסות ההצגה — כלום יהיה מיליונר, יקנה ספינת־טיול כמו אונאסיס או יפתח באנק? אבל הדבר איננו עולה על דעתם של מנהלי התיאטרונים ש־יש להם מהלכים במימסד. בארץ קטנה כמו שלנו, שבה התרבות היא מסוב־סדת, אין הפרופסור ניזון משכר־ה־לימוד של הסטודנט, — ומשונה שמי שמלמד את ,טורא' ואת ,אנשים ק־שים' באוניברסיטאות מסובסד בעוד שהמחבר חייב להוציא מאזנים... מילא, אני אוסיף לכתוב, בין אם יתמכו בי, בין אם לא יתמכו".

באלון ושמו אוואנגארד

יוסף בר־יוסף מודה לי שאינני שו־אלו אילו מחזות הוא כותב. „אחד הדברים השנואים עלי ביותר זו הד־בקת תוויות על מחזות, ביחוד אם יש להם ערך — ריאליזם, נאטורא־ליזם, סוריאליזם, אוואנגארד. זהו יותר צורך של המדביק מאשר של המחזה. טול, למשל, את עניין האוואנגארד. כשמציגים אותו בחינת תביעה — אני נרתע. ביחוד כאשר אל התביעה מוצמד השכר, הכבוד למי שנענה לה. בכלל, יש בי נטייה נ ג ד. כשמנפחים מולי באלון, אני אוהב לנעוץ בו סיכה. יכול להיות, שפעם היו הזעיר־בורג־נות או האקדמאיות בספרות מעין באלונים. בימינו אחד הבאלונים היא התביעה לאוואנגארד, בלי לפרט מיתו ומה טיבו. זו כבר דעת הרוב השולט — או, אולי, המיעוט המכתיב — וזה לוחץ. אבל אילו אתיקטים יש כאן? כתיבה מקורית־באמת ומתקדמת־באמת הולכת עם הזמן במובן שהיא ממצה את אישיותו של האדם, ואם אדם זה הוא אינטליגנטי ופתוח, הוא נושם את הזמן, ואת היוצרים הגדולים ממנו שחיו בתקופה האחרונה וחיו את הבעיות שבהן הוא מתלבט עתה. אבל זו יותר היענות לתביעה העוב־רת דרך מסננת אישית שלך, שאחרת אתה אפיגון קטן, ממוסד יותר מן המימסדאים האחרים, מפני שאתה לו־קח לעצמך את כתר המורד ומנסח להרוויח, במכה אחת, את העולם הזה ואת העולם הבא. זוהי צביעות, ואין דבר מאוס ממנה. השמת את לבך לכך, שזועמי־האוואנגארד שלנו מר־בים להשתמש בביטויים מחוקים כמו ,יפהפה' או ,מעדני', המתאימים לנשים המלקקות עוגות־קרם בבתי־הקפה?"

אחרי המלחמה

והערה אחרונה, שיש בה נגיעה, כמובן, לא רק למחזאי כמחזאי אלא לסופר בתורת סופר. „אחרי כל מלח־מה נשמעות אצלנו הדרישות לתגובה ספרותית על המלחמה. תביעה זו היא, כמובן, פחות סימפאטית כשהיא באה מבחוץ, ויותר אותנטית כשהיוצר מש־מיע אותה לעצמו. לא קשה להשיב לקומיסארים למיניהם, אך מה על ה־קול המכרסם בתוכי: ,מדוע אתה כותב על אהבה, חתונה, ולא על מה שמתחולל מסביב?' זהו קול מציק ולא פעם הוא מפריע לי לכתוב, מ־שום שטבעי שהדמיון ינסה ליצור דברים שיבטאו את המצב שבו אנו שרויים. צריך איפוא לנהל קרב־בלי־מה ולבדוק מדי פעם. ללא רחמים, אם זו ספרות, אם זה אישי, אם זה נכנס לתחום משלח־היד האמיתי שלי. עד עכשיו דחיתי את כל הרעיונות שעלו בי בכיוון ההיגב על המאורעות האקטואליים — הם היו אנושיים, אך לא עלו בקנה אחד עם הסופר שבי. ואינני מוכן אפילו לומר כי יש להת־אזר בסבלנות, כי צריך להיווצר מר־חק־של־זמן, — בראש וראשונה הכרח לבדוק את הבדיקה האמנותית העצ־מית, ובעניין זה אין חוקים של זמן ומקום. התגובה היא אינדיווידואלית בהחלט. אבל אם אין לה אופי אמנו־תי העומד בבדיקה חמורה — יש לתת פורקן לחושים הציבוריים במי־שור החיצוני, העתונאי או הנאומי וכיו"ב. בלעדי המיבחן של האותנ־טיות האמנותית לא תיתכן שום יצירת — וזהו כלל־ברזל, שאני, בכל אופן, אינני יכול בלעדיו".

מחזאי בר־יוסף
חובת הבדיקה האמנותית

חתן מירושלים (מימין, אילן תורן), את המבקש להשיא את אחותו (אמנון מסקין) ואחות מזדקנת (רות סגל). מדוע „ערק" בר־יוסף אל התיאטרון?

הרווקה הזקנה (רות סגל) ובעלת־הבית התמהונית — החתן המיועד (אילן תורן) אינו מגיע לעמק־השווה עם כלתו

כאב־ראש — זו מנת־חלקו של הרווק המתאמץ לשווא למצוא גאולה לאחותו

هكذا من الأمل

הנעורים, השירים של התקופה, הסרטים

מאת משה נתן

החיפוש אחר הזמן האבוד בממלכת הזכרונות קשור אצל רבים מאתנו בסימני דרך מעולם הפזמון והקולנוע. אנחנו זוכרים את העבר באמצעות השירים ששרנו והסרטים שראינו בו. אלה — אווילים ככל שהיו בזמנם — נשזרים כמעט בבלי-דעת בחיינו ושוקעים בתוך המטען שאנו נושאים אתנו.

בשנים האחרונות, ככל שהבחנה זו נעשית יותר ויותר שכיחה, עושים בה בתיאטרון, בטלוויזיה ובקולנוע שימוש אמנותי רב עניין ואפשרויות. ב„הצער והמחלה", למשל, פסיפס דוקומנטרי ענק על תקופת הכיבוש הצרפתי בידי הגרמנים — מעלה הבמאי אופולס את אווירת העיירה קלרמון בזמן המלחמה, בין השאר, באמצעות הפיזמונים והסרטים שרווחו באותם ימים.

אחד מעשרות המרואיינים בפרסקו רחב היריעה הוא בעל בית הקולנוע של העיירה, המציג את היומנים וסרטי התעמולה הגרמניים („היהודי זיס") של אותם ימים, כשברקע מפזזים בקונטרפונקט סרקסטי פיזמוניו העליזים של מוריס שוואליה.

ב„ימים עברו" של פינטר — מחזה פרוסטיאני, אם אפשר לומר כך — מעלים הגיבורים את העבר, כל אחד בגירסה הסובייקטיווית שלו, כדי לנהל ביניהם את מאבק-הדומינאנטיות על אחיזתם בהווה. במאבק זה צפים מעצמם הפיזמונים והסרטים של ימים עברו, ונעשים לכלי נשק במלחמה בין הדמויות. אלה נזכרות בנוסטלגיה בפיזמונים הרומנטיים הישנים („הם לא עושים אותם ככה יותר" — מעיר הגיבור) ומשתמשות בהם, כדי להפגין את יתרון-כוחן על זולתן.

ובמוקד הזכרונות בדרמת — הסרט הישן של קרול ריד "ODD MEN OUT" עד אילם לפגישה בין הבעל והאישה במחזה, שאירעה בבית הקולנוע. באחת הגירסאות האפשריות של העבר, מסתבר שכוכב הסרט, השחקן הנודע באותם ימים רוברט ניוטן, היה הגורם לשיחה הגישוש הראשונה ביניהם, וכדיעבד השושבין של נישואיהם. „רוברט ניוטון הפגיש בינינו" — אומר הבעל לרעייתו — „ורק רוברט ניוטון יפריד בינינו".

פינטר עושה ב„ימים עברו" שימוש דרמתי בסרטים ופיזמונים ישנים (אם כי גם אצלו מעלים אלה את האווירה, האופנה והצבע של העבר שבו עוסק המחזה, אמצע שנות הארבעים) פטר בוגדנוביץ עשה בהם ב„הצגת הקולנוע האחרונה" שימוש נוסטאלגי. הסרט עוסק בשנות החמישים המוקדמות, והוא כל כולו כעין „הומאז'" לסרטי הריאליזם האפור-שחור של שנים אלה. הוא גדוש נעימות סנטימנטליות רכות של ג'וני ריי ופרנקי ליין, שליוו את הסרטים שנעשו באותם ימים, ובקעו מכל מקלט, ואלה מעניקים לו אווירה נוגה של התפרקות על משהו שאבד ללא שוב.

לב הסרט הוא בית הקולנוע הישן של העיירה, העומד על סף סגירה. בית-קולנוע זה איננו רק מקום בילוי ארעי. זוהי פינת הסתר לנערים והנערות ה-

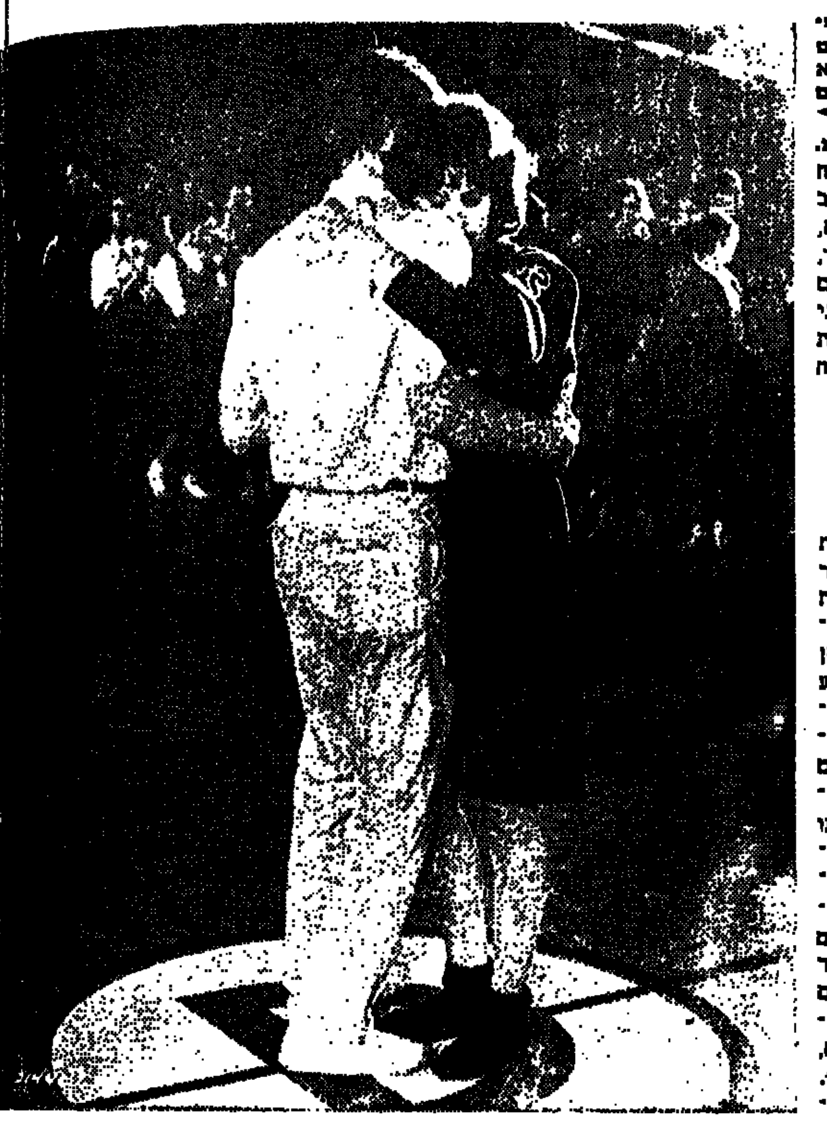

„אמריקן גראפיטי" מתרחש באווירה של חגיגת נעה: הצעירים דוהרים במכוניותיהם סחור סחור, בלילה שהוא ליל הפרידה מנעוריהם. למחרת היום ←

יקיצו על מנת לשאת בעול הבגרות. מתעלסים בראשונה; אלה קרנות המזבח שבהם נאחזים כשמשעמם וריק ועצוב על הנשמה; זה בית החלומות שבו חיים, עם המערבונים הקלאסיים של ג'ון פורד, הווארד הוקס וג'ון וויין את מיתוס התום הטוהר והחיוניות של העבר האמריקני החלוצי. סגירת בית הקולנוע מסמלת את אובדן התום הזה, את השקיעה האומללה בבגרות.

מה שעשה בוגדנוביץ לראשית שנות החמישים, עשה במאי אמריקני צעיר אחר, ג'ורג' לוקאס (28), לראשית שנות השישים, באחד הסרטים המקסימים והמשעשעים שראיתי לאחרונה: „אמריקן גראפיטי" (הסרט יוצג בקרוב בקולנוע „גת", ת"א). גם כאן, כבסרטו של בוגדנוביץ, לפנינו שיחזור של תקופה באמצעות שיריה וסרטיה. בשני המקרים מילת-המפתח היא נוסטאלגיה. אומר בהקשר זה המבקר קנת טאינן בכתבתו על הגירסה הקולנועית של „גטסבי הגדול": „אין כל מיסתורין בגורמי הנוסטלגיה. האמת הפשוטה היא שאנו נוסטלגיים לזמנים שחלפו, במיוחד משום שהמדע העניק לנו את האפשרות לחזור ולהחיות אותם. אנו יכולים להוריד אותם מן המדף — את הסרטים, יומני החדשות, הנאומים והשירים של אותם ימים, ולשוב אליהם על ידי נגיעה בכפתור". ג'ורג' לוקאס עושה ב„אמריקן גראפיטי" את מלוא השימוש ביכולת זו. הוא הוריד מן המדף לא פחות מארבעים ושניים תקליטי „ביט" ו„רוק", שטירטרו באוזנינו בסוף שנות החמישים וראשית שנות השישים (ביניהם להיט ה„רוק אנד רול" המפורסם שליווה את הסרט „זרע הפורענות", והיווה הימנון לדור ה„ביטניקים"). שירים אלה, הבוקעים ללא הפוגה מכל מקלט אפשרי מספקים את הצלילים והקצב למחול שמעלה הסרט — מחול החיים הצעירים, הדוהרים ברוב שאון אל ההתבגרות הבלתי נמנעת.

מרביתו של „אמריקן גראפיטי" מתרחשת בנסיעה בלתי פוסקת של הגיבורים השונים במכוניות (לא פעם בזמן ההקרנה עלתה במוחי השורה של השיר „החדר" של יהונתן רטוש: „החיים אז קל-קלים / החיים על גלגלים"). הבמאי לוקאס שולט בתנועה הסואנת ככוריאוגרף רב-תושיה. הוא נותן לה לזרום בקצב המוסיקה, ומעלה בקצביה ארומה של תקופה שלמה.

„הצגת הקולנוע האחרונה" של בוגדנוביץ היה מבט אלגי, עצוב אל חייה האפורים של פרובינציה שכוחת אלהים. גם „אמריקן גראפיטי" מתרחש בפרובינציה נידחת, אבל האווירה שונה כאן בתכלית.

בוגדנוביץ הדגיש את המישורים השטוחים והריקים, את היאוש השקט, את המועקה והדיכאון. סרטו של לוקאס גדוש כרימון, שובב, משעשע, ורועש כשיר „פופ" עליז, קל דעת כ„פוסטר" זועק בשלל צבעים. העיירה הקטנה מוצפת שלטי ניאון מסנוורים (להטי חשמל צבעוניים, המשווים לה מראה של חלון ראווה סוריאליסטי. אף שהסרט צולם בעיר שדה ממשית, — עיר נעוריו של יוצר הסרט — אתה חש כאילו נמצאת באולפן הוליוודי ענק, אל מול הרקע הססגוני של סרט מוסיקלי סורר.

על ריקע זה מתרחש מסעם הארוך של ארבעה נערים (ונערותיהם), בלילה האחרון של הפרידה מן הנעורים. נערים ונערות אלה הם בני דורו של הבמאי לוקאס. בהתבוננו עליהם, הוא מתבונן על נעוריו שלו; בשחזרו את לילם הוא משחזר, אחוז קסם — אך ללא רגשנות יתירה המתקה וייפוי — משהו שאבד גם לו לעד. הוא אינו בוכה על האבידה. הוא מגייס את מלוא כשרונו, כדי להחיות את אווירתה, למען עצמו ולמען אלה שגדלו ובגרו באותן שנים. שיחזור זה נעשה בהומור רב וביד קלילה.

„אמריקן גראפיטי" מתרחש באחד מלילות ספטמבר של שנת 1962, לילה שקט בעידן הזוהר הקצר של קנדי, בין סערה לסערה. הסרט מחושמל באווירה של „חגיגת נעה", אם להשתמש בביטוי של המינגווי. הנערים והנערות יוצאים ממסיבת הריקודים של בית הספר ומתפזרים לבלות בדרכים איש איש, או זוג זוג, במכוניתו. לכל אחד מהם הבעייה שלו: שניים מהם צריכים לעזוב למחרת היום את העיירה, ולנסוע לקולג' במזרח ארה"ב. רבים הלבטים: לנסוע או להישאר. היש טעם בנסיעה? היש תכלית בהישארות? ומה יהיה על החברה? הצריך כל אחד לשמור אמונים לרעותו, או שכל אחד רשאי בתקופת ההעדרות לבלות כאוות נפשו עם בני ובנות זוג אחרים?

במכונית שנית (צעצוע צהוב, מהור ואקזוטי) נוסע אלוף המהירות שבחבורה, בלוריה בוהקת ונפוחת כזו של ג'יימס דין והוא מעמיד את עצמו כמו אליל הנעורים שאותו הוא מחקה במיבחני דהירה. מרבית הסרט הוא נוסע עם ילדונת סוררת בת שתים-עשרה, הממררת את חייו בשובבותה — סיטואציה המאפשרת ללוקס להפיק הרבה צחוק בריא. לקראת סוף הסרט יוצא האלוף לתחרות דהירה, הנערכת כל כולה ברוח „מרד הנעורים" של ג'יימס דין. בסוף הסרט מודיעה לנו הכתובת המספרת על אחרית גיבורי הסרט שלימים הוא גם סיים את חייו כג'יימס דין, בתוך מכונית דוהרת שמעכה אותו למוות בתאונת דרכים.

הרבה פילפל מוסיף לסרט הזוג הקומי השלימזלי, המודהל ברכב שהוענק לו במתנה משואה לשואה. הוא גמדון ממושקף ומכוסה פצעי בגרות. היא בובונת בלונדית.

הנערים והנערות נפגשים תוך כדי נסיעה ברחובות העיר וניתקים, על מנת להפגש מחדש בצומת הבא. בדרכם הם רודפים אחר אהבות בלתי אפשריות, חוטפים פלירטים קצרצרים, מסתבכים עם חבורות בריונים בנוסח אותם ימים, נפרדים מאלה שלא יראו לאחר נסיעתם, חוטפים משקאות במזנון דרכים. באחת, נוגסים בתיאבון נערי את עוגת האושר הקטנה לפני שעול החיים יגזור עליהם את דינם.

ליל ואלפורגיס זה של הנעורים מסתיים ביקיצה. למחרת בבוקר נפרד אחד מארבעת גיבורי הסרט מן החבורה ונוסע מזרחה ללמוד. האפילוג החותם את הסרט אומר שהוא נעשה לימים סופר (האם הוא בן דמותו של הבמאי ג'ורג' לוקס שעשה את „אמריקן גרפיטי"?) האחרים מסיימים כדרך שמסיימים המבוגרים בעולם הזה. בחיר נערי הכיתה נעשה סוכן ביטוח בעיר הקטנה, נערתו — מלכת הנערות — עקרת-בית אפורה. אלוף הדהירה גומר, כאמור, בדמי ימיו מתחת לגלגלי מכוניתו. הברווזון המכוער נעלם בשדות הקרב של וייטנאם ומוכרז נעדר.

אבל לוקס אינו נכנס לביצה עכורה זו. הוא רק רומז עליה בסוף סרטו. על הסף הוא מניח לנו לעזוב את אולם הקולנוע שטופים בצבעים הבוהקים והצלילים הרועשים של עולם עליז ורענן שנשאר לפחות בסרט הצלולויד תם וצעיר וחינני כשהיה.

אל נעורים אחרים, בתקופה אחרת, נשא אותנו משה מזרחי בסרטו „הבית ברחוב שלוש", שהוצג בערב יום העצמאות על מסך הטלוויזיה. גם כאן שבנו אל נעוריו של יוצר הסרט ואל עברה של המדינה באמצעות הפיזמונים והסרטים של התקופה. הפיזמונים הם הלהיטים המוכרים של שושנה דמארי („כלניות, כלניות"), משובצים לכל אורך הסרט ומשמשים רקע והד לזמנים ההם. הסרטים הם סרטי הניאוריאליזם האיטלקי שהשפיעו ללא ספק על מזרחי בעיצוב סרטו. עובדה זו מודגשת. ביתר-שאת דווקא בגירסה המוקטנת בשחור-לבן שהוצגה בטלוויזיה.

למשה מזרחי תכונה נדירה בקולנוע הישראלי: יש בו תום. סרטיו כאילו קורצו מן הפולקלור הספרדי העממי, שנעשה מטבע עובר לסוחר בקולנוע הישראלי של השנים האחרונות. אבל לעולם אין הם פרימיטיביים, לעולם אין הם מתניפים לטעם הנמוך של הקהל, כמו סרטיהם של ספסרי הפולקלור. אתה חש שגרעינם בחוויה אוטנטית, שהם צומחים מתוך חייו של מחבר הסרט (מזרחי ראוי בהחלט לתואר זה שכן הוא מחבר בעצמו את הסיפור והתסריט ומביים אותו בעצמו).

בסרטיו של מזרחי מדברים ספניולית, לא משום שזה הפאטנט האחרון הרווח בשוק מאז „בוסתן ספרדי", אלא משום שזו באמת שפת הבית שבו גדל הבמאי, ואת הבית הזה הוא מעלה בסרטו. כל מה שנשמע אצל מזרחני הקולנוע הישראלי שקרי ומזוייף, נשמע בסרטים של מזרחי כן ואמיתי. כל מה שנראה אצלם גס וולגרי וממוסחר, נראה אצלו עדין ויפה ונכון. והכנות אפופה בחן ובצניעות ובנועם — תכונות שדברו בוודאי אל לב רבים בצופי הטלוויזיה, אשר ראו סרט נחמד זה בליל החג.

נושא הסרט — כמו נושאו של הסרט הקודם שהעליתי כאן — ההתבגרות. אבל כמה גדול ההבדל. נערי „אמריקן גראפיטי" — על סף שנות העשרים שלהם נוהגים כילדים. גיבורו של מזרחי — נסים בן החמש-עשרה — כבר גבר קטן, החייב לדאוג לא רק לעצמו, אלא גם לאמו האלמנה ולאחיו הקטנים ממנו. הוא גדל לא בקולג'ים של בני טובים, אלא ב„אוניברסיטאות של החיים", כפי שהיה אומר זאת גורקי; ואכן גורקי הוא הסופר האהוב עליו ואת ספרו הוא „סוחב" בסתר מן הספריה.

גיבורו הצעיר של מזרחי חי בארץ ובזמנים התובעים גמילה מהירה מן הנעורים ולמידה מהירה ממנה של עובדות החיים, בדרך הקשה. הוא לומד בבית המלאכה שבו הוא עובד את ההשפלה שבמאבק על הקיום ואת מלחמת המעמדות; הוא לומד בשכונת את הטעם המר של מאבק נגד שלטון קולוניאליסטי (אנשי ההגנה והמתחרות שבשכונה נאבקים על לבו) ואת ההרואיות החששאית של אלה השורפים את עצמם במאבק זה; הוא לומד לחיות עם מר המוות (אחיו הקטן נהרג באחת ההתפוצצות על

ב„אמריקן גראפיטי" (יוצג בקרוב בקולנוע „גת", ת"א) חוזר הבמאי הצעיר ג'ורג' לוקאס אל נעוריו בראשית שנות השישים ומשחזר את התקופה באמצעות ריקודי הנוער באותם ימים, השירים, הסרטים.

עם „הדודנים" של קלוד שברול, חזרנו ב„סינמטק" אל הנעורים בשנות החמישים ואל הסרטים של אותם ימים — סרטי הגל החדש — שפתחו תקופה חדשה בקולנוע.

אל נעוריו, בשנות הארבעים המאוחרות, נשא אותנו משה מזרחי ב„הבית ברחוב שלוש", שהוצג ערב יום העצמאות בטלוויזיה. שיריה הישנים של שושנה דמארי והסגנון הניאוריאליסטי של הסרט החזירו ארומה של תקופה שחלפה ללא שוב.

תל אביב); היא לומד מיקום למדי שיעור ראשון באהבה, במיטתה של ספרנית יפהפיה, מבוגרת ממנו בהרבה (דווקא על שיעור זה קצצו מספרי הטלוויזיה, וקיצצו את רגעיו היפים ביותר).

בסוף הסרט צועד הנער בשביל המוביל מן הבית והשכונה, הסגורה ומסוגרת בתוך עצמה, אל העולם החיצון ואל המלחמה, מלחמת השיחרור. ברקע מלווה אותו שיר הזכרונות של שושנה דמארי, ומבטו של זקן תמהוני, הבוהה אל האוויר ורואה בכל מקום „מסתארה". כעבור עשרים וחמש שנים יחזור גבר מבוגר בשביל זה אל הבית ברחוב שלוש, לחפש באמצעות סרט ושירים עתיקים את ימי הנעורים האבודים.

ניסיון מצומצם זה לשוב באמצעות הקולנוע אל זמנים אחרים ונעורים אחרים לא יהיה שלם, אם לא אזכיר — ולו בחטף — את „הדודנים" של קלוד שברול, שפתח את „שבוע שברול" בסינמטק. ראיתי אותו בפעם הראשונה בהיותי נער, והוא היה בשבילי, הן בתוכנו והן בצורתו המהפכנית (באותם ימים) סרט שפתח תקופה.

אפשר לומר, בלי להגזים יתר על המידה, שסרט זה לימד אותי — וצעירים אחרים בעולם — לראות אחרת קולנוע. הוא היה, לצד „הנאהבים" של לואי מאל ו„ארבע מאות המלקות" של טריפו אחד המבשרים הראשונים של „הגל החדש" — גל של יוצרים אלמונים, מבוגרים אך מעט מאתנו (מאל היה בן 22, כשביים את ה„נאהבים", שאברול בן 28, טריפו בן 24), שהעזו לעשות על המסך דברים חדשים, רעננים ומקסימים לאין ערוך.

חמש עשרה שנים עברו מאז, ואם אומר שלא התאכזבתי השבוע מראיית הסרט אעשה שקר בנפשי. אינני יודע אם זה משום ש„הדודנים" נראה לי היום סרט פחות מסעיר משנראה לי באותם ימים, או משום שאין עוד ביכולתי להקרין את כל מה שהקרנתי עליו באותם ימים. בין כך ובין כך, הסרט מעלה את זכרון הימים ההם, את הפרובלמטיקה של הנעורים בימים ההם, וגם את אווירת הסרטים של הימים ההם.

חלקו הראשון של „הדודנים" — הפחות טוב בעיני — גדוש מסיבות הפקר, שתיה והוללות, שנראו „נועזות" מאוד באותם ימים. לאחר „הדודנים" מצאתי כמעט בכל סרט שני אורגיה קטנה גזורה ותפורה לפי כללית של אופנה זו. בסרטים המסחריים היו אלה אורגיות לשם הסנסציה. בסרטים שביטאו את רוח הזמן — „דולצ'ה ויטה" של פליני, „הלילה" של אנטוניוני — נעשתה מסיבת ההשק סמל לשקיעת אירופה, התגלמות ההבל, הריקנות השיעמום והדקדנס של „דור אבוד" שניתק את המגע עם הזרם החי, עם החדווה, עם הנעורים ועם האהבה.

בתוך ההמולה, והסביאה והחשיפות הגוף וטכסי ההשפלה הפומביים, וההליכה הריקנית סחור סחור ללא מטרה וטעם — אפשר היה לשמוע את קולה של קינת הרישית, קינה על משהו יפה וטהור וצעיר שקולקל עם הזמן ללא תקנה; קינה של הנעורים שחלפו, והותירו שארית חיים רקובה; קינה על התום שהושחת ללא תקנה.

לימים עתידים היו כמה מיוצרי סרטים אלה לחפש את התום האבוד — בעברם (ראה פרק הזכרונות ב„רומא" של פליני), או בהזדהות עם בעיותיהם ומרידותיהם של נעורים חדשים במחוזות חדשים (ראה „נקודת זבריצקי" של אנטוניוני).

(סוף בעמוד 43)

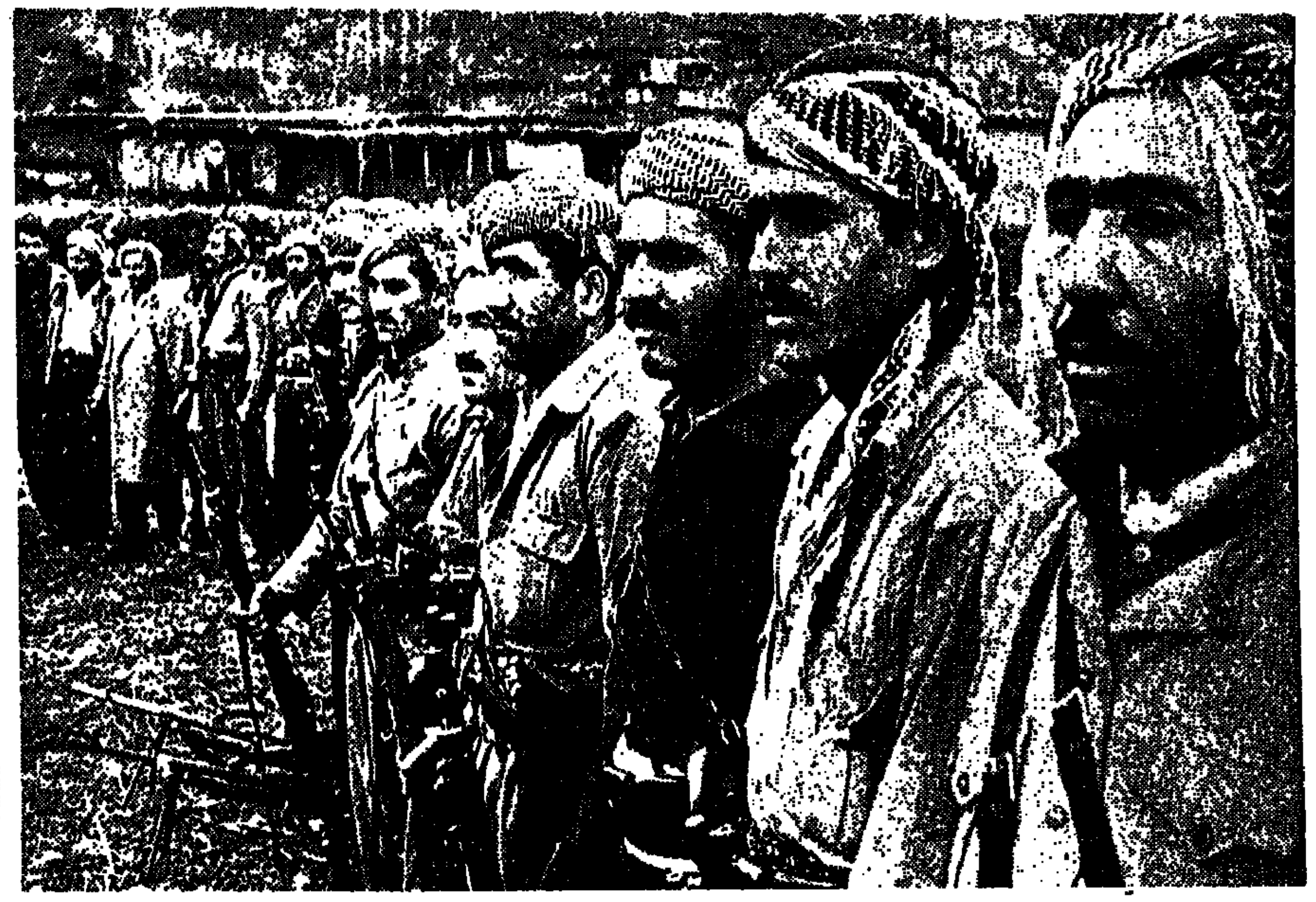

מורדים או מחבלים? מיסדר לוחמים כורדיים במפקדתו של מוסטאפה בארזאני בהרי צפון עיראק.

כמאתיים אלף כורדים מכל רחבי עיראק, ביניהם בעלי מקצועות חופשיים, נטשו בתיהם וחיפשו מקלט בהרים.

הפסגות המושלגות והדרכים הפרימיטיביות אופייניות הן לנוף בשטח שבו שולטים המורדים הכורדיים.

גנרל מוסטאפה בארזאני [...] מאה אלף נושאי נשק לפקודתו.

ב״ביקור״ בכורדיסטן „המשוחררת״

מאת דוד הרסט

צילם: לורד קילרב[...]

מיוחד למש[...]

„דוע מכנים או[...] עולם „המורדי[...] כורדיים׳? או[...] חוללים מהפכה[...]

זו נזיפה ששמעתי פעמים [...] בעת סיורי ב„שטח המש[...] הכורדי בצפון עיראק.

כמעט אין ספק: התנועה ה[...] הכורדית נתגלתה פתאום ב[...] לא היתה כמותה — והיא נ[...] אויב שלדעתה לא יירתע [...] צעי להכחידה. המלחמה ה[...] אכזרית, הנטושה בארץ ו[...] הרים מושלגים, קניונים, נ[...] חפים וכרי דשא אלפיניים, [...] הסתיים בטראגדיה נוספת ל[...] שכדברי הפתגם הכורדי הוא [...] אין לו ידידים" — או שהע[...] העולם האדיש להכיר במעמ[...] לכורדיסטן, המעמד שיש לע[...] איראנים ולתורכים, שבינם [...] כורדיסטן כיום.

פגישת-חצ[...] עם בארזא[...]

לגבי המנהיג הכורדי, מולה מו[...] טאפה בארזאני, זוהי כנראה [...] הכותרת המכרעת של מאבק-חייו.

בארזאני הוא אחד האנשים ה־מבוקשים שבעולם. במשך שלוש ה־שנים האחרונות רקמו אנשי הבעת׳, השולטים בעיראק, כמה וכמה מזימות דמיוניות לחיסולו. עכשיו, שנתחדשו מעשי האיבה, הסיכוי הטוב ביותר הוא להשמידו מן האויר אולם זהו סי־כוי קלוש מאוד. בארזאני יוצא אך לעתים רחוקות לאור היום; הוא מת־הלך בעיקר בלילות. בעיני עמו הוא בגדר נוכחות אגדית המרגיעה את ה־נפש, נוכחות מוחשת יותר מנראית.

בשבוע שעבר נפגשתי עמו בחצות הלילה, באחד ממחבואיו בהרים, 2000 מטר מעל פני הים. הגענו לשם ב־החבא, במסווה האיפול הגמור שירד על כל כורדיסטן „המשוחררת" מ־פחד מטוסי העיראקים. הפעם שמענו לא נפצים של פצצות, אלא רק קולות של סופת רעמים.

בתוך מחבואו של הלוחם הקשיש האירה מנורת הנפט את תווי הפנים החסונים של גבר בן 71, היושב זקוף, עירני, וכל נקישת אצבעותיו היא פ־קודה. השעה המאוחרת לא עירערה את עוז רוחו ולא השאלות שהשיב עליהן או התחמק מהן בכל הכשרון של פוליטיקאי מפוקח. אין כאן שמץ של הרפתקן תשוש-זקנה ואנוכי, כ־טענתה של בגדאד, המתכונן לגרור את עמו האומלל למערכת הפסד אח־רונה לפני מותו.

אנשי הבעת׳, כוולתם לפניהם, סבורים כנראה שאם יחסלו את בא־רזאני, יחסלו עם תנועתו. אמת, בארזאני ליכד מכוח יוקרו [...] העצו־

(המשך בעמוד הבא)

דוד הרסט, מן הכתבים המוב[...] קים של „גארדיין" הלונדוני[...] סייר בשבוע שעבר בשטח הש[...] זק בידי הכוחות הכורדיים[...]

לוחמי „פש מרגה" („הנכונים למות") בחזית גאלי אל בג. פיסגת ההר מוחזקת בידי כוחות ממשלת בגדאד.

לוחם כורדי עם מסכת גאז: ללוחמים סופקו מסכות גאז מתוצרת גרמניה, לאחר שנודע כי ממשלת עיראק מכינה גז מרעיל.

נפתחו שערי הכלא: בית סוהר ממשלתי עיראקי בעיר ראוואנדוז, שנכבש בידי לוחמיו של בארזאני, קרא דרור לאסירים.

هكذا من الأصل

ביקרתי ב„כורדיסטן המשוחררת"

(המשך מן העמוד הקודם)

מת את הכורדים לכוח, שכמותו לא ידעו מעולם. בפעם הראשונה ראה האיש תוכו של כלא בהיותו בן שנה. בפעם הראשונה התייצב בראש משי־טה — נגד הבריטים — בשנתו ה־16. בריטים, רוסים, איראנים, תורכים ו־ערבים — כולם חיזרו אחריו או קי־ללוהו, אירחוהו או רדפוהו באכזריות חליפות.

מרובים הסיפורים על מעשי הגבורה שלו, על הימלטותו ברגע האחרון ועל הישגי כוח העמידה שלו. מראש שבט מקומי, שאחריו הלכו כמה מאות מ־אנשי שבט בראזאן הלוחמים, נהפך לאחד המנהיגים הלאומיים הגדולים של המאה העשרים, ולפקודתו סרים כ־100 אלף נושאי נשק.

הזדמנות שהוחמצה

האמת היא שאנשי הבעת' משלים את עצמם. אם יחסלו את בראזאני יחלישו את תנועתו, אבל לא יחסלוה. כי הוא רק נקודת המוקד — אמנם מוקד יעיל ביותר — של התפתחות טבעית: בהדרגה מכפיפים הכורדים את מחלוקותיהם השבטיות והאחרות למטרה לאומית אחת.

כמובן עדיין רבים הקרעים במחנה הכורדים. מספרם נאמד ב־14 מיליון. רק שניים עד 2.5 מיליונים מהם יוש־בים בעיראק ומעורבים במאבק הלאו־מי של בראזאני. יש כשישה מיליו־נים כורדים בתורכיה, כשישה מיליו־נים באיראן, וכמה מאות אלף בברי־ה"מ ובסוריה. לוא היתה להם מדינה משלהם, היתה תופסת קשת רחבה על פני חלק מן השטחים העשירים ורבי החשיבות האסטראטגית של המזרח ה־תיכון, כמעט מן המפרץ הפרסי עד עיבורה של אנקרה.

הכורדים, שישבו מפוצלים לשבטים באיזור נידח, היו נחשלים והגיעו ב־איחור יחסי אל הלאומנות המודרנית, אף שזה קרוב לשני יובלות הם מת־קוממים פעם בפעם. אלא שהתקו־ממויות לא היו מתואמות. כאשר נח־תמו גבולות חדשים אחרי מלחמת ה־עולם הראשונה, החמיצו הכורדים את סיכויים. חוזה סוור מ־1920 הכיר ב־זכות הכורדים והארמנים למדינות מ־שלהם.

והנה גם אטטורק, וחוזה לוזאן ב־1923 שמו קץ לחלומותיהם של הכור־דים. בתורכיה כיום הם מוגדרים רש־מית כ„תורכים הרריים", ומדכאים או־תם בכל התוקף של דיכוי תורכי. ב־איראן היה לצבא הנודד של בראז־זאני חלק בהקמת הרפובליקה הכור־דית הקטנה וקצרת הימים מאהבאד בשנות הארבעים — וגם שם לא שפר חלקם. רק בעיראק, שממשלתה המר־כזית חלשה יותר, התקדמו הכורדים בהתמדה.

„כורדיסטאן הגדולה" ו„האוטונומיה" בעירק

להלכה כלולת מוכרת ב„זכויות ה־לאומיות של הכורדים" במגילת היסוד של המדינה העיראקית — וכאן יש לכורדים כעת סיכוי־מה להשיג מה שהחמיצו לפני 50 שנה.

לדעתו של בראזאני מעולם לא היו הנסיבות המקומיות והבינלאומיות נוחות כעכשיו. כדי לנצל נסיבות אלה מוכרח בראזאני להסכים עם פיצול „כורדיסטן הגדולה" — זה המחיר ש־עליו לשלם תמורת הצלחה בחלק מ־כורדיסטן. זהו מצב סבוך ומביך ל־עתים קרובות. בראזאני זקוק לתמי־כת השאה האיראני, גורם החוץ היחיד המושיט לו תמיכה — ועל כן עליו להניח דעתו שלא „ייצא" את מהפכתו אל השטח הכורדי בתוך איראן. לכן טוען בראזאני כי לא זו בלבד ש־מאבקו מצטמצם בגבולות כורדיסטן העיראקית אלא שגם בה איננו מבקש עצמאות גמורה אלא רק כעין מימשל עצמי.

בעצם כבר יש „אוטונומיה" לכור־דים. להלכה ניתנה להם מאת מש־טרו של הנשיא אחמד חסן אל באקר, על פי ההסכם מ־11 במארס 1970. הצרה היא, שהעיראקים הכירו בזכות אבל לא הגשימו אותה. לפני חוד־שיים נסתיימו ארבע השנים שנקבעו להגשמת האוטונומיה, ולכן אי אפשר היה למנוע סיבוב נוסף, אכזרי עוד יותר, של מלחמת האזרחים שהחלה ב־1961.

הכורדים דוחים כחרמית את האו־טונומיה שמנסים אנשי הבעת' לכפות עליהם עכשיו, ושלושה נימוקים עיק־ריים להם:

★ הם דורשים שבאיזור האוטונומי ייכלל מחוז קירקוק העשיר בנפט. וב־עיר קירקוק הם רוצים לקבוע את בי־רתם. זהו שטח בעל רוב כורדי, אף שזה שנים רבות משתדלות הממש־לות העיראקיות בדרכי תערומת ו־כפיה לשנות את הרכב האוכלוסיה וליצור רוב ערבי.

★ תוכניתה החדשה של הממשלה העיראקית לכונן אסיפת אזורית בת 80 חברים, שבשעת הצורך היא עצמה תמנה אותה, מוגדרת בפי הכורדים כ„מהתלה".

★ הם דורשים כי האוטונומיה ש־להם תהיה מושתתת על דימוקראטיה במדינה כולה. — והנה גם ערביים וגם כורדים־בעיראק נאנקים תחת עול עריצות קשה ביותר.

טעותו של תאקריתי

דומה כי האיש החזק של עיראק, סידאם חוסיין תאקריתי, שעשה את ההסכם של 1970, נפל בפח שטמן ל־עצמו. בחגיגה שעשו הכורדים בסול־מניה הופיעו לכבודו 300 אלף אי־ש ונשאו את מכוניתו על כתפיהם מרח־ק שלושה קילומטרים. אמת פאראדוכ־סלית היא שתאקריתי, בתיתו לכור־דים מימשל עצמי יותר משהיה להם מעולם — והיתה בכך משום בגידה בעקרונות הבעת' כפי שניראו לו ב־עבר — בעצם ניסה לחסל את התנו־עת הכורדית כולה.

באותה תקופה היו הכורדים מפוצ־לים לשני מחנות: מחנה בראזאני שעיקר כוחו בהרים, ומחנה הכוכבים העולים של האינטליגנציה העירונית ובראשו איברהים אחמד, שביקש ל־ארגן את הכורדים במפלגה שמאלית מודרנית. שבע שנים נאבקו היריבים זה עם זה. סידאם תאקריתי חשב ב־טעות, שבראזאני הוא הצד החלש יותר, ובחזקו אותו קיוה לכלות את כוחו של התנועה במלחמת אחים. ו־נהפוך הוא. היתה התפייסות מדהי־מה — וכנה מאוד. איברהים אחמד משוכנע עכשיו כי מסירותו של בא־ראזאני לענין הכורדי כשרה למהדרין, וכי הוכח ששיטותיו של בראזאני היו נכונות תמיד, ודווקא הוא, אחמד, לא הבין אותן כהלכה בעבר.

כעת נראה שבראזאני נהנה מ־תמיכה גמורה של כל גורם בעל חשי־בות בעם הכורדי. בהרים התלכדו אליו שבטים שבמשך דורות התנגדו לשבט בראזאן. היו מקומות שבעבר יכלה ממשלת בגדאד לגייס שכירי חרב כורדים לאלפים — בפי הכורדים הלאומנים הם מכונים „ג'אחש", היינו־עייר — כיום תמצא לכל היותר מאות. אחד המתנגדים המובהקים של בראזאני, זובייר משבט זיבארי, הע־מיד בפעם הקודמת אלף לוחמים כ־אלה לצד העיראקים. הפעם תצליח כנראה לגייס לה יותר מ־14.

מאה אנשי דת כורדים הכריזו על תמיכתם בבראזאני. כמעט כל הסטו־דנטים הכורדים בחו"ל תומכים בו. נציגו בביירות מתאמץ להניא תוש־בים כורדיים שם מלערוך הפגנות תמיכה. והעיקר: „גולים" כורדים ב־ערים הערביות של עיראק, שהם רוב דומם בלתי־פוליטי ברובו, „הצביעו ברגליהם": רבבות מהם היגרו אל חיים קשים ומסוכנים ב„כורדיסטאן המשוחררת".

„בכל שמאבקנו מר יותר - תביעותינו גדולות יותר"

זוהי עליית בראזאני לפסגה — ובלי ספק זהו סיוט לילה לסידאם. אין הוא מוצא אף כורדי אחד מכובד על עמו, שיתמוך בתוכנית־האוטונו־מיה. הכורדים שמונו עתה לסגן ה־נשיא ולשרים בממשלה — ובתוכם בנו בכורו של בראזאני, שכבר מכבר ירד חינו — משקלם מועט. סידאם איננו מוצא 80 כורדים למנותם ל־אסיפה האיזורית המוצעת, ובוודאי שלא ייבחרו. הוא מתאמץ להסתיר ככל האפשר את המציאות המדאיבה. העתונות העיראקית שותקת, ואת עתוני ביירות הוא משחד או מפחיד.

אולם הכורדים מגלים נימה של הי־סטריה בהכרזותיו האחרונות של סי־דאם, שבדרך כלל הוא ניחן בשליטה עצמית עצומה. בלי ספק הוא יודע שהברירה היא בין ראשו ובין ראשו של בראזאני. ולאמיתו של דבר מו־טל בכף הרבה יותר: שלימותה ה־טריטוריאלית של עיראק. יש סכנה שהוא דוחף את הכורדים להינתקות גמורה מן המדינה העיראקית. מ־1961 ועד היום ערכו כוחות הממשלה 4 מיתקפות גדולות, ואחרי כל אחת מהן יצאו הכורדים מחוזקים יותר ותבי־עותיהם גדולות יותר. עתה מרמז בא־ראזאני זו הפעם הראשונה רמזים ב־דבר מדינה עצמאית — אף שקרוב לוודאי שכוונתו יותר לאזהרה מאשר לכוונה ממשית. אמר לי בראזאני:

„בכל שמאבקנו מר יותר, כך יהיו תביעותינו גדולות יותר. אם יימשכו הדברים כך, ישנה אפשרות כזאת".

בית חולים של המורדים בנאאופרדן: אחיות רבות ולמעלה משישים רופאים הצטרפו לאחרונה למאבק למען „כורדיסטאן משוחררת". למטה: שלושה בעלי מקצוע חשובים ממוצול — מהנדס, גאולוג ואגרונום — שהצטרפו אף הם למרד.

קיץ של אשליות

מאת יהודית חנוך

השמלות לשעות־הערב היפות של קייץ 74 הושפעו מ...משבר הנפט.

„יצרתי את אוסף בגדי הקייץ החדשים בחודש אוקטובר של השנה שעברה — ספר לאחרונה מרק בוהן, מעצב האופנה של בית־דיור — החדשות בעתון היו בכל יום מדכאות יותר ואז החלטתי שאחרי חורף עגום וקר, כפי שציפינו לו באותה שעה, ראוי העולם לקייץ יפה ורומאנטי.

„לכן, יש בשמלות הערב שלי — ואולי גם של עמיתי, משהו מרוח האשליה — מתאימה להן ההגדרה, „רומאנטיות" ו„סקסיות" — שני מושגים מנוגדים לכאורה, אך המעוררים בצוותא אסוציא־ציה מתוקה של לילות ירח חמימים, גן פרחים מבושם, מוסיקה רכה, אור נרות רך וכל יתר הדברים שאדם חושב עליהם, כשהוא חושב על קייץ יפה".

הן עשויות מאריגים רכים, אסופים במטרים של גזרה פעמונית, כיווצים או סלסולים. מחשופיהם חושפים את המירב ועם זאת, אינם חורגים לגבול הוולגרי. אי־אפשר להגדירן כאופנה בסגנון שנות העשרים או השלושים, ובכל זאת, יש בהם משהו נוסטלגי, מעין התרפקות לעבר, כשהעולם היה יפה יותר.

האריגים, אריגי משי, אורגנזה או כותנה דקיקה, מודפסים בפרחים גדולים וססגוניים, או כניגוד, אריג בגוון אחד, פשתן טבעי או קנבס מקושט בסרטי קטיפה וסלסולי מלמלה. המחשופים מגלים את הכתפיים כולן והשמלה תלוייה עליהן בשתי כתפיות דקיקות, או שהם חושפים מעט מהחזה במחשוף תמונת עמוק.

לעיתים תכופות, שמלת הערב של קייץ 74, אינה שמלה, אלא חצאית וחולצה. החצאית, שפע של אריג פרחוני או מודפס, והחולצה, מינימום של אריג או סריג ומקסימום של מחשוף. שילוב שיש בו פשטות היפה לרוח הזמן ועם זאת, אשליה של ערבים רחוקים — ורומאנטיים.

רציתי ליצור אשליה של קיץ יפה, לאחר החורף הקר והעגום — אמר מרק בוהן מבית דיור, שעיצב שתי שמלות אלה.

שתי יצירות לערב מתוצרת ישראל: מימין: חצאית פרחונית וחלק עליון צמוד וסרוג. משמאל: שמלה בסגנון שכולו פשטות, מכותנה דקיקה לבנה, מודפסת בשולים.

רומנטיקה נוסח קיץ 74: בשמלת קרפ עם סלסולים של נינה ריצ'י, מדגימה הזמרת ג'יין בורקין.

هكذا من الأمل

אני יכולה "להחזיק" את ה"פיאט 126" בלי בעיות...

גם אתם יכולים "להחזיק" אותה...

בהשקעה נמוכה אתם יכולים לרכוש מכונית משפחתית אשר הוצאותיה מינימליות ביותר — אגרת הרישוי, הביטוח השנתי, הטיפולים השוטפים, ומעל לכל צריכת הדלק הקטנה (כ-19 ק"מ לליטר) — מאפשרים לכם להחזיק מכונית משפחתית אשר הוצאותיה ל-4 נוסעים ומטענם, נמוכות אף מאלה של התחבורה הציבורית. ל„פיאט 126" מנוע חזק בן 600 סמ"ק המצטיין בכושר פעולה מעולה לאורך ימים...

19,900.- ל"י

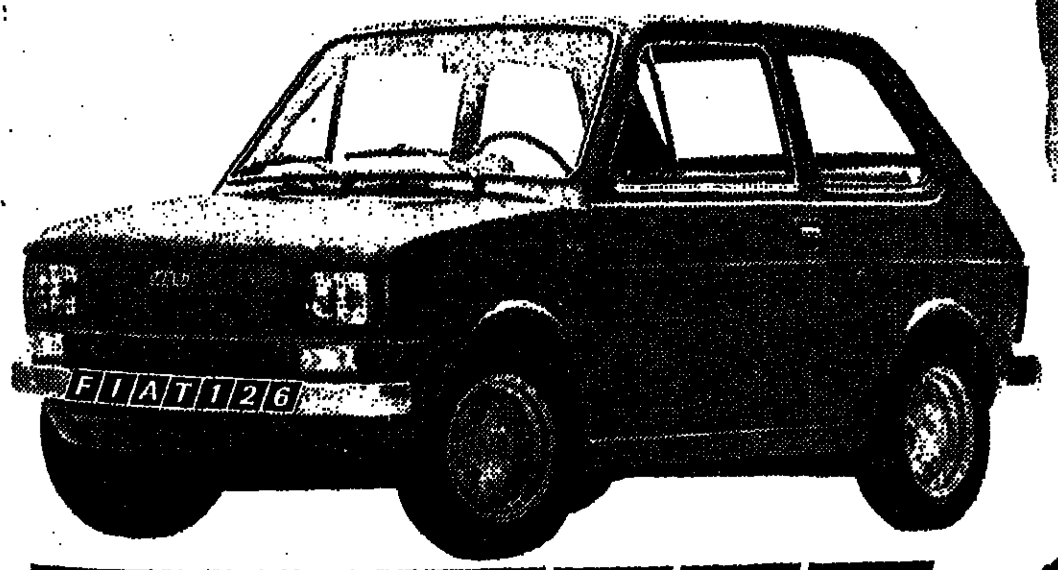

FIAT 126

— מותק של שמלה. היכן קנית אותה?!... (קוויק)

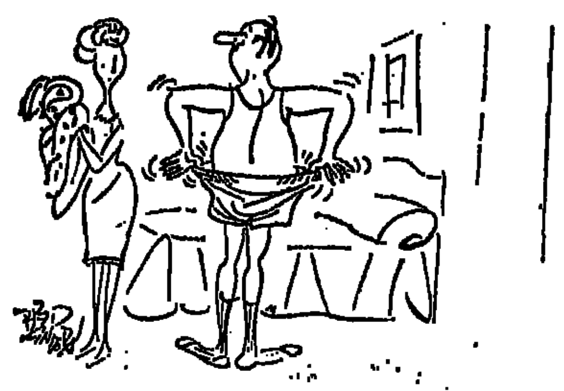

— אינני חושבת שירדת במשקל. פשוט צריך להחליף את תנומי... (וולטווכה)

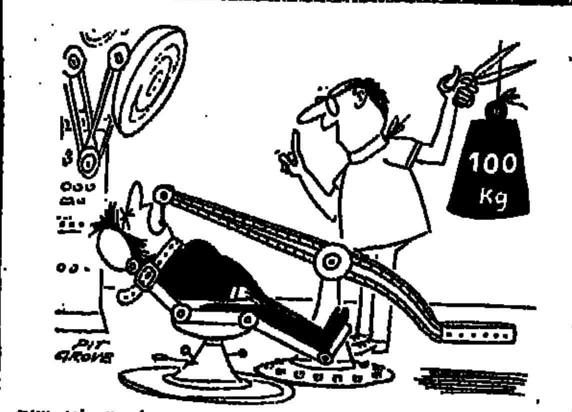

— השן החולה שלך „יושבת" חזק מדי. אבל יש לנו עצה לכך... (קוויק)

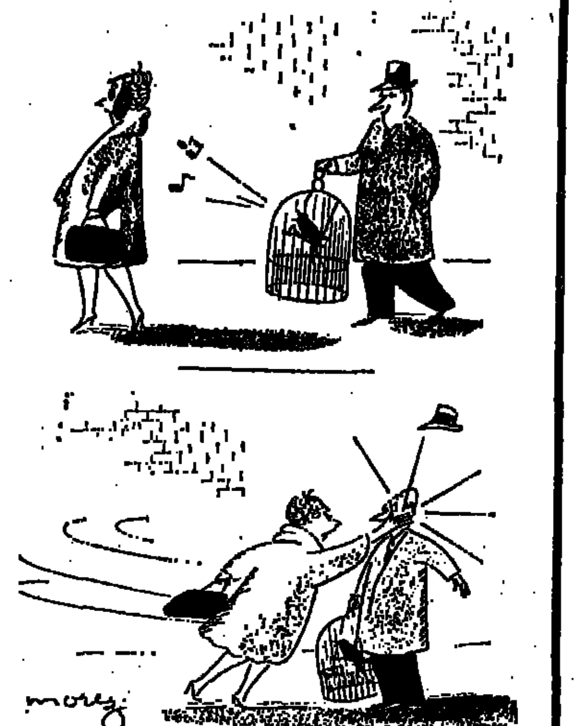

(קוויק)

— המומחים שלהם לטביעות אצבעות ישברו קצת את הראש... (ש.אי.)

צחוק בקו

— התסרוקת שלך! יפה מאוד, באמת יפה...

— זה מהשכנים. הם מתלוננים על כך שהילד משחק כדור ליד ביתם...

— זה עוזר לך מה שאני עושה?!...

כאשר הפורץ הוא גם סאדיסט...

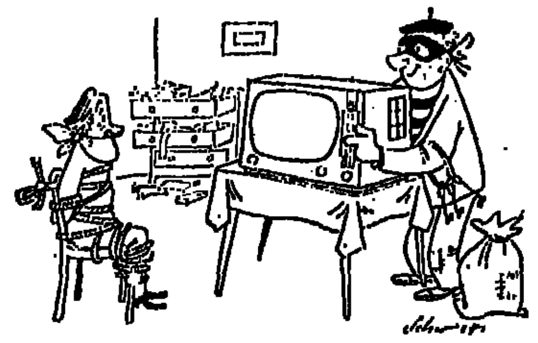

— ועכשיו אני פותח לך את הטלוויזיה!... (לודאש מאטי)

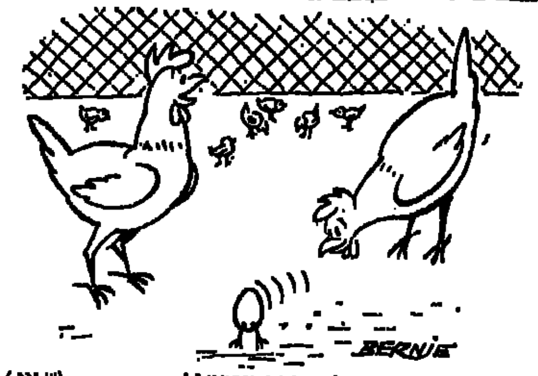

— תודי לי, לאבא שלך היתה קרחת!!... (ש.אי.)

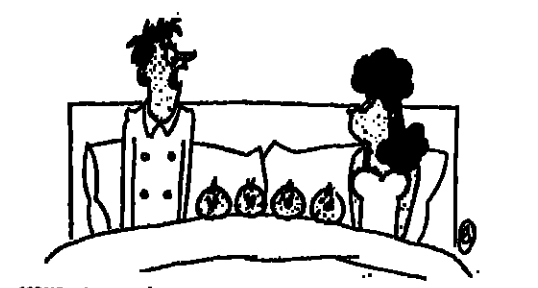

— לפני הנישואין הבטחת לי ששום דבר לא יפריד בינינו... (זי אונד אר)

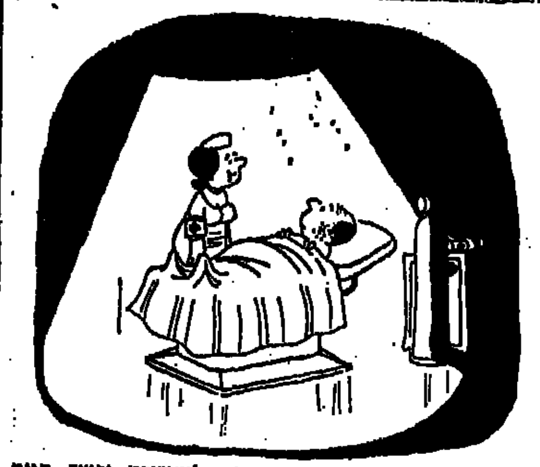

— הפרופסור זוכר יפה את תקופת לימודיכם וכיצד היית תמיד מלשין עליו באוזני המורה... (וולטווכה)

(שטרן)

אסם

וכל מה שתוכלי לעשות עם אינסטנט פודינג

הכל תלוי בדמיונך ובטעמך. כי כל הטעמים הנפלאים של אינסטנט פודינג אסם - וניל, לימון, שוקולד, פירות, בננה וקרמל - מיטיבים הפעולה ונותנים לך שפע אפשרויות-שימוש מעניינות ומהנות; תוכלי להעשיר בו את העוגות על-ידי ציפוי או מילוי כרצונך, להכין אותו בקציפה קרה ומרעננת או להגישו כקינוח מוצלח לארוחה טובה.

אך, את כל מה שתוכלי להכין מאינסטנט פודינג אסם קשה לפרט במודעה אחת. זאת הסיבה שאסם הכינה לך חוברת מתכונים מיוחדת לאפיה קלה ומוצלחת של עוגות - חוברת מתכונים מס' 3 - תוכלי לקבל אותה על-ידי משלוח 5 אריזות ריקות של מוצרי אסם ל"אסם" ת"א. שרות שק-נעול.

כשר

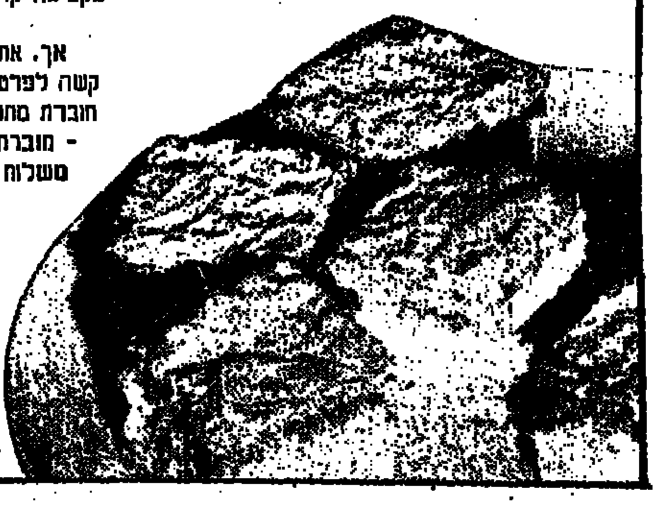

זה טוב - זה **אסם**

אין תנייה!

קוקיטלאם (קנדה)

נדמה כי חונה הבודדת מתקשה למצוא מקום חניה על החוטים המתוחים מעל פסי הרכבת בנמל קוקיטלאם על יד ונקובר (קנדה).

„פקק התנועה" השתחרר גם במקום זה, בגלל משלוחי התבואה שחסמו את הנמל למקום חביב על הציפורים הבאות לשם לסעוד את לבן...

„כפייה דתית" בצבא ארה"ב

ארצות-הברית

צוער בן 19, תלמיד ה-אקדמיה של הצי האמריקני המיר את דתו, על מנת שלא יצטרך לקום כל יום א' כדי ללכת לתפילה. קיבל את דת האיסלם.

חיש מהר נאלץ להצטער על צעדו זה. כי מאז מעיר אותו סמל יחידתו כל יום עם הנץ החמה, כדי להזכיר לו את חובת התפילה שלו כמוסלמי. הסמל משגיח גם בהקפדה, כי הצוער ישתטח כדת וכדין לכיוון מכה...

חשבו אותו כאחד מהם...

דרום-אפריקה

יחד עם 24 נחשים אר-סיים מכל המינים נכלא הדרום-אפריקני טרפור גרו-בר (33) לפי בקשתו. הוא שהה בחברתם 31 ימים ב-ארגז זכוכית בפארק נחשים בטראנסוואל. על ידי כך שבר את השיא העולמי ה-ישן של 30 יום.

טרפור גרובר עזב כל יום את ארגז הזכוכית לחצי שעה בלבד. אפילו את א-רוחותיו היה אוכל בחברת „ידידיו". על השאלה, כיצד הצליח לחיות בחברתם מב-לי שפגעו בו לרעה, השיב חובב הנחשים: „אני סבור, כי אחרי ימים אחדים חש-בו אותי כאחד מהם".

„בוזי" שותה „לחיים"...

חוב (אנגליה)

פילים, חלזונות, נחשים, סוסים, אווזים. לפתע נראה כאילו פקד צמאון חזק לבירה את עולם בעלי-החיים. כמעט לכל מסבאה באנגליה ישנו „האורח הקבוע" שלה, הולך על שתיים או על ארבע, או אפילו זוחל, וכל מסבאה גאה באורח זה.

אחד האורחים המוזרים ביותר הוא החלזון „בוזי", שהוא גם אחד השתיינים האיטיים בעולם. אך הוא אינו מקיר את רגליו מן המסבאה, כאשר אדוניו קריס הודסון מבקר בה.

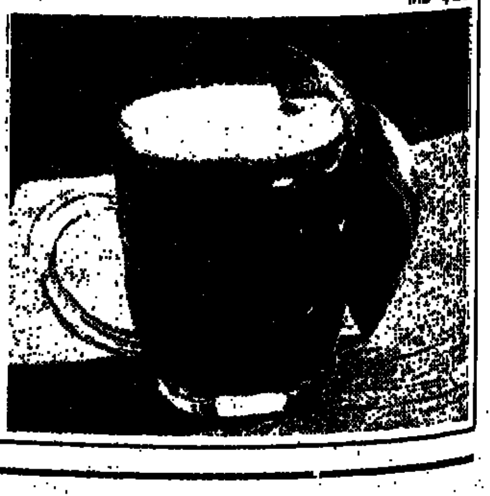

הזבנית הבלתי רגילה ביותר...

סולנה (שוודיה)

בשעות היום היא יושבת ליד הקופה של הסופרמרקט הקטן בעיר סולנה על יד שטוקהולם, ואילו בשעות הערב היא משוחחת עם ה-מלך או עם אישים חשובים אחרים בחיי המדיניות של שוודיה.

אליס הולמקוויסט (51) היא הזבנית הבלתי-רגילה ביותר של שוודיה. רק מע-טים מאוד מבין לקוחותיה יודעים מי היא הקופאית, העוזרת מזמן לזמן גם ב-מחלקת הבשר או במחסן. אליס הולמקוויסט, העובדת במשכורת נמוכה מאוד, היא אשתו של שר הבטחון השוודי אריק הולמקוויסט.

היא אומרת: „היה זה מקרה גרידא שהתחלתי לעבוד כאן לפני ארבע ש-נים. ילדי מבוגרים ואין לי עבודה רבה בבית, ועל כן רציתי לעבוד. כיוון שה-סופרמרקט מצא חן בעיני, השתדלתי להשיג כאן עבו-דה".

גם שר הבטחון אינו מת-נגד לעבודתה של אשתו. אריק הולמקוויסט: „אין הדבר גורע משמו של שר, אם אשתו עובדת בעבודה רגילה".

ישר מן החלון...

מץ (צרפת)

לאזניו של שוטר שעמד ליד חלון פתוח בקומה ה-ראשונה הגיעו קולות של ריב חריף. לפתע התעופף דרך החלון משהו שנפל ישר לתוך זרועותיו של שומר ה-סדר.

היתה זו אשה לבושה שמלה לבנה, אשר הושלכה בעד החלון על ידי בעלה מיד אחרי טקס הנישואין.

ארבע כנפות תבל

חתולה יקרה מדי

מיאמי ביץ' (ארה"ב)

חמש ניידות של ה-משטרה במיאמי ביץ' השתתפו בצייד על ה-תולה של האלמנה קולט בארטס (72) שנעלמה. כעבור שעתים מצאו אותה אנשי המשטרה. אלא שעל צווארה לא היה הענק המשובץ יה-לומים, שענדה לדברי האלמנה.

במבוכה הודתה עכ-שיו בעלת החתולה: „את העניין עם היהלו-מים בדיתי מלבי, אח-רת לא היתה המשטרה מוכנה לחפש את הח-תולה!"

החוטף ש„ירד מן הפסים"

נצירה (איטליה)

חמוש באקדח רצה אנטוניו מונטיציונה (34) מנצירה על יד נאפולי להכריח את שני נהגי הקטר של הרכבת טו-רינו פאלרמו לשנות את כיוון נסיעתם. „אתם נוסעים לאן שאני מצווה, או שאני יורה בכם!" איים.

טענותיהם של השניים, כי הרכבת צמודה לפסי המסילה, וכי אין ביכולתה, בניגוד ל-מטוס, לשנות את כיוון נסי-עתה, נפלו על אוזניים אטו-מות.

רק אחרי שבמקרה נכנס לרכבת שומר המסילה, עלה בידיהם להתגבר על החוטף קשה-התבונה.

הראשונה והיחידה בעולם...

פרדריקסהאפן (דנמרק)

פיא גרנגהאם, 19, היא מאמנת ההוקי הראשונה וה-יחידה בעולם. באחרונה חתמה חוזה עם מועדון ה-הוקי של עיר הנמל הדנית פרדריקסהאפן.

„הייתי מעדיפה לאמן קבוצה בארץ מולדתי שווד-יה, אבל כאן בדנמרק קיים מחסור במאמנים, וזו היתה הזדמנותי הגדולה", אומרת פיא. היא יודעת הכל על ההוקי, משום שסיימה בתי-ספר וקורסים מיוחדים ואף התאמנה עם מקצוענים ק-שוחים בקנדה.

„איננו רואים שום דבר מיוחד בכך שאשה משמ-שת כמאמן במועדוננו", אומר הקפטן יורגן פולסן. „כולנו מכבדים את פיא בגלל הידע הרב שלה".

לאנה לוחצת על כפתור...

אטלאנטה (ארה"ב)

קשה לשער שיכולה להימצא שימפנזה יותר מוכשרת מ„לאנה" בת השנתיים. שהרי היא למדה לקרוא ולכתוב. מובן שלא למדה זאת בדרך המקובלת, כיון ששימפנזות מוגבלות למדי בכוח הדיבור שלהן, אך למרות זאת היא מסוגלת להביע את עצמה.

לאנה שברה את מחסום הדיבור בתא הפלאסטי ה-מיוחד, בו היא חיה באוניברסיטת אמורי בקירבת אטלאנ-טה. על אחד הקירות הותקנו שורות של כפתורים בצבעים שונים, מחוברים למחשב. על ידי לחיצה על כפתורים בסדר הנכון, יש בכוחה לחבר משפטים פשוטים כגון: „בבקשה לתת בננה ללאנה".

היא למדה גם להשתמש במערכת, כדי לשאול המותר לה לחזות בטלוויזיה, להאזין לתקליטי הפופ שלה, או אם תוכל לקבל אוכל.

לאנה משמשת נושא של ניסוי (העולה רבע מיליון דולרים) שנועד לקבוע, אם אפשר ללמד את השימפנזות להתקשר עם הבריות.

לא יאומן כי יסופר...

שוביש גמינד (גרמניה)

אלף מארקים פיצויי נזקים תובע המורה והפסל ארתור אלמר מעיריית שוביש ג-מינד, משום שהושמדה אחת מיצירות האמנות המעולות שלו.

אלמר ערך בכושר אמנותי רב ערימת חול למען התע-רוכה „שנת המוזות". אך הממונה על הבית בו עמדה להתקיים התערוכה, לא שם לב, הפך את ערימת החול ושפך אותה אל פח האשפה.

בערכאה הראשונה נדחתה תביעתו של אלמר. אבל הוא ממאן להיכנע: „אם יהיה צורך בכך, אלך עד בית-הדין העליון".

עם מצנח – על הראש

(ברפורד) אנגליה

סאלי סמית ונערותיה הצנחניות גרמו לעצירת הנשימה של קהל הצופים שחזה במיבצעיהן האחרונים.

סאלי סמית, בת ה-25, היא ראש קבוצת הצנחניות היחידה באנגליה ובעולם (!), המצינה לראווה את יכולתה. סאלי עצמה זוקפת על חשבונה למעלה מ-600 צניחות, תוך תקופה של ארבע שנים.

בהופעתה האחרונה בבדפורד הגישה לצופים „פרס" מיוחד: עמידה על הראש עם הגיעה לקרקע.

במשך השנה האחרונה ראו ארבעה מיליון אנשים את סאלי ואת שלוש נערותיה בהופעותיהן השונות, החל בהופעות מחוזיות וגמור במסיבות נשואין. הן צונחות ממטוס בגובה 10,000 רגל, מציירות בשמים כל מיני דוגמאות ומפעילות את מצנחיהן בגובה של 2,000 רגל בלבד.

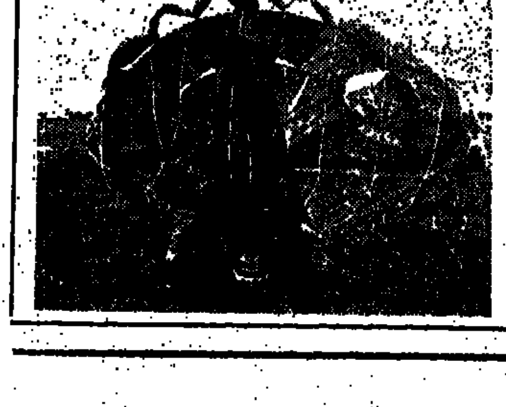

هكذا من الأمل

מבחר סרטי השבוע

ד. אהרון

כדאי לראות

** „הלילה האמריקני" („אורדן", תל־אביב): סרט על עשיית־סרט מאת פרנסואה טריפו, שבו מראה לנו הבמאי הצרפתי המחונן, את הפנים־הרבות של הקולנוע־מבפנים, מנקודות מבטו המקצועית של קולנוען פאר־אקסלאנס, משמע, באהבה וחיבה לכל הכרוך בתהליכי העשייה המורכבים, ובהרבה הומור, שבלעדיו, כמסתבר, אין לתאר את מראות עולם הקולנוע, אלא כאבסורד אנושי והוזה ובוזה גמור. המיבנה הוא של סרט־בתוך־סרט, ובו מופיע הבמאי טריפו עצמו בדמות הבמאי, המביים איזו מלודראמה טפשית ומנצח, בחן ושנינות, על הבלאגן האנושי והטכני הגדול הקרוי אולפן־הסרטה. הסרט רדוף תסבוכות טרגי־קומיות משעשעות, באמצעותן מדגים טריפו מיגוון עשיר של צורות ביטוי והבעה: קומידיה וטרגדיה, דמיון ומציאות, אמת רגשית וזיוף סנטימנטלי, החיים והאמנות ועוד. טריפו חוגג את מיקסמי אהבתו לקולנוע, ומגעו הקל והוסט מרענן ומרנין הכל.

** „הקונפורמיסט" („אשל" באר־שבע): משכיל איטלקי מצטרף לתנועה הפאשיסטית, ונשלח לרצוח את מי שהיה פרופסור לפילוסופיה שלו באוניברסיטת רומא, החי בפאריס. הבמאי האיטלקי הצעיר, ברנרדו ברטולוצ'י (30) שנטל את חוטי הסיפור מנובלה בשם זה מאת אלברטו מוראביה, טווה, בכשרון מבריק, מלודראמה פוליטית סבוכה ומורכבת, העורכת מיקבלה כרונולוגית על עלייתו ונפילתו של הפאשיזם האיטלקי — בין השנים 1922—1943 — עם הסטיה הנפשית של גיבור הסרט. משחק מזהיר של ז'אן לואי טרינטיניאן בראש צוות מצויין. דומניק סאנדה, סטפניה סאנדרלי.

** „צ'ארלי ואריק" („רמת־אביב", תל־אביב): סרט מתח ופעולה עשוי היטב, בידי הבמאי דון סיגל („הארי המזוהם"), בנוסח האופנה הבלתי־מוסרית החדשה של סרטי „הפשע משתלם"; הפושע זוכה, הן בשלל והן באהדת הצופה. הקומיקאי המצויין ואלתר מאתאו המגלם תפקיד „רציני" לראשונה בקריירה הקולנועית שלו, „מתלבש" כבכפפה על דמותו של שודד־בנקים קטן, הנוטל, בעל־כורחו, סכום דמיוני בלתי־צפוי מכספת בנק קטן בעיר־שדה במערב ארצות־הברית, ומסתבך בעימות כפול — עם החוק ועם זרועה הארוכה של ה„מאפיה". מאתאו מפתיע במשחקו הדק והאירוני, וסיגל בונה את סרטו במקצועיות של מתח בלתי־פוסק.

** „פריץ החתול" („יובל אור", טבעון): סרט־הנפשה, מוגבל למבוגרים בלבד, שביים ראלף באקשי, לפי דמויות „קומיקס" מצויירות משל צייר־המחתרת האמריקני, רוברט קראמב. התגלמות אזירת של גסות־רוח מרוכזת, בציור ובדיאלוג, שתכליתם — סאטירית ועיסוקם — תת־התרבות האמריקנית החדשה על שורקניה; זכויותיה ותועלותיה החברתיות. הגסות, לעצמה, אינה פוגעת או צורמת, הואיל והציור משחרר ומנכר, והבליסטראות מוטחות בכל צופה אמריקני בוגר — ללא הבדל מין, גזע, דת וצבע.

** „אני אוהב את גרושתי" („אורנע", ירושלים): ג'ורג' סיגאל הסימפטי חוזר בהתמדה עיקשת לזכות מחדש בחסדי אהבתה של גרושתו (סוזאן איינספאק), בסרטו החדש של פול מאזורסקי („בוב וקארול וטד ואליס"), שכתב את התסריט, הפיק וביים קומדיה רומאנטית על זוג יהודי מודרני מבני המעמד הבינוני העליון בקליפורניה, אשר אין בו כל סימני היכר ליהדותו, זולת שמו. עלילת הסרט בנויה על סיטואציות מתוכמות, שמרביתן מוקדשות לחיזוריו הבלתי נלאים של הבעל־הגרוש. הסרט משעשע, מבויים בסיגנון, כמוצר־איכות מסחרי, ויש בו „פואנטות" שנונות של סאטירה מעמדית מתונה ו„הפי־אנד" רגשני ויפהפה. בסך־הכל נחמד.

סרטים אחרים

* „אוואנטי" („גת", תל־אביב): ג'ק למון בדמות אמריקני עשיר, הנוסע לאי איטלקי שטוף־שמש, כדי לקבל את גופת אביו. הוא מגלה לתדהמתו, כי אביו הדגול נאף בקביעות עם פילגש עונתית קבועה, שניספתה עימו בתאונת־דרכים; מתאהב בבת הפילגש (ג'ולייט מילס) ושניהם ממשיכים במסורת הוריהם „השובבים". בילי ויילדר („חמים וטעים") השנון, פנה כאן, משום־מה, לקומדיה רומאנטית, שעליה ועל דרמותיה אבד הכלח, וביים אותה בארכנות מתישה.

* „חייה ותן למות" („אופיר", תל־אביב; „ארמון", חיפה): השמיני בסידרת המתכונים מן המדף האליס של בורא הסופר־מן ג'יימס בונד, הסופר האנגלי איאן פלמינג, מציג את יורשו של שון קונרי בתפקיד הסוכן־החשאי 007, הלוא הוא מיודענו רוג'ר מור („המלאך"), נאה, גברי, קצת בול־עצי, אבל בסך הכל שוחה היטב באוחת מירקחת מסממת של אלימות ומין, ומבצע ביעילות את מיכסת פעלולי־הגבורה עוברי הדמיון. הפעם — בריחה נועזת מרנינה מאד, מתוך לועים טורפים בחווה לגידול תנינים, טכסי וודו, מירדף משגע בסירות מירוץ, ומגוון צעצועים קטלניים ומטנטים משעשעים להעביר בני־אדם לעולם שכולו טוב, ונופי ניו־אורלינס והאיים הקאריביים. פנטסיה „אסקייפיסטית" מבריקה, הבלותית, קצבית מאוד ומשומנת היטב. איך אומרים בעברית טובה? בידור לא־נורמלי.

* „אהבת החיים" („פאר", תל־אביב): היא — גלנדה ג'קסון — אנגליה, גרושה, עצמאית, שנונה ולהוטה להתפנק בידידות בת־פרקת־אהבהבים בלתי־מחייבת. הוא — ג'ורג' סיגל — אמריקני בלונדון, נשוי, מצליח, ומחפש „קצת סקס" מן הצד. צירוף שאיפותיהם הפיקאנטיות, ילמד את הצמד־חמד — לקח מירשן, כי אין לשור מראש את ההסתבכות הרגשית הכרוכה בחימור על קשר טיסי בלתי־מחייב. הסיטואציה השיגרתית מאפשרת לצמד המצויין ג'קסון־סיגל להתפרק יחדיו בסיגנון קליל, מלוטש ומהנה. הבמאי מלווין פראנק הוסיף תבלינים מפולפלים ודיאלוג תוסס ברוח הזמן. משעשע. על משחקה בסרט זה זכתה גלנדה ג'קסון ב„אוסקר" הנכסף לשנת 1973.

* „איזו מין עוזרת" („אילת", אילת): סאטירה על הפוריטניות הצבועה של המעמד הבורגני בחברה ממגרת — סיציליה. עוזרת צעירה משתלטת על אלמן מתחסד ועולה למעמד גברת הבית בעזרת טאקטיקה אירוטית מתוחכמת. הבמאי האיטלקי הצעיר סלוואטורה זאמפרי, חוזר אל הנושא שהעסיקו בסרטו הראשון („דודתי אהובתי"), בהארו מסכת יחסים סאדו־מאזוכיסטית, כרקע מעודה להתעוררותו המינית של נער מתבגר.

* „לייזי שרה בלוז" („אואזיס", ר"ג; „ירדן", באר־שבע): גירסתו של הבמאי הקנדי סידני ג'יי פיורי, על פריצת חייה, זמנה הסוער (שנות ה־30) ומותה ללא עת בשל התמכרות לסמים, של הזמרת הכושית האגדית בילי הולידיי. מתוך ים ההבלים והקלישאות השדופות, נוצצת כיהלום מלוטש, הופעת זמרת־שחקנית, דיאנה רוס, המגלמת את רעיונה שלה על בילי הולידיי, שאולי אינו כה נאמן ואותנטי לדמותה וקולה של הזמרת המנוחה, אך עומד בזכות עצמו ומתפתח בכשרון ובכנות רגשית, ובסופו של דבר נשאר חרות בזכרון כמשאב של עוצמה, בסרט שטחי. הנותן פירוש חד־ממדי, לדמות טראגית, שכרעה והתפוררה בלחץ הדיכוי השוחק של חברת הגזעים האמריקנית. קטעי הג'ז ושירת הבלוז מבוצעים לעילא. בפי כוכבת הסרט.

* „הארי המזוהם חוזר" („אוריון", ירושלים; „עצמאות" בת־ים): קלינט איסטווד מופיע שנית במדי השוטר הנוקשה, הארי קאלאהן ממחלק הרציחות במשטרת סאן פראנציסקו. אך הפעם מודרכים הוא וסרט־ההמשך על מעלליו, בידי הבמאי טד פוסט, שאיננו תחליף לדון סיגל, במאי המהדורה המקורית. התוצאה: שעתיים של בידור תוקפני, מעוות וגדוש אלימות מחרידה לשמה. העלילה החדשה שוברת את קו האופי של השוטר קאלאהאן, שהכרנוהו קודם־לכן כשומר־חוק על תנאי, כל עוד לא עומד החוק בדרכו הברוטאלית ולא מפריע לשיטות מלחמתו הפרטית בפשע.

* „היורש" („אשדוד", אשדוד): מלודראמה חלקלקה, זוהרת וזריזה מאד. מתוצרת צרפת, על נער־שעשועים בעל מצפון היורש אימפריה כלכלית אדירה של פלדה ועתונות, ומחרף את נפשו לסיכול מזימות־השתלטות ניאו־פאשיסטית על כלכלת אירופה. ז'אן פול בלמונדו מפגין בכשרון את בטחונו הגברי הידוע, ורבמי האיטי מיטיב היטב את מגמת הסרט הניץ כבידור בלתי־מחייב.

* „הבריחה" („בית־שאן"; בית הפועלים, רעתיים): סרט גנגסטרים אירים, קיצוני ועשוי היטב, שבו מיסחר סם פקינפה („כלבי הקש") כליל את „ה־אלימות המשמעותית" המיוחסת לו וביים עלילה ברוטאלית של שוד ומירדפים, הקזת־דמים וסאדיזם לשמו. סטיב מקקווין ואלי מקגראו („סיפור אהבה") נמלטים אל הגבול המכסיקני עם מטען שדוד בסך חצי מיליון דולר. קטל אבזרי. גוויות שטופות־דם, וקרביים שפוכים. „הפשע — משתלם".

* „מעשיות קאנטרבורי" („דקל" פרדס־חנה): פייר פאולו פאזוליני חוזר אל נוסחת ההצלחה המסחרית („דקאמרון") ומעביר את משחקי הענבים וההוללות, את הגברים המיוחמים ואת הנשים התנפקניות — מנאפולי־של־מטה אל החברה האנגלית הטרום־פוריטאנית בשלהי ימי הביניים. בהתבססו על סיפוריו של בן־התקופה, ג'ופרי צ'וסר, שמהם נודפה כל שעשוע משמעותי ומוסר־השכל. יצר פאזוליני סרט חצוף ומשוחרר רסן התופס את קאנטרברי באברי־הרביה שלה ואינו מרפה, עד אם העביר בסך התאוות הפרועות את כל המעגדות, המינים, החריגים והסוטים בכל ערוות התפרקותם.

* „במלכודת ההוסט" („ניצן" קרית־ים): סרט מתח ופעולה על תככי ריגול סובייטי וריגול־נגדי בריטי. מבויים בידי ג'ון יוסטון, המשתעשע בתרגילי הסוואה והטעיית הצופה: הבוגד (ג'יימס מייסון) מתחזה כפאטריוט; סוכן הריגול הנגדי (פול ניומן) מתחזה כשודד יהלומים; ראש האינטליג'נס (הארי אנדריוס) ובתו (דומיניקה סאנדה) מתחזים כראשי רשת פשע. הכל מתחזים למה שאינם והצופה נדהם, נמתח ומתבלבל. עשוי היטב, אף כי חסר חותם וייחוד.

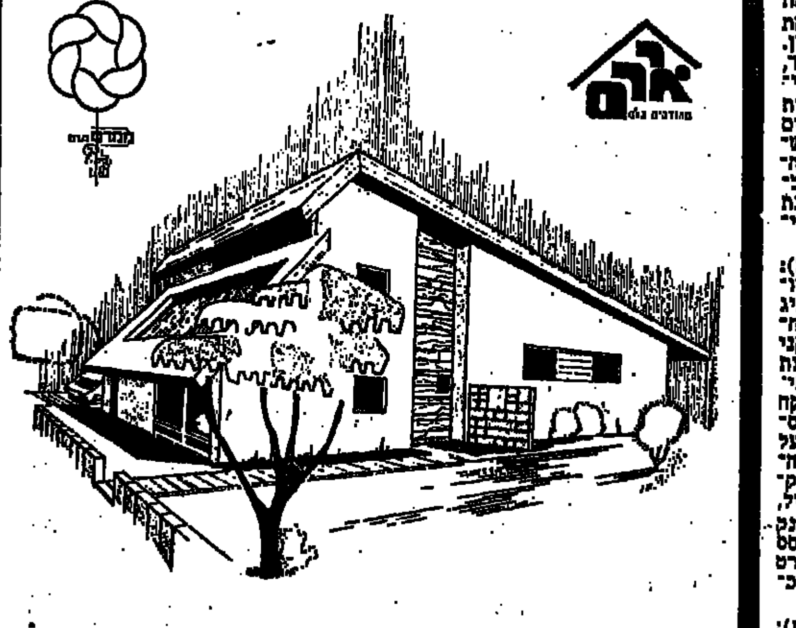

בתכנון הוילה הזאת חשבנו על כל פרט

המיקום: ברעננה — ברח' הטייסים — באזור וילות מפותח על גבעה גבוהה, בונה חברת „ממרם" באמצעות „אירם" מהנדסים בע"מ, שכונת וילות חדישה הכוללת 80 וילות אקסקלוסיביות מטפוסים שונים.

התכנון הפנימי: 3—5 חדרי שינה, סלון, פנת־אוכל, 2—3 שרותים, מטבח מרווח, חדר כביסה, גינה וחצר שרות.

תכנון הסביבה: בשכונה תבוצענה עבודות פיתוח וגינון נרחבות, מרכז מסחרי קטן ייבנה במקום לנוחיות התושבים.

המחיר חחל מ־275.000.— ל"י

„אירם" מהנדסים בע"מ — „ממרם" נהול פתוח תכנון בע"מ

רחוב יהודה המכבי 49, תל־אביב, טלפונים: 444567 — 454121

למכירה **אולמות** במרכז הארץ

לתעשיה ולכל מטרה

200 400 900 ממ"ר

כניסה מיידית

בנין למרחב בע"מ

רחוב ההגנה 17, פתח־תקוה. טל. 919383

חסכי 265 ל"י!

בקנית הדגם החדש - מכונת התפירה המשוכללת

BROTHER "Stretch Master" דגם 791

WITH THE "GOLDEN NEEDLE"

הצעה מיוחדת - עד סוף מאי בלבד! *

adco adv.

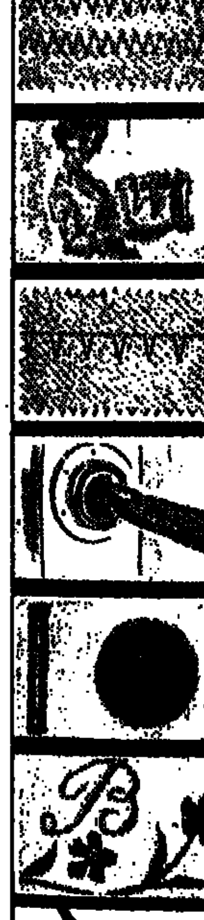

תפר „סטרץ'" לבדים גמישים וסרוגים

קלת משקל וצורה אלגנטית

תפר נסתר למכפלות

תופרת קדימה ואחורנית בלחיצת כפתור

אוטומט ללולאות. תופרת כפתורים, לחצנים וכו'

רקמה חופשית. רוקמת גם עם מחט כפולה.

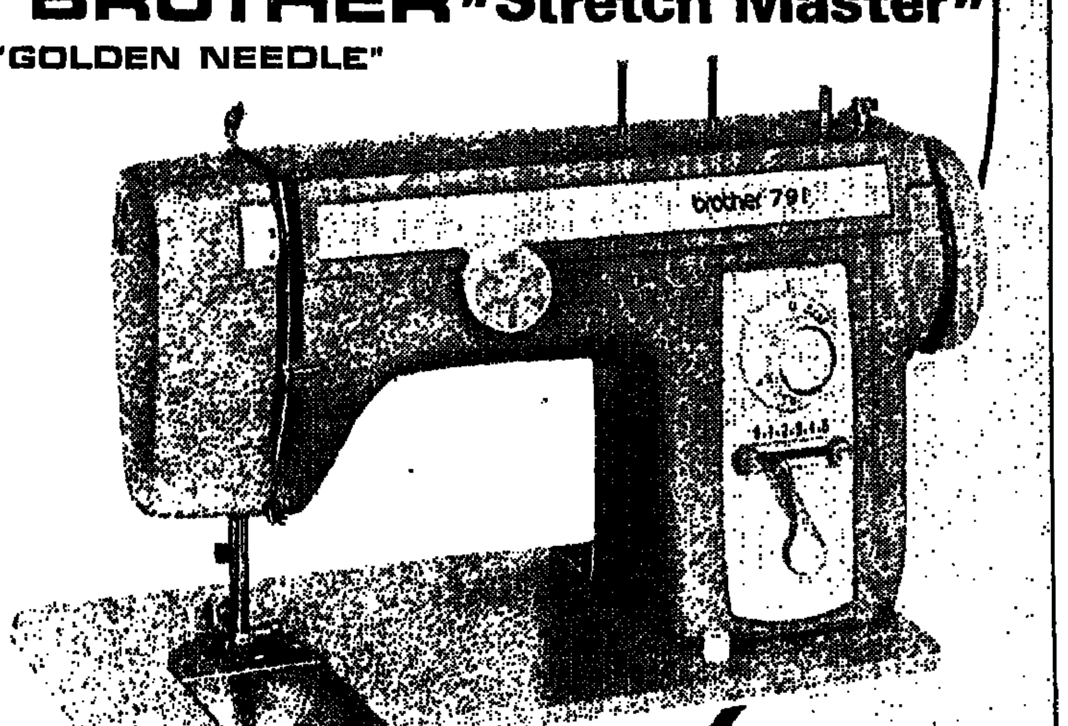

מחיר פרסום **1595 ל"י** במקום 1860

* עד סוף מאי בלבד!
או עד גמר המלאי הקיים

דגם חדש! 791

בצבעים מרהיבי עין!

* STRETCH STITCH — אוטומטי לבדים גמישים * תפר נסתר * אוטומט ללולאות * "GOLDEN NEEDLE" — „מחט־זהב" לתפירה מושלמת של בדים סינטטיים * רקמה חופשית * מחט כפולה לצורות שונות של רקמה בשני צבעים * אוחז חוט חזיתי * זיג־זג עד רוחב 5 * תיקון רשת * תופרת רוכסנים, כפתורים, לחצנים, כרסים וכו' * השחלה פשוטה * קלת משקל * עיצוב מודרני * הפעלה פשוטה ביותר. בקיצור, המכונה העונה לכל דרישותיך!

פרטים נוספים אצל סוכני **BROTHER** בכל רחבי הארץ

תל־אביב: אספיטל, המלך ג'ורג' 62, טל. 3—5... ; ריברסון, ה־... ; סלון כרכני בית אליעל ; גילה, הולילה 36 ; הרי"פ גויסן, הרצל 32 ; ברגסון, בן־יהודה 10 ; קרני, פלורנטין 17 ; קסטרו, דרך־יפו... 17 ; מרכז שכונת תקוה, בית־לחם 8 ; ניסנרס צבי, רחוב נהרת בניכין 21.

ירושלים: אספיטל, רח' יפו 43, טל. ... ; רוזנברג, אבן ישראל 3 ; שמעון, שרי האשורי 10 ; קירש ישראל, רח' שטראוס 23 ; אלימלך וכניה, יפו 40.

חיפה: אספיטל, הרצל 13, טל. 642235 ; ורצקי, יפו 46 ; טראוב, החלוץ 55 ; אלשטיין, סירקין 5 ; ששת, שפירא 10 ; מרקוביץ' החלוץ 50 ; ש. קרני, הנמל 10.

אופקים: פוסיק סלח, מרכז מסחרי אספיטל, מרכז מסחרי.

אור יהודה: בחרי, מרכז מסחרי (סועצה).

אילת: יעי לידנברג, 688/18 ; פל אדים, רח' התמרים 1.

באר־שבע: אספיטל, הרצל 66 ; קפטן, סגר אייקין ; סטטן, טרומפלדור 15.

אשדוד: אספיטל, שבי ציון 171 (כ־תחנת אגד) ; יעקובזון, רסבים 46.

אשקלון: סערת, הקבורה 27 ; אספיטל, כל בנק קיסת צס ; אילרין, הרצל 21 ; הוד, רח' הרצל.

בני־ברק: מאיר יוסף, רח' עקיבא 41 ; עיבל בלומה, עקיבא 50.

בנימינה: גל אור (ונדיסה) רחוב הנדיבים.

בת־ים: גלובוס, העצמאות 62.

גבעתיים: יואל ישראל בתים, רחוב כצנלסון 113.

דימונה: אספיטל, מרכז מסחרי.

הרצליה: אספיטל, סוקולוב 16 ; זמישי לנה, סוקולוב 42.

זכרון יעקב: גרקוביץ רות, המייסדים 46.

חדרה: אספיטל, הנשיא 40 ; פזור כנן, הרברט סמואל 50 ; הכס, שדרות רוטשילד 38.

חולון: אספיטל, סוקולוב 26 ; טריפסטר, אחד בבאר 8 ; נח כהן, אחד בכאי 8.

טבריה: קובי גוזלי, מרכז דקל (פול קולנוע גיל).

יבנה: אספיטל, מרכז יבנה ; יעקובזון, מרכז, יבנה.

יהוד: אלקטרו רח. קבץ גלויות 47.

יפו: הירשזון, רזיאל 23.

כפר־סבא: דרך גל, (גורל א.ה. ללוס־ניק) וייצמן 116.

לוד: מרדכי יוסף, הרצל 46 ; סלון פרים, הרצל 50.

מגדל העמק: קלבמר, מרכז מסחרי.

נהריה: ריבוס, הרצל 22.

נצרת: רייב עפורי, שוק מרכזי.

נצרת עילית: אלגלית נפתלי, מרכז רסקו 16.

נתיבות: לונסי, אזור התעשיה.

נתניה: אספיטל כהים. תחנת אור ר' הרצל 7 ; וינגר, רח' הגומל 4 ; הגריק אברהם, רח' שטמפר 4.

ערד: אספיטל, מרכז מסחרי.

עפולה: הזרקן, רח' ירושלים 13.

פרדס־חנה: אלתנצר דוד, מרכז מסחרי ; רונלט, רח' דרך הבנים.

פתח־תקוה: סלון בן עמי, חיבבי ציון 29 ; אספיטל, אשכנזי 9 ; סלון פאר, סטמפר 24.

צפת: כוכניק, ירושלים 75.

קיראון: גרינברג, מרכז מסחרי.

קרית־ביאליק: שטורנברג יונת והגנה 1/16.

קרית־אתא: תגרוני, מרכז שבים.

קרית טבעון: אלקטרוטבעון, מרכז מסחרי.

קרית גת: אלבו, מרכז מסחרי ; אספיטל, בנין בנק המזרחי ; חדר יוסף, מרכז מסחרי.

קרית־ים: סלון סליקה, שדי ירושלים 15.

קרית מלאכי: לוגסי דניאל, מרכז מסחרי, סטי הוד.

קרית שמונה: קרייזל, מרכז מסחרי.

ראשון־לציון: אספיטל, רוטשילד 48 ; תעשית גינדי, הרצל 72 ; בית השלווידה — גינדי, ככר המייסדים.

ראש פינה: דגורה, הרחבה 19.

רחובות: פולק, הרצל 115 ; אספיטל, הרצל 194.

רמלה: אשתר אוליברסל, הרצל פנת ביאליק.

רמת־גן: אספיטל, ביאליק 29.

רמת־יצחק: רוסטוקר מאיר, רחוב ירושלים 12.

רעננה: אחוזה 109.

יתרון 10000

בגילי לא מתפתים בקל אבל תכנית חסכון כזאת מפתה בכל גיל.

הכנסתי את עשרת אלפי הל"י שנשארו לי מהפיצויים לחשבון "יתרון 10000". הם רשמו מיד 1000 ל"י מענק וכל 11,000 הלירות צמודות למדד ונהנות מריבית מצטברת - והכל פטור ממס -. המון יתרונות בתכנית אחת.

בנק דיסקונט לישראל בע"מ
בנק ברקלים דיסקונט בע"מ

יתרון 10000 - חסכון בתשלומים חדשיים החל ב-.50 ל"י לחודש או חסכון בהפקדות חד פעמיות החל ב-.100 ל"י ועד 10,000 ל"י.

הכלב הגבוה בעולם

לונדון (אנגליה)

„טורפי", הכלב הדני הנהדר המשעין את כפות רגליו הקדמיות על כתפיה של גברתו, דורן או'דונל, הוא הכלב הגבוה ביותר בעולם. גובהו: מטר אחד ו־9 סנטימטרים, אך כאשר הוא נעמד על רגליו האחוריות, הוא מגיע ל־1.80 מטר, כפי שאפשר לראות בתצלום עם גברתו, המתנוססת לגובה של 1.52 מטר. גילו של „טורפי" שלושה־עשר חדשים והוא עודנו ממשיך לגדול. הוריו, כלבים דניים, זכו בפרסים רבים באנגליה.

„אפריקה" — בלב אירופה

בדפורד (אנגליה)

לא, אין זה מתרחש באפריקה, הרחק מן הג'ונגל האפריקני, בחיק הטבע של אנגליה, יושב לו ויליאם נגוגו על גבי משאית ועוקב אחרי שני קרנפים הסועדים את לבם.

מקצוע — על הגובה...

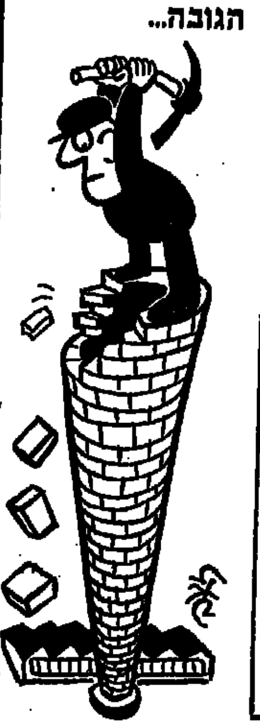

גלאסגו (סקוטלנד)

האדמה נמצאת 107 מטרים מתחתיו, אך למיסטר רוברט ג'יב לא איכפת הדבר. זה שמונה־עשרה שנים הוא עוסק במלאכה זאת של הריסת ארובות ישנות, שאין בהן צורך, לבנה אחרי לבנה.

ארובה זאת, בגלאסגו, תעסיק אותו חודש ימים.

פסנתר יציל ממות...

אוטרכט (הולנד)

פסנתר הציל ממוות חמשה אנשים, כאשר פרצה שריפה בבית שנמצאו. הלהבות הגיעו כבר לקומה הראשונה, שבה ישנו חמשת האנשים. עקב החום הגבוה התפוצצו מיתרי הפסנתר ברעש גדול. הישנים התעוררו והצליחו להימלט. הפסנתר עלה באש.

מאנגליה לישראל **Night Cream**

גולת הכותרת של Special Recipes

תכשירי עילית טבעיים לטיפוח הפנים

ה-Night Cream, כמו כל תכשירי Special Recipes של מרי קוואנט לטיפוח פנים, מופק ממיטב השמנים והלחויות כפי שהטבע יוצר אותם.
התכשיר עשיר בהרכבו, נספג ומעשיר את רקמות העור לעומק.
ה-Night Cream מכיל שפע ויטמינים טבעיים שעור פנייך כל-כך נזקק להם-ועד היום לא קיבל אותם.
הודות להרכבו הטבעי של התכשיר הוא מתאים לכל עור!
ה-Night Cream משלים את מערכת Special Recipes - הסידרה השלמה היחידה של תכשירי עילית טבעיים, טהורים ועשירים (ללא חומרים סינטטיים). הכוללת: Cold Cream - לניקוי מושלם, Toning Lotion - לחיטוי ורענון, Morning Moisture - להעשרת הלחות הטבעית, מסכות ואדים להזנה וניקוי וכמובן — Night Cream.
כל התכשירים משווקים באריזות חסכוניות ודקורטיביות.

העניקי לעורך את מתנות הטבע — היום את זקוקה להן יותר מתמיד.

MARY QUANT

מרכז ההדרכה של מרי קוואנט בת"א, רחוב יהל 8, פתוח לשירותך (ללא תשלום) לייעוץ באיפור ושימוש יעיל בכל תכשירי החברה — בימים ג', ה', בשעות 4.00—6.00 אחה"צ. להתראות.

סנוב!!!
באילת כבר היית?

* נופש והבראה בכל בתי המלון והמרגוע
* תכניות מיוחדות לירח דבש
* טיסות לאילת ולצפון הארץ
* השכרת מכוניות ואוטובוסים
* סיורים בקומנדקרים בסיני ומדבר יהודה

לוועדי עובדים וקבוצות מאורגנות מחירים מיוחדים

פנה עוד היום
ל„תור-נוף"
אבן גבירול 43 ת"א, טל. 261531.

מחפש
מגרש בסביבות דונם
באזורים:
שכון דן, רמת השרון, אפקה, תל-ברוך.
נא להתקשר: במשך היום טל. 823812.

מכירה פומבית
של המלאי
שמלות וחליפות
חדישות ביותר!
מבחר עצום!
מחירים ללא תקדים!
ת"א, רח' נחלת יצחק 59

מושב אביחיל
בריכת השחיה של המושב תפתח למתרחצים
ביום ראשון, ערב חג השבועות, 26.5.1974.
כרטיסי מנוי ניתן להשיג במזכירות הכפר, בשעות העבודה.

הנהג, עצירת רכבך לחייל, זכות היא ולא חובה

هكذا من الأصل

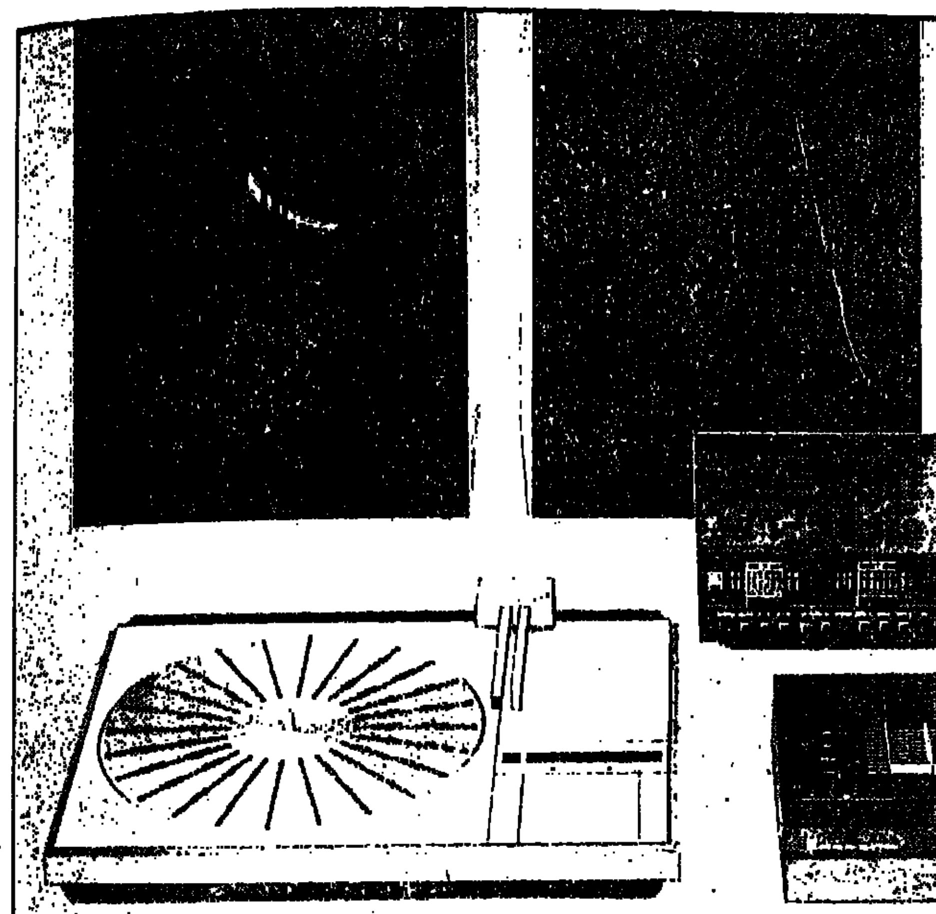

B&O

מערכת סטריאו B&O — אינה „עוד מערכת סטריאו". איכות טכנית מושלמת, הנובעת מחידושים בלעדיים ועיצוב חדשני פונקציונלי — יוצרים עבורך מערכת סטריאו מיוחדת ומושלמת, שהיא מ ע ל ו מ ע ב ר. כשתראה ותשמע את מערכת היוקרה של B & O, Beosystem 4,000... תבין!

דגם 4,000 מורכב מיחידות מותאמות היוצרות מיכלול מושלם:
Beomaster 4,000 — מגבר סטריאו היי-פי, טיונר FM וערוצים אמביופוניים.
Beogram 4,000 — גרמופון עם בקרה אלקטרונית לכל הפעולות. הראש - SP-15 (לחץ נמוך g 1) Integrated Stereo Pick-up Cartridge ובמקביל לראש — זרוע שניה עם עין אלקטרונית, המונעת אוטומטית הפעלה בלתי-נכון. בורר מהירויות אוטומטי עם מנוע סינכרוני ומייצב מהירויות שאינו מושפע משינויים ברשת החשמל. בניגוד לשיטה המקובלת, נעה הזרוע תמיד בצורה משיקית לחריצי התקליט. נתון המבטיח איכות עליונה לצליל.
Beocord 2,200 — טייפ קסטות היי-פי עם מערכת Dolby למניעת רעשי לוואי. יחסי אות/רעש של 61 DB עם סרטי Cr(O)₂ ומונה סרט סיפרתי עם פעולת זיכרון.
Beovox 5,700 — מערכת רמקולים להפקת תדירויות של 20,000 — Hz-25 עם עיוות מינימלי של פחות מ- 1%.

ועתה על פי הסדר חדש חוזמנות לעוליב מכל הארצות גם בלירות ישראליות

Beyond and Over*

רויאל אלקטרוניקס בע"מ

נציגים בלעדיים לישראל של Bang & Olufsen a/s דנמרק.
חיפה רחוב הנמל 48 ת.ד. 1159

* Beyond and Over, פירושו — מעל ומעבר.

סוחרים מורשים:

תל-אביב: „סטריאו", בן יהודה 246; „אולטרא-סטריאו", אבן גבירול, 23. ירושלים: „רדיו לוי", שמאי 17. חיפה: „סלון מיזרחי", הנביאים 17; „רדיו ריבר", הרצל 25; „רדיו אפרים", שדי הכרמל 143; „צלילים", שדי המגינים 54; „צליל טוף", החלוץ 67. ק. מוצקין: „סלג מקשיק", שדי העוסטים 13; תל-חנן: א.י. סלם בעייק, מרכז מסחרי. נתניה: אחים פיקס, הרצל 51; רמת השרון: „סיגנל — סיפו הסטריאו", סוקולוב 60; גבעתיים: „בונם — חשמל ואלקטרוניקה", סירקין 15 א'. חולון: „טרופיק", שנקר 42; בת-ים: „סלון הנשיא", בלפור 39; רחובות: „אלמיר", הרצל 209. באר-שבע: מרכז המוסיקה, שד' ק.ק.ל. 197.

שמיניות על הקרקע

(המשך מעמוד 13)

ממתינים לנוער אותם מעשים גדולים כמעט בראשיתיים, כדרך שהמתינו אז לדור הפלמ"ח. בפעם הראשונה התנפצו מסגרות. בפעם הראשונה זע משהו והמדינה כאילו עומדת היום. אחרי יום הכיפור להתחיל מחדש. שוב אין הם נולדים וחיים במסגרות נוקשות שמעצבות אותם אלא יש להם הזדמנות לעצב דברים לבד.

אביגדור: עוד כשהייתי בגן עירוני כבר התחלתי לראות את הפער שבין מה שאומרים לבין מה שעושים. חינכו אותנו על יושר, על הגינות וסביבנו ראיתי אנשים גונבים, אנשים מרמים. אנשים של אחד בפה ואחד בלב. הבעיה איננה שהחברה פה מדברים על שאיפה לדירה, הבעיה היא שיש אנשים שמנקרים עיניים במכונית ודירה, והם יוצרים את המודל לקנא בו או להידמות אליו.

דורית: אותי לא מעניינות כל המילים על שוויון סוציאלי. ההורים שלי נמצאים במעמד מסויים ואני לא רוצה לגור ולהיות מאוויר ולחלק את האוויר עם עוד כמה חברה. אני רוצה להיות מאושרת ושהאנשים הקרובים לי יהיו מאושרים. לדעתי זו מטרתו של כל אחד.

הדוגמה האישית

דורון: החברה הישראלית כופה על האדם לקבל מוסכמות וקשה לצאת מהן ולשחות נגד הזרם. יש מושגים ברורים שלעשות חיים פירושו כסף בבנק, מכונית. אבל לדעתי זה עולם מזוייף. לדעתי אנחנו נרתעים מכל המילים הגדולות על חברה, על ערכים סוציאליים. על שוויון, על צדק. שלא יהיו רעבים, שלא יהיו כאלה שגרים בדירות פאר ואחרים בלי בית. לכך אפשר לחנך רק על ידי דוגמה אישית. וזה הדבר המתבקש ביותר כיום בארץ.

הם עומדים על הסף. השמיניסטים על סף גיוס. השמיניסטים. שאחיהם הבכורים לחמו ביום הכיפור והם חיים היום בצל המלחמה, בצל הידיעות הזוורות וניישנות על הקרבות בחרמון.

אף על פי כן דומה שהצל הזה עוקר אותם מאותו עולם חכרני שאנו חיים בו. גם אלה שדיברו על דירות, על מכוניות. גם הם הודו כמעט בהיסוס: „תראה, יותר קל לדבר על מכונית ועל דירה. על ערכים קצת קשה לדבר. ערכים מטבעם הם שותקים. ערכים מגשימים. לא נוח לדובב אותם".

אחד הבנים אמר: מה שהמלחמה נתנה לי באורח ברור. הוא רצון לייצור מעצמי משהו. לעשות. לשנות.

יעל אמרה: אנחנו התרגלנו לדגם של ערכים בדמות ייבוש ביצות. אני מאמינה שנמצא גם דרך משלנו. חדשה. סוג שונה של דרך. אותה אנחנו מבקשים היום.

אותן פנים מחייכות שראינו אי אז בכפרי הפלמ"ח. אותו שיער מתולתל, שיניים לבנות, עיניים גדולות ותמהות המבקשות לבלוע את כל העולם. הדור החדש של אחר מלחמת יום הכיפור, הדור של המחיצות שנפלו, של המסגרות שהתמוטטו. הדור שממתינה לו כמו לדור הפלמ"ח ההזדמנות הגדולה להטביע את חותמו ולקבוע את גורל המדינה

משרד התקשורת

מנוי טלפון
שלם את חשבונך בזמן!

משרד התקשורת מודיע כי

נותקו בהתאם להוראות החוק

טלפונים של המנויים שלא שלמו את חשבון הטלפון

חיבור הקו מחדש כרוך בתשלום של 40 ל"י (ועוד 20% בול בטחון).

לידיעת המאחרים בתשלום: חיבור קו הטלפון שנותק בשל אי תשלום עלול להתבצע 48 שעות ואף יותר לאחר תשלום החשבון.

מנוי טלפון המשרת היום בצה"ל, מתבקש להודיע על כך מיד בכתב — בין בעצמו ובין באמצעות בני ביתו — לפי הפרטים הבאים (שם המשפחה, שם פרטי, מס' צבאי, דואר צבאי, מס' הטלפון), ללשכת שירותי הטלפון הקרובה, על מנת למנוע את ניתוק הטלפון עקב אי תשלום החשבון.

„בולוורקר הופך נערים לגברים של ממש"

ג'ז מקסיר (מר צרפת) אומר

„בגיל 18 היה לי מבנה גוף טיפוסי לנער: גבוה (1.80 מ') ורזה (67.5 ק"ג), התחלתי להשתעשע במשקולות ומכשירי הרגול, אך התוצאות היו מאכזבות. והנה ניליתי את הבולוורקר. התקדמותי היתה מדהימה כבר מן ההתחלה.
התחלתי להוסיף במשקל ותוך זמן קצר נעשה כל גופי מוצק ושרירי: כתפיים רחבות יותר, חזה מלא, מתניים בצורת V זרועות ורגליים שריריות. לבניית גוף גברי אמיתי — אין מתחרה לבולוורקר".

בולוורקר מבטיח תוצאות שתוכל לראות ולמדוד. לאחר שבועיים בלבד של אימון יומי קל בן 5 דקות אחרת לא תשלם מאומה.

כן, זה נכון. בפחות זמן שהינך צריך להתגלח, בולוורקר יכול „לבנות" לך גוף של גבר אמיתי. גוף שגברים ונערות מעריצים. רק 5 דקות ליום נדרשות כדי להפוך זרועות חלושות לשריריות; ליצור חזה עמוק ושרירי, להרחיב כתפיים, להקשות כפי לדה את שרירי הבטן, לפתח מתניים וירכיים מלאות כח. תוצאות שתוכל לראות ממש בראי ולוודא בסרט מדידה — כל זה מובטח לך תוך שבועיים, או שלא תשלם מאומה.

ג'אן מקסיר הוא סטודנט בסורבון. הוא הוכתר בתואר „מר צרפת" ב-1969. מימדיו: גובה 1.80 מ', משקל: 80 ק"ג, חזה: 1.20 מ' רוחב, רוחב כתפיים — 52 ס"מ, היקף השריר — 43 ס"מ, היקף זרוע — 30 ס"מ, היקף מתניים — 75 ס"מ, היקף ירכיים — 60 ס"מ, שוקיים — 40 ס"מ.

Mailex (Israel) Ltd

שובר הזמנה לנסיון חינם

שלח עוד היום לנסות בביתך את הבולוורקר במשך 14 יום חינם

אל: מיילקס (ישראל) בע"מ רח' המלאכה 3 איזור התעשיה, חולון 58—851 טל. 843185

סמן בתוך המסגרת איזו הצעה אתה מעדיף:

☐ כן, אבקש לשלוח אלי את הבולוורקר לתקופת נסיון של 14 יום חינם. אם לאחר שבועיים של אימון זה, פשוט ויעיל בעזרת הבולוורקר לא אהיה שבע-רצון ומופתע כן התוצאות אשלח אליכם בחזרה את הבולוורקר ובכך יסתיים העניין. אולם אם ארצה להמשיך בתכנית האימון בעזרת הבולוורקר כפי שעשו זאת אלפים שניסו את המכשיר לפני אני רשאי להשאיר את הבולוורקר אצלי תמורת תשלום של —.14 ל"י שישולם כעבור 14 יום לאחר קבלת המכשיר וכן 6 תשלומים חודשיים נוספים בני —.21 ל"י כל אחד (סך הכל —.160 ל"י) או שתוכל לחסוך —.20 ל"י ולשלם סך —.140 ל"י בלבד במזומן בתום תקופת נסיון החינם של 14 יום.

הצעה לרכישה מיידית שיחסוך לך סכום של —.6 ל"י

☐ אני מעדיף רכישה מיידית של הבולוורקר ואני מצרף צ'יק/המחאת דואר בסך —.135 ל"י כן אני מוסף —.5 ל"י מ. המחיר הרגיל. אני מבין שאהיה רשאי להחזיר לכם את הבולוורקר במצב תקין בתום 14 יום ואתם תחזירו לי את כספי.

מקום התשלום: במשרדי מיילקס (ישראל) בע"מ, או בכל סניף של בנק לאומי לישראל בע"מ

שם משפחה ____ חתימה הבריחית
שם פרטי ____ עיר ____ רחוב ____ מס' ____
מס' תעודת זיהוי ____ גיל ____ מיקוד ____ מעריב 10.5.74

נפתח סניף חדש בחיפה לזגגות רכב!

* שמשות עגולות, מסגרות הזזה ומכשירים לשמשות.
* מחלקת פחחות ותיקוני פיברגלס
* מחלקת צבעות
* גגונים לרכב

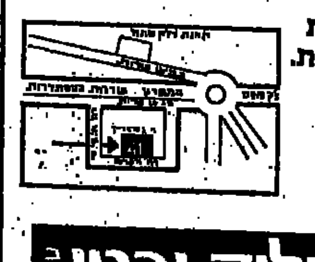

אריה בסרגליק ובניו בע"מ

חיפה, רחוב השיש 41, טל. 721337 (ראה תרשים)
תל אביב, רח' המסגר 32

הכדאמן לאמל

או־לה־Lee, איזה סריג!

מכנסי הקייץ והחולצות החדשים של LEE
עשויים סריג קל, אוורירי ואופנתי.
LEE סריג־לגברים ולנשים, במבחר עצום של צבעים ודוגמאות.
LEE סריג־ נעים ללבוש, קל לכבס ואין צורך בגיהוץ
LEE־יותר צבעוני! LEE־יותר אופנתי!

עושה אנשים יפים

(המשך מעמוד 11)

לי תאריכים ושעות שבילית עם חיי־ליך בשדה ובתנאי־שדה. זה מספר את כל הסיפור. כאן המפתח. אני חושד וחושש, שמאז נכנס החרגל של נסיעות באוטומובילים עם נהגים ומ־סוקים — הכל נשתבש".

במקום שישובי הספר יהיו למעוזים, הפכו את תושביהם למסכנים

האם גם מה שקרה בקרית־שמונה לא הפתיע אותו?

„מבחינה צבאית — צריך להיזהר", משיב אליהו בן־חור ביותר משמץ של זהירות. „חורה לי מאוד, שבכל ישו־בי־הספר, מאז מלחמת השיחרור, הפ־כו האנשים למסכנים במקום שהיישו־בים יהיו מעוזים. זה לא נכון. מת־יישבי הספר הם חיילים. כך נהגת ת,הגנה׳. זה היה גם נותן להם הרגשה אחרת. אנשי קרית־שמונה היו מר־גישים אחרת. המקלטים הם רק ליל־דים, לזקנים ולנשים לא־צעירות. השאר — אנשי־מגן, לוחמים. זאת תורה שנשכחה. צריך גם להקים חומת מגן בגבול — חומה דומה לזו שחוק־מה בין מזרח ומערב גרמניה. יעלה כמה שיעלה, וזה לא יעלה הרבה".

לאה ואליהו בן־חור בודקים אפש־רות להשתקע בקרית־שמונה. למה? „הקמת עיירות־הפיתוח היתה חיונית והכרחית למדינה. לולא עשו זאת אז — ספק גדול אם היו מקימים אותן היום. עובדה היא, שהיישוב הוותיק לא זז מהמרכז. הוא מתרכז בין חדרה לאשקלון. אנשים הדוגלים ב,שלמות הארץ׳ כותבים על ,ישראל הגדולה׳ — ויושבים באפקה, בנתניה, בקרית־יובל, בנווה־מגן ובווילות במקומות אחרים במרכז הארץ. אני אומר: אם לא ניישב את ,ישראל הקטנה׳ — לא רק שלא תהא לנו ישראל גדולה, אלא גם היא עומדת בסכנה.

„אנחנו רוצים לעבור לקרית־שמונה — ואני רוצה להדגיש שאנחנו בוד־קים את האפשרויות ועדיין לא הח־לטנו סופית — משום שגם ותיקים צריכים לחיות בספר וגם משום ש־דרושים שם אנשים שיכולים ורוצים לתרום לפיתוח עיר הספר. עכשיו אני ת,קונסול׳ שלהם. הצעתי את עצמי לתפקיד זה — וראש המועצה קיבל זאת בשמחה. ביקרתי שם שלוש פע־מים. בכל ביקור עשיתי שם יום שלם ופעם אחת — יום ולילה. השבוע אהיה שם יום נוסף. נוסף לכך אני בא במגע עם מוסדות, ארגונים ומש־קיעים, ומנסה לעורר אותם לפעילות בקרית־שמונה.

מיכללת תל־חי — „מחוץ לתחום"

„בזמן הקצר שאני מטפל בעניינים אלה למדתי, כי כל מוסד וכל משרד נותנים איכשהו את השירותים ההכר־חיים. לא מדובר בכסף. צריך לדעת שכסף זה רק מכשיר. לפעמים הוא יכול להיות גם מכשיר שלילי. בקרית־שמונה חסרה אינטליגנציה. חסרים שם יזמים מנכשרים לפרוייקטים שונים. יש בעיות חינוך: צריך לבנות שם יותר מעונות־יום ולאפשר יותר יום־לימודים ארוך. צריך להקים יותר בתי ספר מקצועיים ולהעלות את הרמה בבתי־הספר העל־יסודיים. יש גם דב־רים משוועים. מיכללת ,תל־חי׳, ש־הוקמת לכאורה כדי לשרת גם את קרית־שמונה וחצור, חייבת לשרת למעשה את שני היישובים האלה. אך עד היום היא לא עושה זאת. יש גם בעיית של כוח־אדם. צריך להביא לכך, שכל מוסד וכל משרד המעסי־קים שם אנשים יחייבו אותם לגור שם עם ילדיהם. מי שאינו רוצה לגור שם — לא יעבוד שם.

„בונים בארץ הרבה לזוגות צעירים. בנייה מסובסדת — אפילו מסובסדת הרבה — לזוגות צעירים צריכה ל־התבצע אך ורק בקרית־שמונה וב־יישובים דומים, בשום פנים לא בתל־אביב. חסרים בקרית־שמונה מורים, עובדים סוציאליים, עובדים קהילתיים, רופאים, אחיות, בעלי מלאכה וכיוצא באלה. לא יתכן שבקרית־שמונה יהיו רק שני מפעלי טכסטיל. אם, חלילה, יפרוץ משבר בענף — גמרת את העסק. מדי שנה עוזבים 200—300 צעירים, ילידי המקום. גמרו שם בית־ספר מקצועי, עבדו בצה"ל במקצועם, חוזרים מהצבא ומוצאים רק טכסטיל. באשקלון יש יותר צעירים מקרית־שמונה מאשר אשקלונים.

„דרושה פעולה ממשרד המסחר וה־תעשיה, מההסתדרות על כל שלוחו־תיה, וגם מההתאחדות התעשיינים. לא איכפת לי אפילו שהאנשים אשר יקי־מו שם מפעלים יקבלו מהמדינה עזרה גדולה יותר. אנשי קרית־שמונה אמרו לי: ,מה זה פה? ההתיישבות העו־בדת לא עשתה כלום כדי לעזור לנו באופן ישיר. יש רק יחסים כמו בין מעביד ועובד ואין שום קשרים חב־רתיים בין אנשי קרית־שמונה לבין אנשי ההתיישבות׳. יש נוער נפלא בקרית־שמונה. זה נוער שאוהב את המקום, קשור למקום. אין פשע. יש בסיס מצויין. לוא היו באים 50 זוגות של אינטליגנציה ויזמים — היו מצי־לים את המקום כלכלית, חברתית ו־תרבותית. לוא היו באים למקום במאי מסויים, או אמן, סופר, תעשיין גדול — נוסף למורים, אחיות, רופאים ו־בעלי מלאכה — היו משגים כאן הכל. אנשים צריכים לקום, לעזוב את ה־מרכז ולבוא לקרית־שמונה. מי ש־מוכן לבוא — יבוא אלי. דרושים שם בני־אדם"!

אליהו בן־חור מחפש בני־אדם ש־ירצו לבנות ביתם בעיר־הספר. הוא מקווה, שיימצאו כאלה — למען הב־טחת קיום המדינה, ולא רק למען פיתוח קרית־שמונה.

עולה על כולן

כשאתה רוכש מקלט טלוויזיה פיליפס, אתה מצטרף ל־30 מליון בעלי מקלטים מרוצים ברחבי תבל.

כשאתה רוכש מקלט טלוויזיה פיליפס, אתה רוכש מקלט אמין, שמאחוריו מעל ל־80 שנות ידע ונסיון.

כשאתה רוכש מקלט טלוויזיה פיליפס, אתה רוכש מקלט מהחברה הגדולה ביותר בעולם (פרט לארה"ב) בתעשיה האלקטרונית.

PHILIPS

אמינות • איכות • שרות

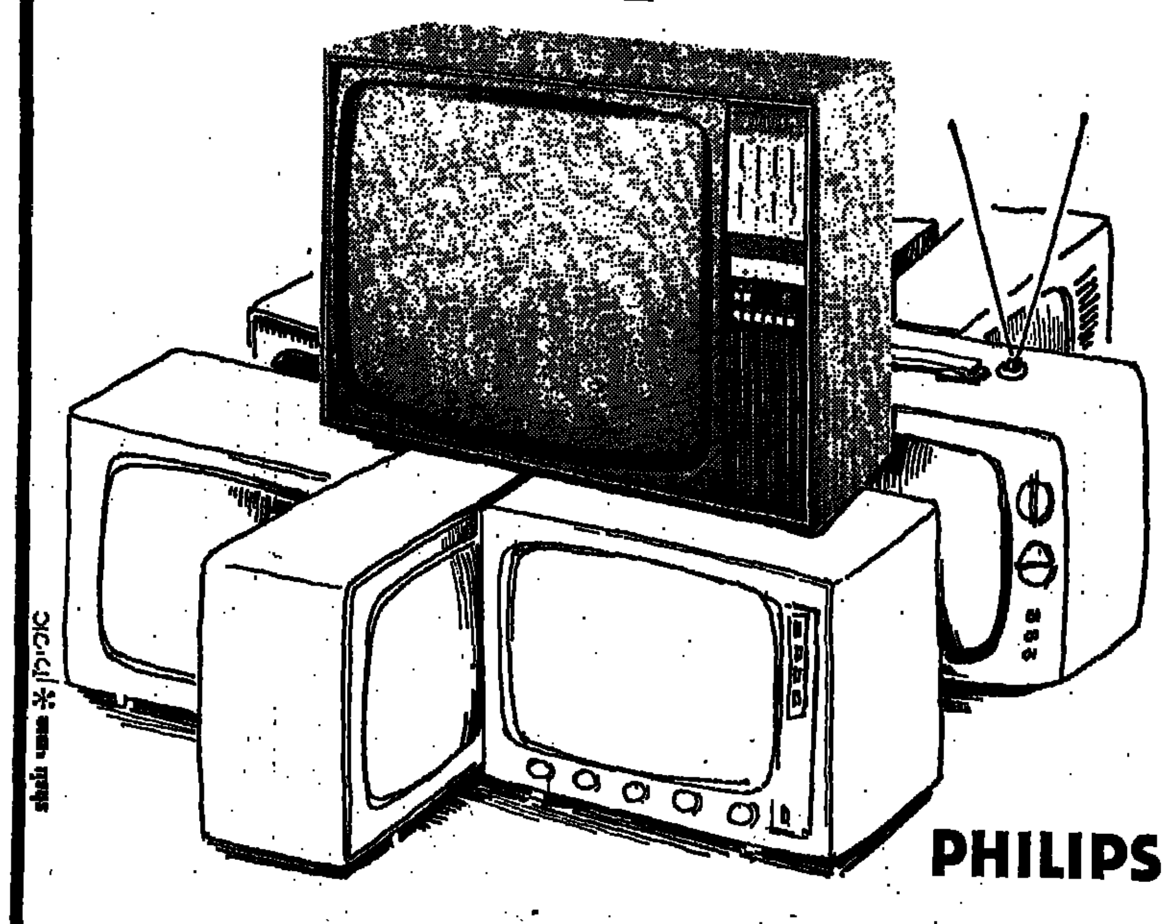

PHILIPS

פיליפס תמיד שווה יותר

אביבון * shalu

هكذا من الأمل

25 שנה

לוח מעריב

מסור בהקדם מודעת מלים ל„לוח מעריב"

והשתתף במבצע הפרסים הגדול במלאת 25 שנה ל־לוח מעריב

* בכל יום זוכה מוסר מודעת מלים אחד ב„לוח מעריב" ב—100. ל״י במזומנים.
* בכל יום שישי זוכים 5 מוסרי מודעות מלים ב—100. ל״י כל אחד.
* כל מוסרי המודעות ב„לוח מעריב" משתתפים בהגרלת הפרסים הגדולים:

2 מכוניות „פיאט"

(כולל מסים)

„פיאט 126" ו„פיאט 128"

מודעה המתפרסמת ב„לוח מעריב" מגיעה לידיעת ציבור הקוראים הגדול ביותר במדינה.

לרשותנו מבחר גדול ומגוון של מקומות נופש ומרגוע בכל הארץ.
נבחר עבורך את המקום המתאים לך

הזמן כבר עתה
לשבועות ולחופש הגדול

שרותנו ניתן חנם!

קוסמוטורס
ת״א, אלנבי 109,
טל. 611981-2, 612587

המחירים הזולים ביותר בארץ

עד־350 ל״י הנחה*

עד־400 ל״י הנחה*

עד־300 ל״י הנחה*

עד־300 ל״י הנחה*

עד־600 ל״י הנחה*

* מן המחיר המומלץ לצרכן

● המבחר הגדול והמגוון ביותר. במחירים הנמוכים. ובתנאים הנוחים ביותר בארץ
● מכירה בסיטונות וליחידים
● שרות אריב ומסור
● לאנשי כוחות הבטחון הנחות גדולות מהשקם.

סלון פלג (טלויזיות) בע״מ

קרית מוצקין, שדי השופטים 12-13 טל. 717349-732323
סניף עכו, הרצל 10 מרכז רסקו טל. 911966

בחיפה
בגדי הריון אלישבע
בית הקרנות
רח' הרצל 18, בחצי ה־קומה טל. 660514

פיאה מודרנית לגבר
במחיר פרסומת
150.— ל״י
בוא את הכתובת ותבקרו ללא התחייבות. יעוץ חינם
סלון „יונל"
אלנבי 93 תל־אביב

חדש בישראל
חדרי שינה ברזילאים ואירופיים

15 דגמים בצבעים ובגדלים שונים, מורכבים ע״י מומחינו לפי מידות החדר

המחיר: החל מ—2750. ל״י. אספקה מיידית.

רהיטי איכות טובה

רחוב בן־יהודה 92, טל. 231421, תל־אביב
אולם תצוגה: תל־אביב, סמולנסקין 1 (פנת בן יהודה) במרתף החנות.

הקץ לג׳וקים

אומד

חיסול חרקי הבית עם אחריות לשנה
תל־אביב — 03-449554
אשקלון — 051-3019
חיפה — 04-522856
טבריה — 067-50488
בפקוח אגרונום
רשיון משרד הבריאות 15

יהודית אופנת הריון

חיי נאה בשמלות הריון מהמבחר הגדול ב„יהודית"

תהני מטיב הידע והשרות האישי
ת״א, רח' הכרמל 39
טל. 56980
פתוח כל היום

בגדים

במחירים סיטונאיים
שלל צבעים ודוגמאות
שפר: נחלת בנימין 15 קומה א' ת״א. טל. 623636

בוטיק למידות גדולות

שמלות ומקסי
דגמים חדישים
בגדלים עד 54
אופנת
זייפר
תל־אביב
רח' בן־יהודה 102

וילונות מפלסטיק
לחדרי אמבטיה, מטבח
תערוכת חוץ
מפות טרילן
מכסים שטיחים
גמבר, ת״א. פינסקר 29
פ. טרומפלדור טל. 288770

וילונות מאיר
יעוץ אישי

בחדר השינה של ...
רהיטי כרמון

חדר השינה של כרמון עם האוירה המיוחדת.
מסוגנן בטוב טעם ומיוצר מחומרים מעולים ובמחירים סבירים ביותר.
אם את מחפשת חדר שינה ו/או ארון קיר,
ביקור אצל כרמון חובה!!!
רח' בן־יהודה 110, ת״א
טל. 246888

מחיצות, ציפוי קירות ותיקרות

למשרד, לאולם ולבית.
הקמת: חדרים במרפסות עם דלת וחלון.
* בשילוב עבודות הריסה ותיקונים
רמת־גן, רחוב עוזיאל 11
פתוח ה־א-6, טל. 794341 או בערב 737251

תל אביב
אלנבי 19 טל. 59408
בי״ס טכני „למקצועות האופנה"

„מרים"

עשי בעצמך בחודש
חולצות
חצאיות
שמלות

תפירה בכתב
לבגדי נשים ולבגדי ילדות

גזרן/נית קונפקציה

חולצות ומכנסי גברים
בגדי ילדות

מעתה שורט ומכנסים
התחלת הקורס 8 למאי
שיעורי מקומך לחופשת הקיץ

תופרת סלון
ציירת אופנה

מודליסט/ית
מתכנן/נת אופנה

תלמדי לתפור, חצאיות, חולצות, ושמלות.
שלחי עוד היום את התלוש הרצוב בזה ותקבלי פרוספקט חינם
ת.ד. 4402 ת״א

אופנת בגדי הריון

דוגמאות חדישות
במבחר גדול
●
„כלילת יופי"
ת״א, דיזנגוף 109
טל. 231948

עכו: בין החומות - ועל מגרש הכדורגל

(סוף מעמוד 9)

תם שתי ריאות לוגמות אויר ים כייו!

קפה אחד קטן, חצי־מתוק, אצל „פטלומיאוס", בקצה רציף הנמל העתיק, אולי בדיוק באותו מקום בו עלה לפני הרבה שנים הרמב״ם. קפה חריף, סיגריה והיווני ההוא, מה־שמו, ששר מתוך תיבת־התהודה של הרשמקול שירה ערגנית, הניצוקה כשמן סמיך, בלוויית מיתרים נצבטים וחצוצרה בוכייה ברקע: „אני בא, אהובתי, רכוב על גל קטן וכחול; אני מביא לך, אהובתי, שי קטן — את לבי הולך אחריך." יאסו!

✡ ✶ ✡

יאסו, יאסו! עוד קצת נוף והמיית אהבה ואפשר לקום וללכת לחאן אל־עמוד, למצודה, לשערי אכסניית הפראנקים. אפשר לרדת במחילותיה של עכו הצלבנית, אל ה„פוסטה" וה„קריפטה". אפשר לעלות אל נדבכי החומה המזרחית ולהיות שם במקום האחד והיחיד במדינה הזו, בו אתה רואה את הים־התיכון גם בהביטך מזרחה.

אפשר. אפשר. אבל מד הזמן נוקף. עוד מעט יישמע ברמקולים קולו של הכרוז מן המסגד הגדול של עכו, הקורא את המאמינים לתפילה. ואילו אתה באת לכאן בסתם יום של חול, אורח לרגע, כדי להגיד „מברוק" לחבר׳ה מהכדורגל של „הפועל". וכבר עשית זאת.

כולן במכונה אחת

RAND Compact Bio

פרסום מי־טל

עשי את ההשוואה בעצמך

מכונות כביסה שונות	מכונת כביסה RAND COMPACT BIO
✓ תכניות BIO (לא לכולן)	✓ תכניות BIO
✓ תכניות כביסה שונות	✓ כל תכניות הכביסה האפשריות
הרתחה עד 85°-90°	✓ הרתחה עד 100°
פתח קדמי	✓ פתח עליון להכנסת הכביסה לנוחיות מירבית
תופסת שטח גדול	✓ תופסת רוחב 40 ס״מ בלבד (2 מרצפות)
ציפוי צבע שרוף	✓ ציפוי אמאיל זכוכית כפול
חום המים נקבע לפי סוג התכנית	✓ טרמוסטט נוסף לבחירת חום רצוי לכל תכנית

RAND מוביל ראשון

להשיג בחנויות החשמל המובחרות ברחבי הארץ
מרכז ראנד: תל־אביב, רח' שלום עליכם 5, טל. 56690

קיץ 1974
רענן ומבושם
עם הקרם למניעת הזעה

Pamelita

המונע הזעה ומרחיק ריחות
מיוחד לעור רגיש
להשיג בפרפומריות המובחרות
מפיצים: רוזנבלום — סוכנויות, ת.ד. 117
רמת השרון, טלפון: 03-471945.

מכון אבני לאמנות הציור והפיסול
תל־אביב, רחוב הירקון 48, טלפון 55081

החלה ההרשמה לשנת תשל״ה

● לכיתות ציור, פיסול ורישום
● לחוגים לציור, פיסול ורישום — פעמיים בשבוע בוקר או ערב
● לקורס לתחריט נחושת
● לקורס מיוחד לרישום לפי מודל

קורס קייץ
חוגי בוקר — וחוגי ערב
א. לציור ורישום. ב. לפיסול ורישום
יתקיימו במכון בחדשים יולי ואוגוסט, ש״ן

✶

פרטים והרשמה במזכירות המכון, הירקון 48 ת״א
שעות: 10.30—13.00 בבוקר ו־17.00—19.30 בערב

מדפים וספריות
להרכבה עצמית
ברים, מזנונים, שולחנות כתיבה, מחיצות ואביזרי נוי
עיצוב וסידור חנויות ומחסנים
המכירה בסיטונות וליחידים

ספריות על עמודים לתלמידים בהנחה
* תצוגה מתמדת במקום.
* פתוח כל היום.

א. את י. יוזביץ בע״מ
נחלת־בנימין 120, טלפון 821610

שמלות הריון

חליפות, טוניקות, מכנסים ארוכים, סרפנים ושמלות ערב

MASHA * מאשה

תל־אביב, המלך ג׳ורג׳ 4 א׳, קומה ב׳ פינת מרכז בעלי מלאכה (ע״י אלנבי)
פתוח כל היום ללא הפסקה טל. 282515

מכירה פומבית

האגודה למלחמה בסרטן בישראל

מודיעה

לחבריה, לתומכיה ולקהל מאזיני הרדיו, על שידור התכנית החדשית השתים־עשרה של

„מכירה פומבית"

תכניתם של: זאב ענר ושמואל שי

אשר תשודר בגל הקל, ביום ב' 13.5.74
בין השעות 10.00 בלילה ו־1.00 אחר חצות

המאזינים יוכלו להתקשר אל עורכי התכנית, בעת השידור
ולהציע הצעותיהם בטלפון: 21 61 25 (13 קווים)

כל ההכנסות קודש למלחמה בסרטן

יועמדו למכירה:

* שני סופי שבוע זוגיים במלון „בקעת הירח" באילת, כולל נסיעה הלוך ושוב באוטובוס.	תרומת מלון „בקעת הירח" — אילת
* צילום אויר, נוף בנגב.	תרומת מיכה ברעם
* כדורגל של קבוצת „לידס יונייטד" הכוללת את חתימתם של כל שחקני הקבוצה.	תרומת מר רוברט קפלין
* מצלמה תוצרת „קנון" צילום אוטומטי.	תרומת חברת קרט בע"מ
* כרטיס טיסה קבוצתי לאירופה (ליחיד), לא כולל מיסים.	תרומת חברת קופל טורס
* מכונת חישוב אלקטרונית, תוצרת „ריאל־טון", יפן.	תרומת חברת רפקו אינטרנשיונל בע"מ
* מילות השיר „כחול ולבן" בכתב ידו של מחבר השיר מר רשל ישראל.	תרומת מר רשל ישראל

שלוש מעטפות הפתעה:

* תנור חימום מרכזי מתוצרת „בייקר".	תרומת מר אחרוני ששון
* מנוי שנתי, לשלושה איש, לבריכת השחיה „גורדון" בת"א.	תרומת בריכת ת"א, בע"מ
* ביאוגרפיה של דוד בן־גוריון, מאת רוברט סנט־ג'ון עם אוטוגרף של בן־גוריון מ־30.10.63.	תרומת ספרית פינצ'ובר תל־אביב

לתשומת לב:

1. על משחק רדיו זה חלים הכללים של „מכירה פומבית".
2. לרוכשי הפריטים בעלי הערך הסנטימנטלי תינתן קבלה המקנה זיכוי עבור תרומה זו, לפי סעיף 45 לפקודת מס הכנסה.
3. רוכשי כרטיס הטיסה חייבים בתשלום המיסים השונים, בנוסף למחיר הכרטיס.

הנעורים, השירים של התקופה

(סוף מעמוד 23)

במיטבו מעלה „הדודנים" את הדו־קרב בין התום והסיאוב, בין החטא והטוהר, אם להשתמש בכותרת מספרו של דה־סאד. דו־קרב זה ממוקד בין שני הדודנים, שארל ופולי, שכל אחד מהם הוא נציגו של עולם. שארל, המגיע בראשית הסרט אל דודנו הפריסאי, כדי להשתכן בדירתו בזמן לימודיו באוניברסיטה, הוא נער פרובינציאלי תם, חביב ונקי כפיים. כל כולו מגלמם של הערכים הישנים: הוא קשור למשפחתו, לשורשיו ובמיוחד לאמו. הוא מאמין באהבה רומנטית טהורה ובנאמנות. הוא רוצה להשיג הישגים שהם תוצאה של מאמץ, שקידה ועמל כפיים. הוא חנון ללא ברק, וקצת „מרובע" בהתנהגותו, בערכיו ובטעמו האנ־כרוניסטי. בעיר הגדולה הוא מוצא עצמו אבוד, נוכרי, לא שייך.

פול הוא היפוכו. הוא מבריק, זריז ומעודכן, שוחה במגלופוליס המודרנית החטאה כדג במים ומולך עליה בקסם רב. הוא אינו עובד כדי להתקיים ואינו לומד כדי לעבור את הבחינות באוניברסיטה. תמיד ימצא התחבולה לצאת מנצח מן הסבך. חייו הם הוללות וחטא, ו־מסיבות שבהם הוא מנהל, לצלילי אופרות של ואגנר, טכסים פאשיסטיים אפלים.

הדודן ה„רע" מן העיר מתיחס תחילה בסבלנות ובנוסטאלגיה חביבה אל הדודן ה„טוב" מן הפרובינציה. בעיניו ובעיני חברת הריקים והמפונקים הסובבת אותו תמיד נראה הדודן הכפרי כשריד חי של עבר יפה שאיננו עוד בנמצא. אבל כשהדודן הכפרי מתחיל לחיות ואף לאהוב לפי ערכיו, קם עליו דודנו העירוני כ־מפיסטו להרוס אותו. תחילה הוא גוזל ממנו את „כבשת הרש", הנערה שנשבתה בקסם התום, הטוהר הרומנטיים שלו. אחר כך הוא הורס ומפרק אחד לאחד את כל האמונות והערכים שבהם הוא מחזיק.

המאבק בין שני הדודנים אפוף פאטאליזם ז'אנסניסטי נוצרי, כמו נובילה של מוריאק, כמו טרגדיה של ראסין (או אם תרצו כמו סרט גרמני אפל של פריץ לאנג). גורל הדודנים נגזר כאילו מראש, ושניהם צועדים בנתיב בלתי־נמנע ש־הוכתב להם מראשית דרכם.

הדודן הכפרי הוא כאמור ה„טוב" ב־שניים, אבל הוא בן של עולם שנדון לכלייה. בעולם החדש הספקני, המפוכח המופקר אין מקום לא ליושר שלו, לא לאהבה שלו, לא לחריצותו. כל מה ש־הוא נוגע בו נכשל, כאילו ממרומים גזרו עליו כרת. הוא מאבד את הנערה שאותה הוא כל כך אוהב. הוא נכשל בלימודים שבהם השקיע את כל מרצו, כדי להתנחם מכשלונו באהבה. אף האקדח הישן ש־אותו הוא טיען אחרי כל הכשלונות, כדי להרוג את דודנו, על מנת ליישב את אי הצדק הנורא שנעשה לו, אינו נענה לו, ומסרב לפלוט את הכדור.

הדודן העירוני, לעומת זאת, מצליח ללא כל מאמץ באהבה, בבחינות, בחב־רה. הוא בן העולם הזה והעתיד כולו שלו. בידיו הכל תמיד פועל בהצלחה — אף האקדח הישן, המכוון ללא מטרה אל דודנו והורג אותו בשגגה.

במרחק הזמן נראה כי המאבק בין פול לשארל הוא מאבק שהתנהל בתוך נפשו של שברול. אצל במאי מחונן זה היה בראשית הדרך גם מן התום והאמונה של שארל (הוא בעצמו, אם איני טועה, בן הפרובינציה שהגיע בנעוריו, כשארל, אל העיר הגדולה) וגם מן הברק, הפקחון והציניות של פול. בשני סרטיו הראשונים — „סרג' היפה" ו„הדודנים" — עדיין נאבקו בלבו שארל ופול. מאבקם זה נס־תיים — כמו ב„הדודנים" — בנצחונו המ־לא של פול. התום, הרגשנות, הטוהר פינו מקום לסופיסטיקאציה, לפיכחות ו־לציניות.

שברול נעשה עם הזמן מקצוען ראשון במעלה. סרטיו גזורים ותפורים היום ביד מקצועית, אמונה ובוטחת. הם מופעלים כאילו על־ידי שר פיקה ורב תושיה, ה־יודע את כל תחבולות של המקצוע, ו־צוחק מעבר לכתפי גיבוריו צחוק ציני אחרון. סרטים נוגעים ללב כמו אלה שעשה בראשית דרכו לא ביים עוד.

העם בחר במסעדת
„ציון"
כמסעדה הטובה והפופולרית ביותר בישראל

ראש עיריית תל־אביב—יפו (היוצא) מר י. רבינוביץ', מעניק למר ציון לוי, בעל מסעדת „ציון", תעודת הצטיינות לרגל בחירת המסעדה, כבית העסק הנבחר בענף המסעדות לשנת 1974.

זאת השנה השלישית ברציפות שמסעדת ציון זוכה לתואר „בית העסק הנבחר" בענף המסעדות וכל זאת בזכות מר ציון לוי אשר לא חסך מכספו וזמנו והשקיע עמל רב במציאת מתכונים מזרחיים מקוריים. ציון מבלה את מירב זמנו בין קירות מטבחו, בהשגחה אישית על כל תבשיל ותבשיל המועלה על שולחנות אורחיו. ללא אישורו הסופי של ציון הטועם את כל תבשיליו — לא יעזוב מאכל כל שהוא את המטבח.

ציון בחר אישית את כל צוות עובדיו ובחירתו זו מתבטאת בשרות המהיר והאדיב לו זוכים האורחים. גם הדקורציה הפנימית המיוחדת והאווירה החמימה שבמסעדה הם פרי טעמו המיוחד של ציון. כל אורח ואורח מרגיש מיד כי השגחתו האישית של ציון היא אשר העניקה את התואר „המוצר הנבחר לשנת 1974", שהוא התואר הגבוה ביותר בארץ למסעדות.

מסעדת ציון, רח' פדויים 28
כרם התימנים, תל־אביב
טל. 57323, 58714.
(מ.)

אולי אתה הוא הזוכה ?!
הזדרז להשתתף
Fashlon
סמל הטיב העליון
ב־31.5.74
מסתיים מבצע
כרטיס חינם
לגביע העולמי
בכדורגל

מוצרי „פשלון"
הידועים בטיבם העליון — מציעים לך:
• מבחר עשיר של דגמים באיכות מעולה ובעיצוב בלעדי, לאשה, לגבר ולילד.
• אפשרות זכות בפרס הגדול.

תנאי ההשתתפות:
מלא את התלוש הנמצא בכל אריזה של מוצרי „פשלון", צרף לזה את האריזה של המוצר, השלם את הסיסמא: פשלון... ...העליון, ושלח הכל לת.ד. 14254 תל־אביב, עבור „מבצע פשלון", עד ה־31.5.74.

שים לב!
חינם
Fashlon סמל הטיב העליון

התנור המשוכלל בעל 2 תאי אפיה ו־2 גרילרים
Sabra Lux
המילה אחרונה בתנורי אפיה
יבוא והפצה: יואל ישראל, השקעות יבוא וסחר בע"מ רחוב כצנלסון 113 טל. 762384 גבעתיים

هكذا من الأمل

מרכז הבניה הישראלי

הרצאות:

באר־שבע — בית יציב
ביום רביעי, 15.5.74, בשעה 20.00
תתקיים הרצאה על הנושא:
„ציפויים יציבים לחזיתות בניינים"
המרצה: אינג' ש. עבודי
מכון התקנים הישראלי

* * *

תל־אביב
בית המהנדס — רחוב דיזנגוף 200
ביום חמישי, 16.5.74, בשעה 20.00
תתקיים הרצאה על הנושא:
„בעיות רטיבות בבנית מתועשת"
המרצה: פרופ' ח. יגרמן
פקולטה להנדסה אזרחית, הטכניון חיפה.

הודעה לציבור

משרד העבודה
מחלקת עבודות צבוריות

לכל בעלי ציוד הנדסי

מוסבת בזאת תשומת הלב של בעלי ציוד הנדסי לחוק רישום ציוד הנדסי — תשי"ז—1957 סעיף 7:

„ציוד שנרשם לפי סעיף 3 או 4 יקבע לו הרשם מספר; המספר יצויין על לוח שהרשם יספק לבעל הציוד והלוח יהיה מחובר תמיד לציוד במקום הנראה לעין".

על מנת לאפשר זיהוי חכלים, הנכם נדר־שים להתקין את הלוחית ללא דיחוי. ציוד שיימצא בעת בדיקה ע"י בודקי ציוד הנדסי ללא לוחית זיהוי — יינקטו צע־דים משפטיים נגד בעליו, בכפיפות לסעיף 10 של החוק.

א. תרמן
רשם ציוד הנדסי

בעוד 9 ימים יעלה בגורל הפרס החודשי הגדול*

FIAT 126

„פיאט 126"
מחירה — כולל מסים — 19.900 ל"י

במכונית זאת תוכל לזכות בהגרלה החדשית הראשונה שתיערך ביום א' ה־19 במאי ש.ז., בין כל מוסרי מודעות מלים ל„לוח מעריב" בתקופה החל מ־15 באפריל ועד יום ששי ה־17 במאי 1974.

מסור השבוע מודעת מלים ל„לוח מעריב" והשתתף במבצע הפרסים הגדול במלאות 25 שנה ל„לוח מעריב"

* יום יום זוכה מוסר מודעת מלים אחד ל„לוח מעריב" ב־100 ל"י במזומן, ובכל יום ששי זוכים חמישה מוסרי מודעות ב־100 ל"י כל אחד.

כעת ובבכל עת

אין תחליף ל"לוח מעריב"

הלוח הנפוץ ביותר במדינה
בעתון הנפוץ ביותר במדינה

במעונות גאולה חיפה

מוצעות למכירה

חנויות

* גלנטריה והלבשה
* בית מרקחת
* צרכי בית ומכשירי כתיבה

בדבר פרטים נא לפנות: מפעלי בניה אסף בע"מ, רחוב הנביאים 20, חיפה (במשרדי חברת רוממה), טלפונים 664693, 669119.

חברה מסחרית
מחפשת לשכור שתי דירות
4 או 5 חדרים כל אחת צמודות, כ־200 מ"ר כולל. באזור תל־אביב לתקופת שכירות ארוכה.
נא לפנות טלפונית 30086 בשעות העבודה.

פאות לגברים
לצמיתות ללא הדבקה לפי מידה והזמנה
שיער אמיתי באחריות
מרקו, חולון, טלי 858779 — 859061
ביום בערב

בגדי הים לאה
במבחר גדול, מחירים נוחים
נחלת בנימין 6, תל־אביב

הזמנות לבתי מרגוע ומלונות בכל הארץ, ללא תשלום נוסף

קל
רח' גורדון 28 תל־אביב. טל. 222042

מיטות ומזרונים לחדרי שינה
ישר מהיצרן לצרכן
אדלר
ת"א, נחלת בנימין 134
טלפון 82 55 35

קייטנות בית זית

פנימיה למעוניינים (בבתי חברי המושב)

מרגוע ונופש ביתי במושב

ארוח עם או בלי ארוחות • כניסה חופשית לבריכה

פרטים והרשמה: מושב בית זית, ד.נ. הרי יהודה, טלפון 02-526334, 02-524616

הפגישה בקפריסין

(המשך מעמוד 3)

או בלתי משמעותיים. וכמעט שהגיעו הצדדים לכלל הסכם. אך הנקודה ש־עליה התפוצץ המו"מ היה ביחס ל־זכות הפליטים הפלשתינאים לחכנס לישראל או כפי שהסובייטים קראו לכך „לחזור לבתיהם". האמריקנים הבינו כי הענקת זכות המובית כזו עלולה להכניס פצצת זמן לתוך יש־ראל, והם סירבו להכנע לנוסחה סובייטית זו. תוך כדי מו"מ זה התנ־הלה מלחמת התשה והתנהל המירוץ האמריקני־הסובייטי ביחס לחימושן של ארצות המזרח התיכון: אספקת מטוסי „פאנטום" אמריקניים מול אס־פקת טילים סובייטיים.

מאבק זה בין המעצמות הסתיים בתיקו, כאשר ישראל ומצרים קיבלו את היוזמה האמריקנית להפסקת אש ולראשית מו"מ מדיני. אך הסובייטים הביאו להזזת טילים, להקפאה במו"מ ובסופו של דבר גרמו לאי־ניצולו של המומנטום שנוצר אז למשא ומתן בין ישראל למצרים.

האמריקנים לא שיתפו אותם גם ביוזמת התיווך האחרת שלהם להסדר חלקי. והסובייטים ידעו איך להכשיל יוזמה זו. ואז הפליט פעם הנרי קי־סינג'ר את פליטת הפה שלו על הרי־חקת הסובייטים מהמזרח התיכון.

כאשר בקיץ שלאחר מכן רב סא־דאת עם הסובייטים, ובצורה דראמ־טית ביותר הרחיק את היועצים ה־סובייטיים, סברו משום מה האמריק־נים כי הנה הולך ומתגשם חלומם. ומשום כך יכלו האמריקנים בשתי ועידות פיסגה במוסקווה ובוואשינג־טון להגיע להסכם עם הסובייטים על אי־התערבות פעילה בסכסוכים צב־איים אפשריים במזרח התיכון.

עידוד סיכסוכים - בלי סיכון

אלא בעוד שהאמריקנים חשבו ש־הם חוסמים בזה את הדרך לסובייטים, הרי הסובייטים פירשו את זאת אח־רת: שהם יכולים לעודד סכסוכים במזרח התיכון בלי להסתכן בעימות עם ישראל. על רקע זה נחתמה ב־מארס 1973 עיסקת הנשק החדישה בין מיניסטר המלחמה המצרי לבין הסובייטים. ונשק התקפי רב החל לזרום למצרים. נשק זה פורש על ידי המצרים כאור ירוק לפתיחת המלח־מה. מלחמת יום הכיפורים פרצה ושוב נאלצו ארה"ב וברית"מ להידבר בינ־הם לא רק על אי־התערבות אלא על דרך של התערבות פעילה למניעת מלחמה, של שותפות בהשפעה. שות־פות זו היא שנראית לאורך כל הדרך מהסכם מוסקווה באוקטובר 1973, כלו־מר מהחלטת מועצת הבטחון 338, עד הפגישה בקפריסין.

אלא שבינתיים הצלחותיו של קי־סינג'ר בהתקרבות עם מצרים סיחררו את ראשו, וההתבטאויות הפומביות של סאדאת נגד הסובייטים והבעת נכונותו לקבל נשק אמריקני הן דווקא שהדליקו אור אדום אצל הסובייטים. גרומיקו רצה שקיסינג'ר יבוא אליו לדמשק כדי להזכיר לו את ההסכם האמריקני סובייטי, בדבר שותפות ב־מזרח התיכון. קיסינג'ר לא נענה ל־הזמנה לדמשק והציע פגישה בקפ־ריסין.

הסובייטים אמרו לא בלעדינו

בפגישה זו המחיש למעשה גרומיקו לקיסינג'ר שהוא לא יתן לתמרן את ברית המועצות במזרח התיכון, כי הוא רוצה להיות שותף לכל ההכרעות.

בשלב המשא ומתן עם מצרים תבעו הסובייטים את שיתופם הישיר במשא ומתן להפרדה בז'נווה. קיסינג'ר הצ־ליח להתחמק מתביעה סובייטית זו. ישראל סייעה לו בכך. היא הציעה שהמשא ומתן יהיה בין הקצינים ה־ישראלים והמצרים בנוכחות מפקד כוח האו"ם, ומשלחת ישראל הודיעה ש־היא לא תופיע אם קצין סובייטי יבוא לאותה פגישה, כפי שאיים השגריר הסובייטי וינוגראדוב. הוועדה הצבאית בז'נווה הוקפאה ומשום כך יכול היה קיסינג'ר לנהל את המו"מ במסעותיו בין קאהיר וירושלים. שיטה זו ניסה גם להעביר למשא ומתן עם סוריה. אך כאן אמרו לו הסובייטים: לא בלעדינו.

זה לא רק ענין של יוקרה. יש לזה משמעות מעשית בהחלט. ככל שתגבר החשדנות הסובייטית לגבי פעלתנותו של קיסינג'ר, כן יגבירו את לחצם שלהם לקו נוקשה בדמשק. וכאשר סאדאת מחייך לקיסינג'ר ומביע אופ־טימיות לגבי הסכם הפרדה ישראלי־סורי, גרומיקו, אותה שעה, מראה את סבר פניו החמורות בדמשק ומביע את תמיכתו לקו הנוקשה של אסאד, של נסיגה ישראלית ללא תנאי מן הגולן. ואז מגיע קיסינג'ר לישראל ואומר שאם ישראל לא תתפשר צפוייה התלקחות, ואין הוא יכול לערוב ש־בהתלקחות הבאה תעמוד בריה"מ מן הצד.

הפגישה בקפריסין המחישה שה־מו"מ להפרדת הכוחות אינו רק בין ישראל לסוריה, אלא בהתמודדות בין ארה"ב לברית המועצות להפרדת כו־חות ביניהן, במזרח התיכון על מנת למנוע עימות ביניהן.

טיולי אינטרטורס

מודיעים על פתיחת עונת הנופש והטיולים

נופש במחיר מיוחד

זה הזמן לצאת לחופשה (לשבוע נופש או סופשבוע) בבתי־מלון יוקרתיים בכל פינות הארץ: מטבריה בצפון ועד שרם־א־שייך בדרום:

1. מלון „גולן" — טבריה
מלון הפאר של טבריה נשקיף לכנרת ולגולן. נוחיות רבה, אוירה נעימה ונינוחה.
המחיר:
סוף שבוע — 140 ל"י
שבוע ימים — 490 ל"י

2. מלון „החוף הירוק" נתניה
מלון נופש על חוף ימה של נתניה. חדרים נוחים, מועדון לילה מפואר, בריכת־שחיה אולימפית מחוממת, חופים נקיים ואוירת נופש אמיתית.
המחיר:
סוף שבוע — 150 ל"י
שבוע ימים — 525 ל"י
המחיר כולל פנסיון מלא, חמש ארוחות ליום.

3. מלון „מגדל דניאל" חופי־ים הרצליה
המלון החדיש והמפואר הניצב על חוף ימה של הרצליה. חדרים מפוארים, מועדון בריאות משוכלל. רמה בינלאומית וחוף ים מרהיב.
המחיר:
סוף שבוע — 165 ל"י
שבוע ימים — 577.50 ל"י
חינם: ילדים המתגוררים ב־חדר הוריהם יהיו פטורים מ־תשלום עבור הלינה.

4. כפר הנופש הבינלאומי בראש הנקרה
נופש מקסים בחיק הטבע לנורולית צוק ראש הנקרה.
המחיר (כולל פנסיון מלא):
סוף שבוע קצר — 80 ל"י
סוף שבוע ארוך — 120 ל"י
שבוע שלם — 455 ל"י

5. מלון „הסלע האדום" אילת
מלון מפואר ומודרני על חוף ימה הנפלא של אילת. חדרים נוחים (מקרר וטלויזיה בכל חדר לפי בקשה), בריכת שחיה, כרי דשא ועוד.. ועוד..
המחיר:
סוף שבוע — 180 ל"י
שבוע ימים — 505 ל"י
כולל תחבורה מת"א
חינם: ילדים המתגוררים ב־חדר הוריהם יהיו פטורים מ־תשלום עבור לינה.

6. מלון „שארם" — אופירה (שארם־א־שייך)
מלון תיירות במפרץ נעמת חד מלחיב. נוף קדומים, חוף ים רוגע ונוחיות מרובה.
המחיר:
סוף שבוע — 210 ל"י ליחיד
שבוע ימים — 485 ל"י
כולל תחבורה מת"א

המחירים כוללים ארוחת בוקר וערב והנם לאדם בחדר זוגי (פרט לראש הנקרה והחוף הירוק).
תכנית שבוע נופש — כוללת 7 לילות, ארוחות ערב ובוקר לאדם בחדר זוגי. סוף שבוע — מיום ו' אחה"צ עד יום א' בבוקר.

בפרטים, הזמנת מקומות וטיסות נא לפנות:
חברת פאן אינטרטורס,
ת"א שד' רוטשילד 42, טלפון: 624594־5־6

הנהלת הסוכנות היהודית לארץ־ישראל
ועדת המכרזים הכוללנית — אזור תל־אביב

מכרז מס' 15/74־תא.

רכישת

4000 זוגות נעלי עבודה דולבוקס,
4000 זוגות נעלי עבודה בוקס,
ו־8000 זוגות נעלים דמוי יגואר.

הנהלת הסוכנות היהודית לא"י (להלן „הסוכנות"), מזמינה בזאת הצעות לאספקת נעלי עבודה דולבוקס, נעלי עבודה בוקס ונעלים דמוי יגואר.
את המכרז הנ"ל יש לחגיש על טופסי הצעה (הכוללים תנאים), שאפשר לקבלם במשרדנו בתל־אביב, רחוב קפלן 17, חדר מס' 438, בין השעות 08.00—13.00.
ההצעות חייבות להגיע לתיבת המכרזים שבכתובת הנ"ל לא יאוחר מיום ה' 23.5.74 שעה 12.00.
הסוכנות אינה מתחייבת לקבל את ההצעה הזולה ביותר או כל הצעה שהיא והיא רשאית לפעול בענין זה לפי שיקול דעתה הבלעדי והמוחלט.

רהיטי כדורי בע"מ

עכשיו, תוך חודש ימים,
נוכל לספק את

פאר ארונות המטבח
מתוצרת „ברונזיל", הולנד

אולמי תצוגה ומכירה:
ירושלים — רח' כורש 6, טלפון: 02—222767
רחוב יפו 39, טלפון: 02—227911
חולון — רח' סוקולוב 8, טלפון: 845333

هكذا من الأمل

★ רדיו ★ טלוויזיה ★ רדיו ★ טלוויזיה ★ רדיו ★ טלוויזיה ★ רדיו ★ טלוויזיה ★ רדיו ★ טלוויזיה ★ רדיו ★ טלוויזיה ★ רדיו ★

יום ו'
10.5.74

„שעת רצון עם מאיר עמית" 10.05 (צ)

[illegible]

הטלוויזיה הכללית

[illegible]

הטלוויזיה הלימודית

[illegible]

יומני חדשות

[illegible]

שבת
11.5.74

בתיה לנצט (צ) 1.05 „שאלות אישיות"

[illegible]

הטלוויזיה הכללית

[illegible]

תכניות קבועות

[illegible]

יום א'
12.5.74

רינה אבריך (א) 12.35 רסיטל

[illegible]

הטלוויזיה הכללית

[illegible]

הטלוויזיה הלימודית

[illegible]

יום ב'
13.5.74

חיים גורי (צ) 11.55 „פינת הפגישות"

[illegible]

הטלוויזיה הכללית

[illegible]

הטלוויזיה הלימודית

[illegible]

יום ג'
14.5.74

ולאדימיר אשכנזי (א) 1.05 קונצרט

[illegible]

הטלוויזיה הכללית

[illegible]

הטלוויזיה הלימודית

[illegible]

א — רשת א'
ב — הגל הקל
צ — גלי צה"ל

יום ד'
15.5.74

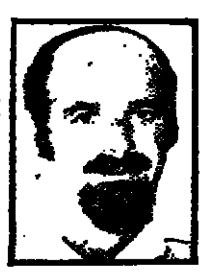

שבח וייס (ב) 10.05 „עד חצות"

[illegible]

הטלוויזיה הכללית

[illegible]

הטלוויזיה הלימודית

[illegible]

משדר השתלבות מורים משולבת.

יום ה'
16.5.74

יאן פירס (א) 8.05 „מיגוון אמנים"

[illegible]

הטלוויזיה הכללית

[illegible]

הטלוויזיה הלימודית

[illegible]

חדשות

[illegible]